5 ANI

ROST

Revistă de cultură creştină şi politică

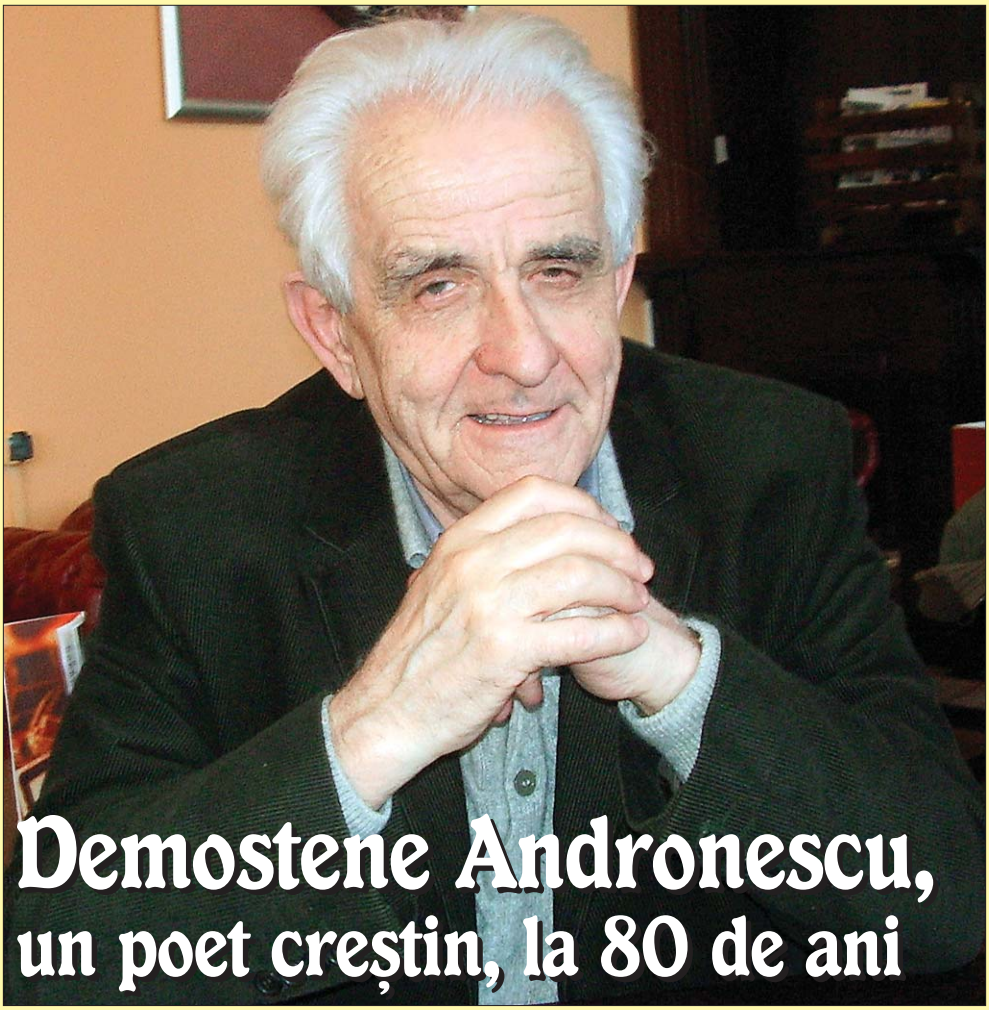

Demostene Andronescu, un poet creștin, la 80 de ani

Cinci ani cu „ROST“
de Claudiu Târziu

O eroare: Acordul de la Ravenna
de Marcel Răduț Selişte

Stat, Biserică şi CNSAS
de Alexandru Racu

Fundamentalismul evoluționist
de Mihai Corciu

an V ● nr. 58 ● decembrie 2007 ● 3 lei

www.rostonline.org

Coperta I: Demostene Andronescu, la 80 de ani

sumar

numărul 58 • decembrie 2007

EDITORIAL
5 ani cu „ROST“
de Claudiu Târziu.....3

MARTORI AI VEACULUI
Fapte, vorbe, gînduri.....4

ÎN DEZBATERE
Întoarcerea hoardelor
de Mihail Albişteanu.....8

Apărarea lui Cioroianu
de Cristi Pantelimon.....10

Stat, Biserică şi CNSAS
de Alexandru Racu.....12

Acordul de la Ravenna sau despre o mare eroare
de Marcel Răduţ Selişte.....16

REPERE
Demostene Andronescu – Ultimul mare poet în viaţă al temniţelor comuniste
de Răzvan Codrescu.....19

Polonicarul
de Marcel Petrişor.....23

Mi se spunea „Depanatorul“
de Demostene Andronescu.....26

Unde-s nebunii?
de Demostene Andronescu.....30

IN MEMORIAM
Întru pomenirea Părintelui Calciu
de Demostene Andronescu.....31

SENS
Lepădarea de cultura nihilistă
de Daniel Mazilu.....34

DECANTĂRI
Poeta vates sau reciprocitatea poet-istorie
de Constantin N. Străchinaru.....37

Mitul scriiturii lui Marin Sorescu: Iona
de Constantin Mihai.....41

Parfumul
de Paul-Gabriel Sandu.....45

Medici în recluziune
de C. D. Zeletin.....47

În căutarea rostului pierdut
de Claudiu Târziu.....48

HISTORIA
Creştinismul între sabie şi cuvânt
de Emilia Corbu.....50

LA ROST
Sibiu 2007 – nervi de toamnă
de Răzvan Codrescu.....54

Fundamentalismul evoluţionist
de Mihai Corciu.....55

Pentru recunoaşterea sfinţilor din temniţă.....59

MEMORIA
Athosul românesc: Aiud.....65

Important

Următorul număr al revistei ROST va fi dublu, pentru lunile ianuarie şi februarie 2008, şi va apărea la 1 februarie anul viitor.

Tuturor colaboratorilor şi cititorilor noştri le urăm să petreacă marea Sărbătoare a Naşterii Domnului cu bine şi să aibă un sfîrşit de an cu izbînzi duhovniceşti, sănătate şi bucurie. La mulţi ani!

OFERTĂ

Revista ROST caută distribuitori în toată ţara: biserici de mir, mănăstiri, firme locale de difuzare a presei, librării şi persoane particulare. Oferim comision generos. Pentru detalii, luaţi legătura cu directorul publicaţiei, Claudiu Târziu, la telefon 0740.103.621 ori pe e-mail: rost@rostonline.org sau revistarost@gmail.com.

ROST
Revistă de cultură creştină şi politică

Fondată 2002

Revistă naţională editată de Asociaţia ROST

DIRECTOR
Claudiu TÂRZIU
tel.: 0740.103.621
rost@rostonline.org

REDACŢIA
Mihail ALBIŞTEANU
Richard CONSTANTINESCU
Cristi PANTELIMON

COLABORATORI PERMANENŢI
Antonio ARONEASA
Corina BISTRICEANU
Răzvan CODRESCU
Stelian GOMBOŞ
Pr. Radu ILAŞ
Constantin MIHAI
Viorel PATRICHI
Mircea PLATON
Marcel RĂDUŢ SELIŞTE
Marina ROMAN
Paul Gabriel SANDU
Constantin N. STRĂCHINARU
Nicolae STROESCU-STÎNIŞOARĂ

COMUNICARE & PR
Nicu BUTNARU

DTP
Omni Press & Design
art@opd.ro

EDIŢIE INTERNET
Dragoş DORAN

CORESPONDENŢĂ
OP 23, CP 27 – Bucureşti

TIPAR
Docuprint SRL
tel.: 0234/588.930

DIFUZARE
Rodipet SA

ABONAMENTE
La redacţie

ISSN
1583-6312

www.rostonline.org

Reproducerea unor articole apărute în revista ROST este permisă numai cu acordul scris al redacţiei.
ROST este difuzată în ţară şi în comunităţile româneşti din Europa, SUA şi Canada.

Cinci ani cu ROST

În decembrie 2002 apărea numărul-pilot al revistei ROST. Pasul precaut, pe terenul mişcător al presei, făcut de un grup de tineri uniți de acelaşi crez național şi creştin. Am fost girați de oameni al căror patriotism se măsoară în ani de suferință şi în care curajul coexistă firesc cu altitudinea culturală: regretatul preot Gheorghe Calciu, Marcel Petrişor, Nicolae Popa, Demostene Andronescu. Iar răspunsul pe care l-am primit dinspre cititori la acest prim număr ne-a risipit rezervele. După cinci ani, a rămas încă drum lung de străbătut pînă ce proiectul ROST îşi va atinge țintele majore. Dar în urmă s-a făcut deja cărare.

Claudiu Târziu

Am vrut atunci un alt fel de „manifest românesc", pentru noua generație de români de pretutindeni. Unul „menit resurecției morale şi spirituale a românilor, întru recăpătarea demnității naționale şi impunerea unui model românesc în lume".

Ne-am propus ca, pentru a ne împlini obiectivele, întîi să coagulăm o nouă elită de esență conservatoare – adică o *lamură* a românilor care prețuiesc şi cultivă valorile perene: credința, familia, patriotismul... O elită care să formuleze soluții potrivite la problemele societății româneşti. Fără nostalgie, complexe sau utopii.

Am ambiționat să respirăm o atitudine creştină prin excelență: responsabilă, plină de dragoste pentru aproapele, motivantă, din care să nu lipsească spiritul critic/ autocritic, în răspărul fatalismului național, dar şi al fățărniciei „naționaliste".

Privind înapoi, după cinci ani, găsim destule neîmpliniri, stîngăcii, ezitări, dar şi roade bune, care ne încurajează să continuăm.

Cei mai mulți dintre colaboratorii revistei sînt oameni tineri, care s-au maturizat şi au performat profesional odată cu ea. Prin prezența acestora la ROST, generația tînără arată că nu este în întregime deformată de noua inginerie socială. Am reuşit să strîngem în jurul acestei publicații un număr de specialişti – din cele mai diverse domenii, de la sociologie, politologie şi comunicare, pînă la literatură, teologie şi istorie –, care au deja un cuvînt de spus în breslele lor.

Apoi, am articulat un discurs coerent şi convingător pentru *re*-descoperirea şi *re*-punerea în valoare a *omului autentic* din fiecare dintre noi, adică a *persoanei* – care este capabilă să-şi depăşească nevoile primare, pentru a se preocupa de cele spirituale –, opusul *omului recent*. În acest efort de întoarcere spre noi înşine cei adevărați (de dincolo de negura „postmodernismului", globalismului, consumismului, relativismului şi a altor isme la modă), am avut ca repere personalități exemplare ale culturii şi ale istoriei noastre naționale.

Prin ROST, ne-am angajat credibil, ținînd aprinsă speranța unei majorități tăcute, în războiul văzut, în primul rînd cu mijloace culturale. Pentru că impactul culturii în societate nu poate fi ignorat. Oricîte tăvăluguri politice şi/sau economice vin şi vor mai veni peste noi, le vom rezista dacă vom avea o cultură identitară, tradițională şi implicit creştină puternică.

Războiul nevăzut, în duh, şi *războiul văzut*, material, sînt fața şi verso încleştării, vechi de cînd lumea, dintre bine şi rău. O bătălie pierdută într-unul din războaie produce consecințe şi în celălalt.

Războiul văzut se duce pe mai multe fronturi: politic, economic, militar, cultural. Cine pierde pe frontul economic sau politic se mai poate reface, dar nu şi cine este înfrînt pe teren

(continuare în pag. 7)

Fapte, vorbe, gînduri

Jale la europarlamentare

Nimic din campania electorală pentru europarlamentare nu a convins electoratul să meargă la urne pe 25 noiembrie. Nici vreun candidat, nici vreo promisiune, nici vreo strategie de imagine mai interesantă. Peisajul a fost tern. Vocile – firave şi neconvingătoare. Aşteptările – din ce în ce mai mici, pe măsură ce ne-am apropiat de ziua votului. Nici campania preşedintelui Traian Băsescu pentru referendumul privind votul uninominal – organizat tot pe 25 noiembrie – n-a fost mai breazâ. Românul n-a prea înţeles ce înseamnă votul uninominal şi de ce i se cere să hotărască dacă va vota liste sau candidaţi. Drept urmare, prezenţa la urne a fost cam penibilă pentru o ţară zisă democratică. Listele de candidaţi pentru Parlamentul European au fost dezamăgitoare. Şi cum să nu te-apuce deznădejdea cînd vezi deschizînd lista un Sorin Frunzaverde (PD), un Titus Corlăţeanu (PSD), un Teodor Stolojan (PLD), o Renatte Weber (PNL). Cauţi cu disperare un partid mic dar vioi de care să te agăţi ca înecatul. Dai de PIN. Păi poate să te convingă s-o votezi Lavinia Şandru? Pentru mulţi singura soluţie pentru a-şi exercita fără regrete dreptul la vot a fost să pună ştampila pe lista unui partid fără şanse de a trece peste pragul e;ectoral, dar onorabil, ca PNŢCD. Şi în condiţiile astea, un Boc, un Geoană şi un Tăriceanu s-au buricat, ca mari cîştigători, pentru că au luat 32, 21 şi 16% din opţiunile exprimate de abia o treime din electorat. Ei chiar cred că sînt iubiţi de popor?

A adormit întru Domnul şi Părintele Ioanichie

În noaptea de 21 spre 22 noiembrie, în jurul orei 2.00, a trecut la Domnul şi Părintele Arhimandrit Ioanichie Bălan, de la Sihăstria. După o lungă şi foarte grea suferinţă, un alt mare duhovnic şi cărturar al Bisericii Ortodoxe ne lasă mai singuri aici. Dar nu ne îndoim că va spori ceata de dincolo a rugătorilor şi mijlocitorilor pentru iertarea păcatelor noastre. Părintele Ioanichie (n. 10 febr. 1930, în Stănița – Neamț) a intrat ca frate în mănăstirea Sihăstria în anul 1949. A absolvit Institutul Teologic Universitar din

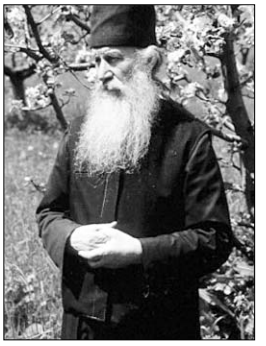

Bucureşti în 1975 şi a fost hirotonit ieromonah în 1979. A scris mai multe cărți de căpătîi, care i-au fost traduse în principalele limbi de circulație internațională, volume dintre care amintim: *Patericul românesc* (Bucureşti, 1980), *Convorbiri duhovniceşti* (vol. I, Ed. Episcopiei Romanului, 1984; vol. II, aceeaşi editură, 1988), *Călăuză ortodoxă în biserică* (Iaşi, 1992) şi *Călăuză ortodoxă în familie* (Iaşi, 1993). Părintele Ioanichie a fost înmormîntat sîmbătă, 24 noiembrie, la mănăstirea Sihăstria. Dumnezeu să-l odihnească!

Ce s-a hotărît la Ravenna?

Asociația Ziariştilor şi Editorilor Creştini (AZEC) a organizat la 21 noiembrie, la Café DEKO din Bucureşti, o dezbatere pe marginea *Acordului* de la Ravenna dintre Bisericile Ortodoxe (mai puțin cea rusă şi cea bulgară), Biserica Romano-Catolică şi Biserica Greco-Catolică. Invitați să-şi spună punctul de vedere au fost Daniel Barbu – profesor la Universitatea Bucureşti, Petre Guran – istoric al religiilor, Remus Rădulescu – jurnalist la Radio România, Mirela Corlățan – jurnalist la „Cotidianul“ şi Corvin Ariciuc – jurnalist la „Adevărul“. Dar după expunerile făcute de Daniel Barbu şi Petre Guran au putut interveni în discuție toți cei prezenți, între care Răzvan Codrescu, Răzvan Bucuroiu („Lumea credinței“ şi preşedinte AZEC), Gelu Trandafir („România Liberă“), George Damian („Ziua“), Bogdan Teleanu (Biroul de presă al Patriarhiei Române), Mirel

Bănică (sociolog al religiilor şi publicist la „Dilema veche"), Claudiu Târziu („Rost"). Întrunirea, moderată de jurnalistul Marius Vasileanu, şi-a propus să lămurească înainte de toate cum a fost reflectat evenimentul semnării Acordului de la Ravenna, ca şi conţinutul său, precum şi motivaţiile acestei reflectări. În debutul dezbaterii, Marius Vasileanu a citit o serie de titluri apărute cu acest prilej în cotidianele noastre naţionale, din care reieşea o singură concluzie: ortodocşii îl recunosc drept şef pe papa de la Roma. Daniel Barbu şi Petre Guran au făcut utile introduceri în istoria relaţiilor ortodoxo-catolice şi au concluzionat că documentul este „un pas înaite" pentru apropierea dintre Bisericile Ortodoxe şi Biserica Catolică, în sensul ajungerii la „comuniunea de credinţă". Daniel Barbu a afirmat, uzînd de mijloace diplomatice, că, în fapt, documentul de la Ravenna recunoaşte primatul papal. Pe cînd Petre Guran şi-a exprimat convingerea că ortodocşii n-au făcut nici o concesie, ci, dimpotrivă, au obţinut o concesie din partea catolicilor. Petre Guran consideră că, din moment ce catolicii au aceptat să discute despre primatul papal, admit să fie puse sub semnul întrebării infailibilitatea şi jurisdicţia universală a papei. Toată lumea a fost de acord că în presa noastră s-a manifestat un mare entuziasm pentru acest Acord, dar din motive difertie: fie dintr-o înţelegere eronată a textului, fie din superficialitate, fie dintr-o traducere fără nuanţe a unor paragrafe pline de subtilităţi teologice. Răzvan Codrescu a insistat pe ideea că documentul nu recunoaşte primatul papal, dar că a fost astfel interpretat abuziv de către presă. El a afirmat că presa, în cea mai mare parte a sa, nu a avut decenţa profesională de a reveni, după primirea precizărilor Patriarhiei Române, pentru a arăta că, în fapt, părţile au căzut de acord doar asupra primatului papal din primul mileniu şi că rolul papei în epoca noastră urmează să fie discutat. Mirel Bănică s-a declarat pesimist cu privire la evoluţia dialogului ortodoxo-catolic, întrucît sîntem formaţi în două matrici spirituale diferite, în virtutea cărora catolicii vor recepta Acordul ca pe o cedare din partea ortodocşilor, iar ortodocşii ca pe o posibilă capcană. Claudiu Târziu a apreciat că ambiguitatea documentului la capitolul primat papal lasă loc oricăror speculaţii şi că Biserica Ortodoxă Română ar trebui să „tălmăcească" Acordul pe limba fiecărui credincios, astfel încît să se înţeleagă ce anume s-a hotărît la Ravenna din punct de vedere al Ortodoxiei. Deoarece, din textul aflat la dispoziţia noastră acum am putea să credem fie că Biserica noastră a admis o abdicare de la dogma ortodoxă, fie că la Ravenna nu s-a decis nimic.

20 de ani de la revoluţia înăbuşită în faşă

Pe 15 noiembrie s-au împlinit 20 de ani de la o mare tresărire de demnitate a poporului român sub comunism: revolta de la Braşov. Într-o atmosferă de teroare vecină cu nebunia, în care cazurile de curaj erau rarisime – aşa cum a fost cel al lui Paul Goma, sau cel al Părintelui Gheorghe Calciu –, 15.000 de braşoveni au avut tăria şi noblețea să ridice ochii din ţărînă şi glasul împotriva unui regim ticălos şi criminal. Peste 300 de oameni au fost arestaţi şi interogaţi prin tortură; 61 au fost condamnaţi la pedepse cu închisoarea de cîţiva ani; alţi 27 au fost arestaţi la domiciliu. Din păcate, de curajul şi jertfa acestor oameni ne amintim doar la cîte un moment festiv. În rînd cu foştii deţinuţi politici de la începutul epocii comuniste, revoltaţii de la Braşov sînt ignoraţi, cînd nu de-a dreptul disprețuiţi pentru lipsa lor de „orientare", de înţelegere a realităţii că „nu e bine să te pui cu sistemul". În loc să ne plecăm înaintea lor cînd îi întîlnim, or să-i omagiem de cîte ori avem ocazia, tăcem vinovaţi. Pentru că cei mai mulţi dintre noi n-am avut curajul lor. E bine că totuşi mai există o organizaţie care menţine vie memoria acelor vremuri: Asociaţia „15 noiembrie" – Braşov. Directorul revistei ROST, Claudiu Târziu, a fost invitat la Conferinţa internaţională pe care Asociaţia „15 noiembrie" a organizat-o în acest an la Braşov, sub înaltul patronaj al preşedintelui României. Din păcate, nu a putut onora această invitaţie, dar a transmis adevăratei elite a ţării – aceia care s-au opus regimului comunist – recunoştinţa noastră, a celor de la ROST, pentru că au apărat demnitatea naţională, şi sprijinul nostru.

PS Sofronie începe vînătoarea de antiecumeniști

Pr. Eftimie

E limpede pentru toți cei zdraveni la cap: „ecumenismul“ nu este credință, ci politică. Or politica se bazează nu pe Adevăr, ci pe interese. Iar cine stă în calea unei politici, deci a unei maniere de satisfacere a unor interese de către o entitate anume, se expune unui risc major. „Ecumenismului“ i se opun în general cei înarmați duhovniceşte. Represaliile asupra lor nu întîrzie. Exemplu recent: ieromonahul Eftimie Mitra, egumenul Schitului Huta – Bihor. Părintele a fost schimbat din funcție şi oprit să slujească şi să predice în satele învecinate, pentru că a ridicat glas contra „ecumenismului“. Pretextul a fost că părintele Eftimie Mitra nu are studii teologice, ca şi cum asta primează în monahism (părintele Cleopa şi alti sfinți slujitori ai noştri n-au avut şcoală mai de loc, dar s-au dovedit mari duhovnici şi stareți iubiți). Părintele Eftimie este cunoscut pentru activitatea sa publicistică bazată pe învățătura creştină adevărată, nutrită din Sfinta Scriptură şi din Sfinta Tradiție, ca şi pentru atitudinea antiecumenistă fățişă. Pentru că încercat să vorbească pe aceeaşi temă la şedinta cu preoții de la Beiuşi, din 13 noiembrie a.c., părintele Eftimie a fost admonestat de PS Sofronie Drincec, Episcopul Oradei, care a doua zi l-a demis şi i-a interzis să mai slujească şi să mai predice în satele bihorene. PS Sofronie este cea mai proaspătă surpriză neplăcută a Sfîntului Sinod. Afirmat ca un episcop tradiționalist, patriot şi vrednic la Gyula, în Ungaria, PS Sofronie a fost susținut pentru a deveni episcop al Oradei de către unii dintre cei mai înduhovniciți şi cu autoritate ierarhi ai noştri. Însă, imediat după ce a fost ales la Oradea, PS Sofronie a început să-şi dea arama pe față. Mai ca l-a pus sub arest la domiciliu pe fostul episcop Ioan Mihăilțan, pensionat şi restras din scaun din pricina bolii, l-a exilat într-un capăt de județ pe Episcopul Vicar Petroniu Sălajanul şi a început să tune şi să fulgere împotriva călugărilor antiecumenişti. În şedinta de la 13 noiembrie a.c., PS Sofronie a făcut următoarele afirmații grave: că preoții şi călugării care se opun ecumenismului sînt „răzvrătiți“; că mănăstirea Petru Vodă – Neamț este „turbulentă“ şi trebuie ocolită (tot pe motiv de antiecumenism, desigur); că nu trebuie luate în seamă cuvintele duhovniceşti ale părintelui Iustin Parvu, starețul de la Petru Vodă, ca şi acelea ale părintelui Arsenie Papacioc de la Techirghiol şi ale altora, după cum s-a exprimat preasfințitul, „aşa-zişi duhovnici care nu fac altceva decât tulburări“; că monahii antiecumenişti, adică 90% din numărul lor total, sînt „analfabeți şi inculți“; că ierarhii care vor mai da binecuvîntare pentru cărți care se opun eresului ecumenist vor fi maziliți, adică, în limbajul diplomatic pe care l-a folosit PS Sofronie, „se vor trezi mutați de canon într-o mănăstire“! Demiterea unui egumen mai treacă-meargă, chiar dacă s-a făcut fără un motiv valid. Dar vorbirea de rău a unor trăitori şi apărători ai Ortodoxiei, ca părintele Iustin sau părintele Arsenie, or amenințarea unor episcopi, nu pot fi tolerate. Dacă aşa înțeleg unii sinodali să impună la noi „ecumenismul“, mă tem că vor fi pricină de mare smintire. Să nu fie!

Românii, tot mai puțini și mai bătrîni

Strategia Postaderare a României, elaborată de specialişti din cadrul Academiei Române, guvern şi BNR, arată că țara noastră nu mai poate evita scăderea dramatică a populației. Se estimează că populația României se va cifra la 17 milioane de locuitori în jurul anului 2025. Raportul arată că la 1 iulie 2005 România avea puțin peste 21 de milioane de locuitori şi intră în al 16-lea an de scădere a numărului populației. O uşoară întrerupere a acestei tendințe a fost înregistrată în 2002 când, față de anul anterior, populația a crescut cu 113.819 locuitori. Documentul subliniază că structura pe vîrste a populației reflectă un proces de îmbătrînire demografică, prin scăderea natalității, reducerea populației tinere (0-14 ani) de la 18,3%, în anul 2000, la 15,6%, în 2005, şi creşterea populației vîrstnice (de 60 de ani şi peste) de la 18,8%, în anul 2000,

la 19,2%, anul trecut. Vîrsta medie a populației era de 38,6 ani în 2005, caracteristică țărilor cu o populație „adultă".

Scrisorile confiscate de Securitate așa rămîn

Scrisorile private care au fost interceptate de Securitate înainte de 1989 vor intra pe mîna istoricilor şi a cercetătorilor de la CNSAS în urma deciziei luate de Consiliul Suprem de Apărare a Țării (CSAT). Astfel, corespondența va ajunge de la SRI la Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității (CNSAS). Hotărîrea este salutată de Corneliu Turianu, membru al CNSAS, care a declarat că, „dacă sînt scrisori ce aparțin unor delatori care toarnă pe foarte mulți", acestea le vor fi de folos la dosare pentru a da un verdict sau altul. Gabriel Andreescu, specialist în drepturile omului (altminteri rătăcit în multe chestiuni, dar vorbind cu dreptate acum), vede însă altfel problema: „În ceea ce priveşte corespondența privată, se pune problema restituirii proprietarilor de drept pentru că, din punctul meu de vedere, aceste scrisori nu pot fi tratate la fel ca dosarele care ajung la CNSAS". Cît despre soarta scrisorilor, ne-a mai precizat Corneliu Turianu, dacă acestea nu conțin informații importante, se va face „un fel de arhivare a acestor documente". Totuşi, Turianu a recunoscut că „atîta timp cît expeditorul sau destinatarul trăieşte se restricționează accesul la documente sau se cere acordul familiei pentru consultarea lor".

Reparație întîrziată pentru foştii deținuți politici

Guvernul a adoptat un proiect de lege conform căruia foştii deținuți politici din perioada comunismului vor beneficia de ştergerea tuturor consecințelor penale şi pot obține despăgubiri pentru prejudiciul moral suferit pentru condamnare. Persoanele care au suferit condamnari cu caracter politic, precum şi consecințe administrative asimilate acestora, în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, vor beneficia de ştergerea tuturor consecințelor penale şi repunerea în drepturi, în cazul în care a fost dispusă decăderea din aceste drepturi sau degradarea militară. Sînt exceptate de la prevederile Legii persoanele care au fost condamnate pentru infracțiuni contra umanității sau celor în cazul cărora s-a dovedit că au desfăşurat o activitate cu caracter fascist în cadrul unei organizații sau mişcări de acest fel sau persoanelor care au fost condamnate prin hotărîri judecătoreşti şi au obținut anularea hotărîrilor de condamnare pînă la data intrării în vigoare a acestei legi. Inițial, de la prevederile Legii reparatorii erau exceptați şi cei care desfăşuraseră activități cu caracter legionar, ceea ce ar fi presupus excluderea majorității condamnaților politic, însă Guvernul a renunțat la această prevedere. Rămîne însă de văzut cine şi cum va stabili că un fost deținut politic a avut activitate fascistă. Sperăm să nu fie loc de mari abuzuri şi nedreptăți aici.

Editorial

(urmare din pag. 3)

cultural/spiritual. Iată de ce am considerat prioritar „războiul" cultural. Adversarii noştri naturali sînt cei care alcătuiesc „elita" Noii Stîngi, care legitimează, potențează şi promovează o societate globală, aplatizată, din care dispar diferențele dintre popoare, state, religii (uniformizarea credințelor fiind, în ultimă instanță, un alt mod de a-L nega pe Dumnezeu, oricît ar părea de paradoxal) sau culturii şi în care *persoana* este transformată într-un simplu număr. Se urmăreşte în continuare, aşadar, într-o altă manieră, mai puțin traumatizantă dar nu şi mai puțin ticăloasă, „visul de aur" al comunismului. Veți înțelege, deci, de unde şi anticomunismul nostru fără rest, care, în ciuda a ceea ce susține „elita" stîngistă, nu e deloc desuet.

Vîrsta revistelor e alta decît ce a oamenilor: la cinci ani, ROST este la majorat. Cum s-ar zice, intră cu adevărat în viață. Şi la un astfel de moment ce-şi poate dori altceva decît să-şi împlinească năzuințele pentru care s-a născut? Dumnezeu să ne ajute!

Întoarcerea hoardelor

Întreaga presă din România s-a isterizat după asasinatul care a zguduit Italia şi a provocat consternarea autorităților de la Roma, furia italienilor şi răbufnirile extremei drepte din peninsulă. Mirarea s-a aşternut ca o mască pe chipurile jurnaliştilor şi analiştilor dâmbovițeni, care au privit descumpăniți unul la celălalt: iată ce ni s-a putut întâmpla – oare cine o fi vinovat? Chiar aşa, cine?*

Mihail Albișteanu

Prima dată degetul acuzator se îndreaptă spre autoritățile de la Bucureşti, care au evitat întotdeauna să recunoască faptul că România se confruntă cu o problemă serioasă – infracționalitatea (cu un procent special de manifestare în rândul minorității țigăneşti), însă nici presa, care a promovat ani în şir imagini violente nu poate fi scoasă din discuție. De frica acuzațiilor de discriminare pe criterii etnice şi a CNCD, politicienii români se feresc să recunoască existența situației, adoptând păguboasa politică a struțului. A fost nevoie ca ambasadorul Italiei la Bucureşti, Daniele Mancini, să declare că există ceva ce poate fi numit „o problemă rromă“, pentru ca mass-media să se întrebe dacă, într-adevăr, o astfel de chestiune îşi face simțită prezența în România. Diplomatul a arătat că el însuşi a fost atacat astă vară în Cişmigiu, trebuind să negocieze pentru recuperarea propriului telefon mobil din mâinile jefuitorilor. Şi a cerut găsirea unei soluții pentru întreaga comunitate a țiganilor din România.

După ce Antonescu i-a plimbat şi muncit prin Transnistria (unde unii dintre ei au murit datorită condițiilor inumane de trai), după ce comuniştii le-au luat aurul şi i-au dezrădăcinat aproape complet, rupându-i de stilul tradițional de viață, acum, în democrație, țiganii (cărora unii lideri de-ai lor, mai cu ştaif, şi „directori“ ai opiniei publice de la noi preferă să le spună „rromi“, de parcă asta ar schimba ceva) au fost lăsați de izbelişte, autoritățile arătându-se bucuroase că preferă să plece (poate că au şi fost încurajați tacit în acest sens) din țară. Ceea ce s-a făcut pentru integrarea lor a fost superficial şi declarativ. Mai mulți bani s-au cheltuit pentru a se demonstra că au fost persecutați în al doilea război mondial, decât pentru programe reale de integrare în societate. Abia

* Giovenna Regianni, o italiancă din Roma, soția unui ofițer al Marinei italiene, a fost omorâtă în bătaie şi jefuită, la începutul lui noiembrie a.c. Cetățeanul român de etnie țigănească Rnicolae Romulus Mailat, pripăşit în „Cizmă“ în nădejdea unui trai mai bun şi trăind din gunoaie, este presupusul asasin al femeii. Procesul lui încă se judecă, dar opinia publică şi politicienii (români şi italieni deopotrivă) l-au şi condamnat.

acum, premierul Tăriceanu vorbeşte despre încercarea de a-i aduce la un numitor comun cu restul societăţii româneşti, inclusiv prin a le găsi locuri de muncă, în timp ce preşedintele Băsescu a cerut Comisiei Europene să implementeze intruziunea socială a rromilor la nivelul Uniunii, arătând astfel că întreaga Europă are o problemă cu această etnie.

Mulţi români se bucură pe înfundate: „spuneaţi că îi discriminăm pe ţigani în România, acum aşa vă trebuie, descurcaţi-vă cu ei, integraţi-i voi!“. Sigur, este simplu să arunci pisica moartă în curtea cuiva, dar hai să observăm că infractorii, atât acasă cât şi aiurea nu sunt doar ţigani, ci şi etnici români. Nu este vorba doar de faptul că autorităţile de la Bucureşti au ignorat decenii în şir problemele unei comunităţi. Situaţia este mult mai gravă, demonstrându-se că întrega politică de stat legată de educaţie este un *fiasco*. Se culeg acum roadele anilor de corupţie din poliţie şi justiţie, a pedepselor minime, a eliberărilor condiţionate şi a decretelor de amnistie, a lipsei programelor de reeducare din penitenciarele nemodernizate, dar poate mai ales a lipsei de viziune în ceea ce priveşte politicile educaţionale în mediul şcolar, care au permis dezvoltarea unei noi generaţii de delicvenţi după cea de care România a reuşit să scape după 1989, prin deschiderea graniţelor. Trebuie să ne asumăm faptul că, în afară de milioane de muncitori cinstiţi, am exportat şi numeroşi infractori, ale căror bande organizate au terorizat continentul în ultimii 17 ani. Iar cei mai „noi“ dintre ei sunt produsul lipsei unui sistem educaţional românesc care să funcţioneze coerent, al genocidului cultural din ultimii ani, continuator, sub altă formă, al celui comunist.

Pe de altă parte, realitatea nu poate fi negată şi este bine că şeful statului a avut curajul să abordeze problema: majoritatea infractorilor aparţin etniei ţigăneşti şi o parte din responsabilitate revine şi liderilor acestei etnii, că nu au găsit soluţiile pentru ca fenomenul să fie diminuat.

Iar nouă, acum, nu ne rămâne altceva decât să aşteptăm întoarcerea acasă a hoardelor.

Apărarea lui Cioroianu

Am asistat în ultima vreme la un vacarm de huiduieli, invective, grimase şi fine luări de poziție disprețuitoare la adresa ministrului de Externe Adrian Cioroianu. Ar fi diplomatic (apropos de funcția sa actuală!) să spun că nu mă număr printre admiratorii săi înfocați, dacă va fi având aşa ceva. Şi spun acest lucru cu toată naturalețea, dar nu pentru a deveni mai credibil în mica mea „apărare a lui Socrate", căci nu mă interesează defel unghiul din care sunt privite cuvintele mele.

Cristi Pantelimon

Pur şi simplu, față de declarațiile sale evident hazardate, neconforme cu scrobeala diplomatică şi limbajul de lemn (sau „limba de lemn", cum spune Fr. Thom) mi se pare că s-a făcut excesivă anchetă şi s-au tras excesive consecințe. Omul a fost deja condamnat la excluderea din cariera politică de tot soiul de organizații sensibile la problema ghetoizării, de la cele țigăneşti (sau rrome, dacă se preferă), la cele evreieşti. În cazul primelor, reacția este cu totul naturală, ceea ce nu înseamnă neapărat sinceră, dar în stadiul actual al jocului de şah, mişcarea era previzibilă. În cazul organizațiilor evreieşti, lucrurile sunt mai complicate. Din două motive. În primul rând, pentru că lobby-ul de care sunt ele capabile întrece cu mult forța primelor, în al doilea rând, pentu că personajul pe care-l aruncă acum la groapa cu gunoi a istoriei nu părea să aibă datele unui antisemit în blană de oaie. Dimpotrivă! Cine a urmărit emisiunea finală de la concursul Cântarea României în variantă democratică (alias „Zece pentru România") şi-a dat seama că istoricul Adrian Cioroianu este ferm convins că Ion Antonescu a fost un cvasirătăcit la cârma destinelor țării. Opinie perfect plauzibilă, la care, încă odată, istoricul (dar) şi omul de lume Cioroianu avea tot dreptul (deşi nu se cădea să accepte să-i fie „avocat" personajului în spectacolul tv, dacă ținea să adopte poziția pe care a adoptat-o). Câți duşmani dintre cei care cred că Antonescu ar fi curățat România de țigani (şi ne-ar fi scăpat, astfel, peste timp, de sâcâielile „problemei țigăneşti" actuale) nu şi-o fi atras atunci domnul Cioroianu! Şi, probabil, câte zâmbete îngăduitoare din partea ultimilor supraviețuitori ai urmaşilor lui Moise pe meleagurile noastre! Iată că, de data aceasta, fără să vrea, Cioroianu este rapid şi irevocabil arondat liniei Antonescu, pe care, cu eleganță, desigur, o respinsese în pomenita emisiune! Încurcate mai sunt căile... ideologice ale Domnului!

De data aceasta, Cioroianu a făcut o gafă. O gafă care cu greu poate fi trecută cu vederea în lumea corectă politic a diplomației şi *establishmentului* politic european actual. Un Rocco Butiglione, de va fi urmărit, ca italian, acest episod, probabil ar fi putut să-l consoleze pe tânărul nostru ministru. Dar, culmea, Cioroianu nu este luat în vizorul Comisiei Europene sau al Parlamentului European, ci este tăvălit chiar la el acasă. De ce oare? Pentru că şi la noi, pe malurile Dâmboviței, lumea a prins gust de limbajul cu dublu înțeles al diplomației. Am început să ne sastisim de cuvintele fruste, de expresiile neaoşe, de adevărurile nesofisticate. Ne place, ca pisica, să îngropăm ... problemele, dar problemele noastre, cu noi înşine, cu țiganii, cu hoții sau cu cine vor mai fi, sunt, din păcate, extrem de nediplomatice şi de directe.

Adevărul e că italienii se vor fi săturat să-i vadă pe dragii noştri de țigani ieşind la cerşit, pustiind buzunarele urmaşilor Romei şi hălăduind ca la ei pe Covaci sau pe Lipscani, cu ghiulurile umplându-le toate degetele butucănoase de la mâini şi fustele creț foindu-se printre creatorii de modă din Milano. Noi ne-am obişnuit cu ei, dar ceilalți, „vechii europeni", încă mai au de

îndurat purgatoriul aculturației cu această exotică rasă. Aşa că declarațiile lui Cioroianu nu au fost deloc bine primite la noi, dar s-ar putea să convingă tocmai acolo unde a izbucnit buboiul, adică în Italia, căci acolo s-a produs crima care a umplut paharul intoleranței şi tot acolo se încearcă acum stăpânirea valului de violență.

Condamnarea lui Cioroianu la el acasă se sprijină pe o mare dedublare mentală. Toți românii, dar absolut toți, vor fi gândit, măcar odată în viața lor, măcar într-o clipă de exasperare, că țiganii merită un tratament şi o supraveghere aparte, că, în încăpățânarea lor de a nu se încadra sistemului, devin indezirabili, că, indiferent câte programe de integrare vor fi epuizate pe ei, le place mai mult starea de certitudine tribală decât mersul pe sârmă în societatea modernă, că, indiferent câte instanțe morale vor fi resuscitate în propria lor comunitate, contactul lor cu civilizația va produce mereu scântei. E un dat. Toți am gândit aşa. Să nu ne ascundem. Desigur, în această patrie de cârtitori antițigani, greu vei găsi un român gata să-i facă felul unui oacheş. Greu îl convingi pe român să se separe de aproapele lui, chiar dacă e țigan, bulgar, ungur, evreu sau sas. Necum să-l prigonească. Când conviețuirea este de sute de ani, comunitățile învață să se urască şi să se tolereze în acelaşi timp, învață să se ponegrească şi să-şi menească tot răul de pe lume, apoi să se împace, în virtutea datului inexorabil al nevoii de conviețuire zilnică. Cioroianu n-a făcut decât să dea puțin la o parte perdeaua care acoperă fondul real al conviețuirii noastre zilnice cu țiganii. Adesea simțim cu toții că ne-am săturat de furtişagurile lor, de fasoanele lor actuale de îmbogățiți „occidentali“, de violența lor sălbatică, sadică, ajutată de săbii ninja de cartier. Dar aceiaşi țigani pe care-i blestemăm în ceasul acesta, mâine, dacă-i vedem la anaghie, ne devin simpatici şi le aruncăm un codru de pâine, sau îi luăm la muncă cu ziua, să nu-i lăsăm să li se prăpădească plozii de foame. Fenomenul țigănesc e prea complex pentru a fi epuizat de retortele străvezii ale limbajului diplomatic. Iar Adrian Cioroianu chiar nu merită tăvălit pentru gafa făcută. Mai degrabă ar trebui să-l felicităm că, în sfârşit, a întors lupa şi spre colțul de iad al vieții noastre reale. Ne place sau nu, el a anticipat un fenomen pe care politica „mare“ îl ține sub obroc încă: fenomenul sau problema țigănească. Iar anticipările au toate caracter înspăimântător. Nu vreau să torn mai mult gaz pe foc şi să spun că sus-numita problemă este de o gravitate fără precedent. Nici o problemă nu este fără soluție şi nici una nu comportă cu necesitate o soluție violentă. Dar nici nu ne putem preface că nu există. Orice comunitate are de plătit tribut intrării ei în istorie. A venit acum rândul țiganilor. Doamne fereşte ca Cioroianu să le fi prezis, fără vrere, viitorul!

Stat, Biserică şi CNSAS

Preocuparea celor care frecventează Biserica maximum 15 minute pe an față de problema colaborării clerului cu Securitatea este din start dubioasă. Se poate explica fie printr-o carență la capitolul reflecție inteligentă asupra naturii spațiului politic contemporan, fie prin alte mecanisme: agenda secularistă care sapă Biserica la adăpostul retoricii democratice, jocuri de putere, frustrări personale.

Alexandru Racu

În virtutea regimului democratic în care trăim, politicienii, vrem nu vrem, ne reprezintă, gestionează afacerile de interes public şi, mai ales, gestionează banii pe care statul ni-i ia din buzunar sub forma impozitului. Tot în virtutea aceluiaşi regim democratic, Biserica ne reprezintă doar dacă vrem. Mai exact, aceeaşi Constituție care afirmă principiul reprezentării politice cu caracter democratic, afirmă şi principiul libertății de conştiință. Vreau nu vreau, preşedintele țării este şi preşedintele meu, pe când patriarhul Bisericii Ortodoxe Române este patriarhul meu numai dacă vreau. Legea în România te obligă să plăteşti impozit, nu te obligă să mergi la biserică. De aceea, interesul „general" în problema dosarului de Securitate se justifică în cazul celor care candidează la obținerea de funcții publice, nu şi în cazul clerului. Mai ales atunci când cei interesați de dosarele clerului sunt indivizi care consideră Biserica bună numai pentru prostime şi care consideră că statutul lor „spiritual" superior îi exclude de automat de la tipicul bisericesc, valabil numai pentru babe. Într-un asemenea caz ai de-a face fie cu interese financiare nemărturisite, fie cu interese oculte, fie pur şi simplu cu instinctul leninist al puterii asupra maselor al unor grupuscule de factură gnostică care caută să delegitimeze elita bisericească pentru a se autolegitima ca noua elită.

Ce vreau să subliniez prin aceasta? Că reforma în Biserică se face de către Biserică şi numai de către ea; nu de către presă, nu de către intelectuali şi nu de către stat şi instituțiile sale. Mi se va reproşa probabil că

vorbesc în termeni ideali. E adevărat. Totuşi, dacă e să se facă cu adevarat reformă şi nu învârteli de conjunctură, precondiția este o reală maturitate eclezială care să-şi găsească expresia printr-o deplină autonomie a Bisericii. O asemenea autonomie reprezintă nu numai singura posibilitate de autentică reformă bisericească, ci şi singura posibilitate pentru Biserică de a susține politic o doctrină de inspirație creştină. Căci agenda politică a Bisericii nicidecum nu se poate impune prin ploconiri la poarta politicienilor. Urmând această metodă se obține exact opusul; Biserica se supune, nu se impune. Agenda politică a Bisericii s-ar putea impune (dacă şi în ce măsură se va impune depinde în ultimă instanță de calitatea electoratului) doar prin utilizarea mecanismelor democratice, prin votul credincioşilor care să trimită în Parlament partide care işi asumă ca agendă electorală promovarea de măsuri politice inspirate de morala creştină. Partide care pentru moment lipsesc cu desăvârşire. Dau un singur exemplu: nici un politician de la noi, după 1989, nu a îndrăznit să-şi asume pe agenda electorală opoziția față de avort. În alte state, şi nu neaparat de tip taliban, ci state civilizate şi cât se poate de occidentale, lucrurile stau întru totul altfel: a se vedea cazul republicanilor în SUA.

Evident, un astfel de angajament politic al Bisericii Ortodoxe se poate transforma foarte uşor într-un mecanism clientelear lipsit de scrupule, în lipsa calității „materialului uman", la nivel de ierarhie, cler, popor, material care nu se obține prin mijloace miraculoase. Şi, evident, schimbarea de sistem în cauză nu ne va scăpa automat de toate problemele. Ca orice reformă, şi aceasta din urmă poate îmbunătății lucrurile doar într-o anumită limită, iar problema fezabilității rămâne un subiect deschis dezbaterii. În plus, o autonomie reală a Bisericii necesită întâi de toate autonomia financiară. Din păcate, pentru moment, capacitatea Bisericii de a-şi asuma un asemenea statut rămâne întru totul discutabilă şi rămâne astfel deoarece conştiința eclezială a unei bune părți din cei 86% de „binecredincioşi" din sondaje rămâne la rândul ei la fel de discutabilă. În situația actuală, după cum bine a subliniat Mihail Neamțu într-un articol publicat recent în revista *„22"*, ierarhii Bisericii, din moment ce ştiu să se ducă la Ministerul Finanțelor să-şi ia salariul, trebuie să învețe să se deplaseze şi la celelalte instituții ale statului, cum este cazul CNSAS. Altfel spus, motivul pentru care şi-au căpătat statutul de obiect al mitocăniilor lui Mircea Dinescu este chiar statutul lor de funcționari de stat. Iar atâta timp cât nu fac nimic pentru a-şi schimba statutul nu este cazul să se plângă. Atâta timp cât Biserica este finanțată de stat, ea este tratată ca departament de stat şi, bineînțeles, că şi Mitică, ăla care merge la Biserică 15 minute pe an sau mai puțin, pe bună dreptate îşi justifică implicarea în problemele Bisericii, căci până la urmă şi el dă banul pentru Biserică prin intermediul impozitului perceput de către stat!

În esență, statul însuşi a reprezentat mobilul prin care Biserica a fost în parte prigonită, în parte racolată de către Partid. Revoluția din 1989, ştim bine, nu a înlocuit regimul comunist cu un regim creştin, conceptul din urmă fiind oricum utopic; nici nu a înlocuit clasa politică, ci doar a reciclat-o. Aceasta din urmă a blocat şi blochează lustrația la toate nivelurile, inclusiv cel bisericesc, atâta timp cât acest lucru o avantajează. La fel de bine o poate folosi ca instrument de santaj. Iar dacă puterea ajunge în mâna unor oameni pe care lustrația nu-i afectează, fie datorită faptului că sunt prea tineri deşi nu neapărat mai buni decât bătrânii turnători, fie datorită faptului că au dosarul în regulă, ceea ce însă nu-i transformă neapărat în prieteni ai Ortodoxiei, lustrația poate fi folosită la nevoie ca instrument de dărâmare a Bisericii, sau ca instrument de înlocuire a vechiului „personal" cu „personal" nou de factură euro-ortodoxă. Asta se întâmplă atunci când statul, de data asta doar euro-secular nu şi comunist, este împuternicit să curețe Biserica fie de comuniști, fie de corupți. Şi observăm că statul, după ce a terorizat Biserica, a avut bineînțeles „înțelepciunea" să păstreze şi arhivele. O şti el ce-o şti!

Evident, colaborarea unei bune părți din cler cu fosta Securitate rămâne o problemă cât se poate de serioasă a Bisericii. Sunt oameni care şi-au pierdut viața în închisoare în urma delațiunilor. Cu toate acestea, deseori soluțiile propuse fie nu țintesc miezul problemei, fie mai mult reuşesc chiar să perpetueze răul în mod subtil şi după comunism. Se poate vorbi mult şi bine despre valențele purificatoare ale mărturisirii publice. Realitatea este că nu oricine a ajuns la gradul de maturitate

duhovnicească la care să poată suporta ştirea că pesoana căreia i-a mărturisit toate mizeriile sufleteşti turna la Securitate, ba mai mult că poate turna chiar cele auzite la spovedanie. În plus, vedem cum în România post-decembristă o simplă recunoaştere a vinei te face vrednic de a fi membru în chiar *„Comisia Prezidențială pentru Analiza Dictaturii Comuniste"*! Asta în condițiile în care Biserica are martiri în viață, oameni care n-au făcut nici un compromis, pe care nu s-a mai gândit nimeni să-i invite în Comisie[1]! Or fi fost, vezi Doamne, prea naționaliști pentru noile gusturi europene! Mai mult, vedem cum în ultima vreme mai marii se tot decorează unii pe alții: Băsescu pe Prea Fericitul, Prea Fericitul pe Băsescu. şi mă întreb, pe părintele Calciu, deopotrivă un sfânt şi un erou național s-o fi gândit careva să-l decoreze!? Evident, nu! Căci vorba lui Bacovia, „prin asta eşti celebră-n Orient, o țară tristă plină de umor!". Hai să fim sinceri, la cum stau lucrurile în țara asta în general, o lege a lustrației ar fi tocmai bună să înlocuiască un individ pe care laşitatea l-a învins cândva şi care, cine ştie, poate că o mai fi şi suferit „fraierul" de chinuri de conştiință în tăcere, cu un tânăr fripturist care, dacă apuca vremurile de dinainte de Revoluție îl băga şi pe taică-su la puşcărie.

Şi, dincolo de toate acestea, hai să ne gândim un pic şi la resursele reale ale societății româneşti la momentul 1989 şi să reflectăm un pic în mod pragmatic şi asupra gradului real de fezabilitate a lustrației. Ne amintim cum la începutul anilor '90 s-a tot insistat pe retragerea patriarhului. Asta ca şi cum împuşcarea lui Ceauşescu ne-ar fi vindecat automat de comunism, iar acum rezolvăm şi problema Bisericii prin schimbarea lui Teoctist. Cum rămâne însă cu restul Sinodului? S-a spus că Prea Fericitul Teoctist n-a facut nimic ca să împiedice

[1] De precizat, însă că Mitropolitul Nicolae Corneanu s-a retras din Comisie subliniind faptul că şi el se afla printre cei vizați de raport. A afirmat, de asemenea, că nu ştie de către cine a fost numit ca membru al Comisiei şi că nu şi-a dorit acest lucru. Rămâne însă emblematică atitutdinea celor care, chipurile, nu au găsit un reprezentant mai vrednic al Bisericii, întărind în mod parşiv superstiția conform căreia Biserica Ortodoxă n-a produs nici un martir în anii comunismului ci doar colaboratori.

dărâmarea bisericilor. Dar restul Sinodului a făcut? Marea majoritate a clerului a făcut? Societatea în general, în timpul dictaturii ceauşiste, a articulat vreo mişcare de dizidență serioasă – altceva afară de acte de curaj admirabile dar strict izolate? Am avut noi *Solidaritatea* precum polonezii? şi, nu în ultimul rând, stau şi mă întreb ce aş fi făcut eu (în mod real, nu doar în principiu) dacă aş fi prins vremurile respective, căci ştim bine că după război mulți viteji se arată. Dacă din punct de vedere istoric am tot mers după principiul „capul ce se pleacă sabia nu-l taie“ nu trebuie oare să ne asumăm acum şi consecințele la nivel colectiv? Se poate înlocui peste noapte un întreg Sinod sau o întreagă societate? În ceea ce priveşte Sinodul, doar dacă alegi soluția bulgărească, care probabil că pe unii intelectuali i-ar încânta de minune. Pe creştinii ortodocşi cu capul pe umeri, însă, nu poate decât să-i îngrozească.

Articolul de față nu reprezintă o pledoarie pentru naivitate sau pentru resemnare. Sunt perfect convins că o astfel de abordare convine de minune celor care au colaborat fără să-şi facă nici un fel de proces de conştiință şi care pot agita spectrul „pericolului revoluționar“ doar ca să-şi păstreze funcțiile. Cei care abuzează în mod lipsit de scrupule de dictonul „nu judecați ca să nu fiți judecați“ şi care chiar utilizează religia în maniera denunțată de Marx, anume ca opiu pentru popor. Însă dincolo de toate acestea, trebuie înțeles foarte clar că reforma în Biserică nu reprezintă un simplu subcapitol al refacerii generale a instituțiilor şi a societății civile după comunism. Şi mă încăpățânez să susțin că Biserica Ortodoxă Română nu este şi nu trebuie să fie o instituție a statului român. Reforma în Biserică are ca grijă centrală însăşi Biserica, o realitate pe care doar cei din Biserică o pot înțelege. Reforma Bisericii trebuie să aibă în vedere ca răul de pe urmă să nu fie mai mare decât cel dintâi, trebuie să fie străină de isterii intransigente[2], trebuie să fie întâi de toate realistă şi, drept urmare, să se folosească de principiul *iconomiei*. Este drept, ne aflăm într-un cerc vicios. Atunci când problema se află la vârf, reforma nu se poate face din interior, întrucât cei din interior, adică credincioşii, nu contestă principiul autorității în Biserică. Şi asta nu pentru că sunt bătuți în cap, cum tind să creadă diverşi „iluminați“, ci pentru că în mod fundamental Biserica Ortodoxă este străină de spiritul revoluționar modern care debutează odată cu Reforma Protestantă. Evident, în lipsă de bun simț, semn al unei reale pocăințe, din partea celor care ar trebui să promoveze oameni noi pentru vremuri noi, retrăgându-se apoi discret, „pe motive de sănătate“, sistemul se perpetuează.[3] Pe de altă parte, reforma făcută din afară, de către oameni ce nu sunt ai Bisericii, nu poate fi decât abuzivă ca natură şi dezastruoasă ca efect. Însă, evident, viața Bisericii nu se reduce la scheme instituționale, motiv pentru care putem să fim totuşi optimişti. Deseori în elanul nostru reformator tindem să uităm esențialul, anume, prezența nevăzută a Duhului Sfânt în Biserică. Drept consecință, cele mai la îndemână mijloace pentru reforma Bisericii rămân, în ceea ce ne priveşte, postul şi rugăciunea.

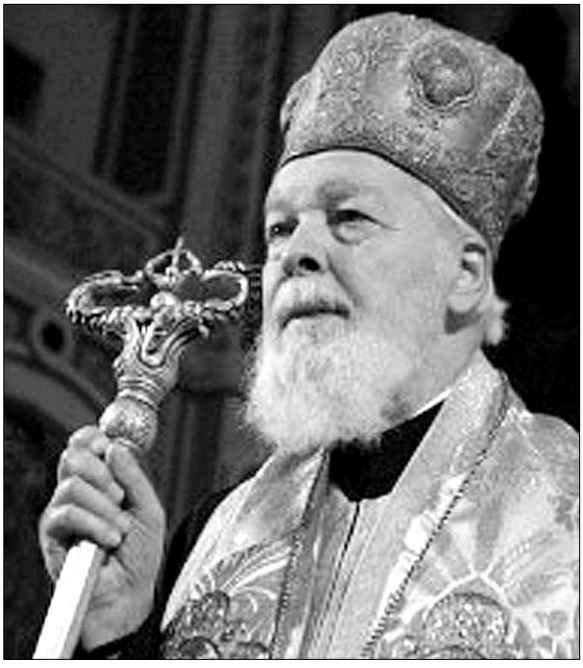

[2] Să ne amintim că donatismul a fost respins de Biserică prin vocea Fericitului Augustin, încă din secolul IV.

[3] Bineînțeles, nu este nicidecum cazul să generalizăm. Numeroşi oameni noi de bună şi foarte bună calitate au apărut de la Revoluție încoace.

Acordul de la Ravenna sau despre o mare eroare

În perioada 8-14 octombrie 2007, la Ravenna, în Italia, s-a desfăşurat cea de a zecea întâlnire a Comisiei Teologice Mixte Internaţionale de Dialog între Biserica Ortodoxă şi Biserica Romano-Catolică. Au participat câteva zeci de reprezentanţi (ierarhi, preoţi şi teologi laici) ai Patriarhiei Ecumenice, Patriarhiei Alexandriei, Patriarhiei Antiohiei, Patriarhiei Ierusalimului, Patriarhiei Moscovei, Patriarhiei Serbiei, Patriarhiei României, Patriarhiei Georgiei, Bisericii Ortodoxe a Ciprului, Bisericii Ortodoxe a Greciei, Bisericii Ortodoxe a Poloniei, Bisericii Ortodoxe a Albaniei, Bisericii Ortodoxe a Cehiei şi Slovaciei, Bisericii Ortodoxe a Finlandei, Bisericii Apostolice a Estoniei şi ai Bisericii Romano-Catolice. Din partea Patriarhiei Bulgariei nu au venit nimeni, iar delegaţia Patriarhiei Moscovei s-a retras în prima zi datorită prezenţei delegaţiei Bisericii Estoniene, declarată „autonomă" de către Patriarhia Ecumenică, dar nerecunoscută ca atare de Biserica Ortodoxă Rusă.

Marcel Răduţ Seliştе

Acordul de la Ravenna este trecut sub tăcere şi puţin comentat în mediile clericale şi ale administraţiei Bisericii Ortodoxe Române. Există chiar un fel de „cuvânt de ordine", anume diminuarea importanţei concluziilor cuprinse în acord. Într-un comunicat de presă, Prea Sfinţitul Petroniu Sălăjanul, Arhiereu Vicar al Episcopiei Oradiei şi delegat al Bisericii Ortodoxe Române la dialogul teologic internaţional între Biserica Ortodoxă şi Biserica Romano-Catolică, ne spune că „delegaţii Bisericilor Ortodoxe şi cei ai Bisericii Romano Catolice *nu au luat în discuţie şi nu au căzut de acord asupra faptului că episcopul Romei ar fi, în acest moment, primul între patriarhii lumii* (subl n. – M.R.S.). Acest lucru ar fi imposibil, de vreme ce actualul episcop al Romei a şi eliminat, la începutul lui 2006, dintre titlurile sale pe cel de patriarh al Occidentului. Primatul papal va fi luat în discuţie de această comisie în următoarele două etape: 2007-2009 «Primatul în primul mileniu creştin»; 2009-2011 «Primatul în cel de-al doilea mileniu creştin»".

Analizat într-un stil minimalist, Acordul de la Ravenna poate fi înţeles în spiritul declaraţiei Prea Sfinţitului Petroniu Sălăjanul drept un simplu petic de hârtie lipsit de orice valoare dogmatică tradusă în viaţa ecclezială. Aşa să fie, oare?

Vaticanul a fost şi este un redutabil actor pe scena politică şi religioasă a planetei. Acest fapt reprezintă un adevăr istoric incontestabil. În acţiunile lor, papii au utilizat diplomaţia, persuasiunea, banii, iar uneori şantajul şi chiar crima pentru a obţine rezultatele dorite. Evenimentele şi dovezile istorice ne spun că la Vatican a existat întotdeauna un plan elaborat pe termen foarte lung, în care erau cuprinse fundamentele, priorităţile şi direcţiile de acţiune ale Bisericii Catolice pentru perioada respectivă. Europa de Est cunoaşte efectele unui astfel de plan şi încă sângerează datorită ereziei Uniatismului, instrumentul prin care Vaticanul şi-a sporit influenţa în ţări ortodoxe precum România sau Ucraina.

Credem că Acordul de la Ravenna face parte din planul Bisericii Catolice de a spori întinderea autorităţii papale. Nu cred că din partea Vaticanului ar exista dorinţa sinceră de a se reface unitatea Bisericii lui Hristos. Există suficiente argumente în acest sens.

Ni se spune că primatul papal va fi discutat în următorii patru ani. De fapt, în următorii patru

ani se vor discuta efectele acceptării ideii că papa este „primus inter pares". În Acord se lasă de înțeles că, în principiu, primatul papal a fost acceptat de semnatari: „*Art. 41.* Ambele părți sunt de acord că în vremea Bisericii nedespărțite această ordine canonică (*taxis*) era recunoscută de toți. Mai sunt de acord că Roma, Biserica care «prezidează în iubire», potrivit expresiei Sfântului Ignatie al Antiohiei (*Către Romani, prolog*), ocupă primul loc în această *taxis* şi, prin urmare, episcopul Romei era protos-ul între patriarhi. Nu sunt de acord însă în ce priveşte interpretarea dovezilor istorice din această epocă cu privire la prerogativele episcopului Romei drept *protos*, o chestiune înțeleasă în moduri diferite deja în primul mileniu.

Art. 42. Sinodalitatea la nivel universal exercitată în sinoade ecumenice implica un rol activ al episcopului Romei ca *protos* al episcopilor scaunelor mari în consensul episcopilor adunați. Deşi episcopul Romei n-a reunit Sinoadele Ecumenice din primele secole, nici n-a prezidat vreodată personal asupra lor, a fost cu toate acestea implicat îndeaproape în procesul luării deciziilor de aceste sinoade.

Art. 43. Primatul şi sinodalitatea sunt interdependente reciproc. De aceea la toate nivelurile vieții Bisericii – local, regional şi universal – primatul trebuie întotdeauna privit în contextul sinodalității, iar sinodalitatea în contextul primatului.

În ce priveşte primatul la diversele niveluri, dorim să afirmăm următoarele:

1. La toate nivelurile primatul e o practică ferm întemeiată în tradiția canonică a Bisericii.

2. În timp ce faptul unui primat la nivel universal e acceptat atât de Răsărit, cât şi de Apus, există diferențe de înțelegere cu privire la modul în care trebuie exercitat, precum şi cu privire la fundamentele lui scripturistice şi teologice.

Art. 44. În istoria Răsăritului şi Apusului, cel puțin până în secolul IX, o serie de prerogative au fost recunoscute *protos*-ului sau capului (*kephale*), întotdeauna în contextul sinodalității şi potrivit condițiilor timpului, la fiecare din nivelurile bisericeşti instituționalizate: în plan local, episcopului ca *protos* al diecezei lui față de prezbiterii şi poporul său; în plan regional, protos-ului fiecărei mitropolii față de episcopii provinciei şi *protos*-ului fiecăreia din cele cinci patriarhii față de mitropoliții jurisdicției fiecăruia; iar în plan uni-

versal, episcopului Romei ca *protos* între patriarhi. Această distincție de planuri nu diminuează egalitatea sacramentală a fiecărui episcop sau catolicitatea fiecărei Biserici locale.

Art. 45. Chestiunea rolului episcopului Romei în comuniunea tuturor Bisericilor rămâne să fie studiată mai în profunzime. Care anume e funcția specifică a episcopului „primului scaun" în ecleziologia de comuniune (*koinonia*) şi în lumina a ceea ce s-a spus în textul de față despre sinodalitate şi autoritate? Cum anume trebuie înțeleasă şi trăită în lumina practicii ecleziale a primului mileniu învățătura despre primatul universal a Conciliilor Vatican I şi II? Sunt întrebări cruciale pentru dialogul nostru şi pentru speranțele restaurării comuniunii depline între noi."

În următorii patru ani se vor discuta, conform *Art.45*, rolul şi funcția episcopului „primului scaun". În opinia noastră, *principiul* primatului papal a fost acceptat. O mare eroare. Vaticanul evită să discute problemele reale care despart Catolicismul de Ortodoxie şi aplicând în interes propriu tehnica de negociere „să discutăm despre ceea ce ne uneşte şi nu despre ceea ce ne desparte", obține de la reprezentanții mai multor Biserici Ortodoxe următoarele concesii:

– Bisericile Ortodoxe Autocefale sunt considerate Biserici locale, într-un fel de situație de inferioritate față de Biserica Catolică, considerată Universală (vezi raționamentul de la *II. Tripla actualizare a sinodalității (concilarității) şi autorității).*

– Tradiția recunoaşterii primatului mărturisită în Răsărit şi în Apus dovedeşte că Scaunul episcopului Romei este întâiul între scaunele Bisericii (vezi raționamentul de la *Art. 43*).

– Papa are rolul de primat al Bisericii şi de reprezentant legitim şi unic al acesteia (vezi raționamentul de la *Art. 44*).

– Rolul şi funcțiile primatului papal urmează a fi discutate în următorii patru ani (vezi raționamentul de la *Art. 45*).

Este şocant cu câtă uşurință a fost acceptat ca viabil principiul primatului papal. Participanții la Conferința de la Ravenna au ignorat în mod voit atât evoluția istorică şi dogmatică a Bisericii Catolice, cât şi particularitățile istorice ale Ortodoxiei Răsăritene. Papalitatea secolului XXI este absolut diferită de papalitatea primului mileniu al creştinismului. Simplul fapt că *papa mileniului I era ortodox* este suficient pentru a desființa aplicabilitatea raționamentelor cuprinse în Acordul de la Ravenna. Dacă aceste raționamente ar fi doar o simplă reamintire a unor vremuri de mult apuse, ne-am bucura pentru o aşa frumoasă lecție de istorie mărturisită în comun de ortodocşi şi catolici. Însă Acordul de la Ravenna este o primă etapă a unui proces ce urmăreşte să obțină recunoaşterea primatului Papei de la Roma, al papei secolului XXI.

Despre *filioque*, despre Purgatoriu, despre Infailibilitatea Papei, despre toate celelalte grave diferențe dogmatice care există între Catolici şi Ortodocşi nu se discută. Vaticanul nu are acest interes. Vaticanul are un plan şi urmează neclintit şi cu răbdare acest plan.

În Ortodoxie, în schimb, nu se poate ajunge la adoptarea unei poziți comune, ferme şi coerente. Patriarhia Ecumenică este măcinată de orgolii şi de nostalgia vremurilor în care stăpânea peste toți ortodocşii, Patriarhiile naționale rămân rătăcite în labirintul intereselor lumeşti, iar Patriarhia Rusă este încă animată de sentimente naționaliste şi imperialiste şi de dorința nemărturisită de a fi „A Treia Romă". Apropo, trebuie să menționăm că reprezentantul Biserici Ortodoxe Ruse în Comisia Teologică Mixtă Internațională de Dialog, PS Ilarion, Episcop al Vienei şi Austriei, a exprimat, la mijlocul lunii trecute, dezacordul Patriarhiei Ruse față de documentul de la Ravenna.

Demostene Andronescu – Ultimul mare poet în viață al temnițelor comuniste

Răzvan Codrescu

Poezia ca răspuns la „teroarea istoriei“

Ceea ce se numeşte îndeobşte „literatura închisorilor comuniste“[1] reprezintă unul dintre aspectele cele mai semnificative ale literaturii noastre contemporane şi o experienţă unică în întreaga istorie a creaţiei literare româneşti. De aceea nu-i deloc lesne să scrii despre o astfel de literatură, care trebuie judecată adesea cu măsuri diferite faţă de producţia literară curentă. Ne aflăm, mai exact spus, în faţa unui alt raport cu esteticul, a unui alt tip de relaţie între creator şi operă. Spiritul critic trebuie să devină mai maleabil şi mai nuanţat, spre a nu risca posibilele confuzii de planuri sau chiar impietăţile. Aici se amestecă, în proporţii nemăsurabile, elemente etice, estetice, psihologice, religioase, filosofice, politice; judecata trebuie să fie complexă şi să vizeze *sinteza* adeseori inefabilă a acestor elemente; orice abordare unilaterală sau prea tehnică este neavenită. Nu ai dreptul să te apropii doar belfereşte de un asemenea capital de mucenicie creatoare.

La privirea cea mai generală, literatura aceasta, altminteri extrem de diversă şi numai aparent monotonă, se împarte în poezie şi proză. Această diviziune este una mai degrabă formală, dar are şi implicaţii mai adînci, care ţin de fondul şi dinamica interioară a discursului. Poezia reprezintă creaţia „originară“ a închisorilor, elaborată mental în chiar toiul prigoanei[2], pe cînd proza s-a scris ulterior, retrospectiv, cel mai adesea cu o fatală „detaşare“, dar şi cu un plus de „elaborare“ (nu întotdeauna benefică „autenticităţii“). De aceea se poate spune că poezia păstrează într-un chip mai viu intensitatea trăirilor care au generat-o. Ea reprezintă, aş zice, *răspunsul imediat* la încercările şi suferinţele de atunci (întruchipare contemporană a ceea ce Mircea Eliade numea „teroarea istoriei“); are astăzi o mare forţă mărturisitoare şi a avut ieri o uriaşă funcţie „purificatoare“ şi „salvatoare“. Nu este o exagerare să se spună că poezia aceasta a fost la vremea ei hrană şi cuminecătură, dar şi „răzbunare“ imediată a spiritului împotriva celor ce au căutat să-l pervertească sau să-l sugrume.

Demostene Andronescu rămîne una dintre vocile lirice cele mai pure şi mai reprezentative ale închisorilor politice din România. Din nefericire, aceste voci lirice, destul de numeroase, sînt încă insuficient cunoscute publicului mai larg, şi

[1] Sintagmă ce nu poate fi ocolită, deşi are două cusururi majore: poate crea imaginea falsă a unei „literaturizări“ neavenite (în sensul de-naturării realităţii brute în „ficţiune artistică“) şi poate sugera concluzia greşită că ar fi vorba exclusiv de texte scrise sau concepute în închisoare, ba chiar alimentate strict de factologia penitenciară. În realitate, literatura aceasta, ce se vrea înainte de toate mărturie şi document, uneori reprimîndu-şi cu obstinaţie orice ispită „calofilă“, include atît creaţii *mentale* provenite direct din locurile de supliciu, cît şi creaţii *scrise* postconcentraţionare, acoperind mai tot complexul problematicii *general-umane* (experienţa-limită a recluziunii constituind adesea doar un factor catalizator al meditaţiei lirice, filosofice sau religioase, iar nu materia ei efectivă).

[2] Puţine producţii poetice s-au *scris* în închisori (cu mijloace improvizate: scrijelite cu acul pe săpun, cusute pe cămaşă etc.); de regulă, textul poetic se năştea în mintea autorului, apoi era memorat şi răspîndit oral de ceilalţi deţinuţi, suferind şi inevitabile „ajustări“, cel mai adesea involuntare. Statutul *mnemotehnic* a favorizat creaţia poetică. Unele dintre aceste poezii au fost ulterior reconstituite sau reelaborate de chiar autorii lor, în vreme ce altele ni s-au păstrat doar în variante aproximative şi uneori parţiale. Mai puţine sînt versurile scrise „după“, dar nutrite din amintirea anilor de prigoană.

mai ales generației tinere. În afara celor doi mari corifei, deplin consacrați încă din perioada interbelică, Radu Gyr (1905-1975) şi Nichifor Crainic (1889-1972), prea puține nume de poeți ai închisorilor se mai bucură de oarecare notorietate[3]. În cazul unora dintre aceştia, nedreptatea este cu atît mai mare cu cît la ei forța ideilor şi trăirilor lirice se asociază în chip fericit cu un incontestabil talent al expresiei, capabil să răspundă chiar celor mai pretențioase exigențe estetice[4]. Acesta este, cred, şi cazul lui Demostene Andronescu, autorul volumului – demult epuizat – *Peisaj lăuntric* (Editura Puncte Cardinale, Sibiu, 1995, cu frumoase ilustrații de Ştefan Orth), care împlineşte luna aceasta 80 de ani şi care mi se pare a fi – n-aş vrea să supăr pe nimeni – ultimul *mare* poet în viață al temnițelor comuniste.

Scurt portret biografic

Născut la 3 decembrie 1927, în comuna Cîmpuri, județul Vrancea, deci într-o zonă de constituie un fel de ținut de cumpănă între Moldova şi Muntenia, Demostene Andronescu are parcă şi ceva din blîndețea molcomă a moldoveanului, dar şi ceva din încăpățînarea iscoditoare a munteanului; e un amestec oarecum paradoxal de contemplativism liric (prin care se explică *poetul*) şi de activism nestîmpărat (din care se nutreşte *luptătorul*). Cuminte şi necuminte totdeodată, pare să nu se simtă *în firea lui* decît pe răzoarele inefabile dintre realitate şi visare, dintre *real* şi *ideal*. Prin poezia lui trece adeseori – cu o tristețe mai senină, de dor românesc – umbra lui Don Quijote. Omul însuşi are, la rîndu-i, ceva donquijotesc, un amestec îndărătnic şi indefinit de „visătorie" şi „nebunie", în sensul nobil (şi adesea uitat) al acestor cuvinte. Donquijotismul apare de altfel, în viziunea sa, ca însemn paradigmatic al unei întregi generații: aceea a tînărului naționalism creştin românesc din vremea ultimului război mondial. De aici s-au ivit, în vălmăşagul timpurilor postbelice, majoritatea covîrşitoare a eroilor şi martirilor rezistenței anticomuniste – singurul nostru certificat de onoare istorică într-o jumătate de veac de dezastru național. Despre această elită crucificată a tineretului român de atunci este vorba, de fapt, în generoasa dedicație a singurului său volum de pînă acum: „Generației mele de Don Quijoți striviți de prea marele lor vis"[5].

Tînărul Demostene Andronescu – o vreme copil de trupă, apoi „frățior de cruce" – îşi face studiile medii şi superioare la Bucureşti; în 1952 absolvea Facultatea de Istorie, dar nu i se va permite să-şi susțină licența decît în 1969, iar o slujbă potrivită cu pregătirea sa nu va obține decît în 1972, după ce ani de-a rîndul fusese nevoit să presteze muncă necalificată[6].

Între 1952 şi 1964, cu o întrerupere de doar cîteva luni, este deținut politic, trecînd pe la Jilava, Gherla şi Aiud (de unde s-a eliberat cu ultimul lot de deținuți politici şi despre care a scris remarcabile pagini memorialistice[7]). După închisoare se căsătoreşte (soția, „Zaza", l-a lăsat văduv în 1996) şi devine tatăl unei fete, Mălina Ştefana, astăzi reputată jurnalistă şi traducătoare. Securitatea continuă să-l hărțuiască mulți ani după eli-

[3] Trebuie precizat că există şi multe creații anonime sau cu paternitate incertă.

[4] Neputînd cita decît în parte, m-am abținut să dau aici şi alte nume, ca nu cumva cineva necitat să se simtă nedreptățit. Un indice alfabetic (şi acela incomplet), cuprinzînd 158 de nume, poate fi găsit în vol. 2 al amplei antologii *Poeți după gratii*, editat sub egida A.F.D.P.R. şi coordonat de regretatul Constantin-Aurel Dragodan (la rîndu-i poet). În același volum al antologiei respective, apărut în 1993, se regăsesc şi patru poezii de Demostene Andronescu (pp. 145-151), însoțite de o notiță biografică (p. 152). Mai vechea antologie alcătuită în exil de regretatul Zaharia (Zahu) Pană, *Poezii din închisori* (Ed. „Cuvântul Românesc", Hamilton [Canada], 1982, cu un cuvânt introductiv de Vintilă Horia), a evitat să dea anumite nume de autori aflați în viață, spre a nu le crea dificultăți în țară, lor sau familiilor lor.

[5] Semnalez, în treacăt, că simbolicul Cavaler al Tristei Figuri a constituit o obsesie a poeților din închisori (începînd cu Radu Gyr şi continuînd cu Ştefan Vlădoianu, Constantin Oprişan, Sergiu Mandinescu, spre a nu-i pomeni decît pe cîțiva dintre cei ce s-au mutat de la noi). Nicăieri însă „donquijotismul" n-a lăsat parcă o urmă mai adîncă decît în creația lirică a lui Demostene Andronescu.

[6] *Cf.*, pentru acest detaliu biografic şi nu numai, D. Andronescu, „Mi se spunea «Depanatorul»", în *Puncte cardinale*, an XVII, nr. 3/2007 (cîteva însemnări ironic-amare – reproduse şi în acest număr omagial – pe marginea dosarelor sale de la C.N.S.A.S., cu reproducerea unei „Declarații" date la 15 decembrie 1962, în penitenciarul de la Aiud).

[7] Publicate inițial în *Puncte cardinale*, începînd din numărul 8-9/1993.

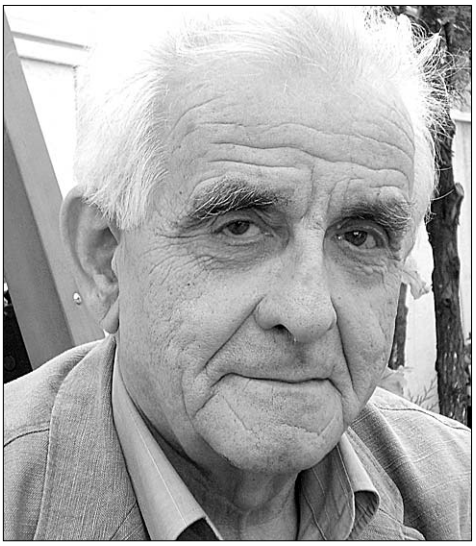

berare, iar versurile sale zac prin „sertare“, în aşteptarea unor vremuri mai bune.

L-am cunoscut în 1982, într-un sat ardelenesc pierdut printre dealuri împădurite, unde fusesem invitaţi peste vară de un prieten comun (profesorul şi scriitorul Marcel Petrişor, şi el fost deţinut politic). Albise încă de pe atunci, dar era fiziceşte zvelt, iar sufleteşte de o admirabilă prospeţime. Statura dreaptă şi înfăţişarea mai degrabă uscată îl făceau să pară mai înalt decît era. Avea o figură senină, de o stranie candoare, şi un verb cald, învăluitor. Într-o seară, în jurul unui foc la care frigeam cucuruz, a venit vorba despre închisori şi despre figurile ilustre de acolo. Avea o memorie uimitoare (cum numai la foştii deţinuţi politici am mai văzut!) şi ne-a recitat ceasuri întregi, la rugămințile noastre mereu reînnoite, versuri din închisori. Atunci am auzit pentru prima oară multe dintre creaţiile de temniţă ale lui Nichifor Crainic şi mai ales ale lui Radu Gyr. Numai într-un tîrziu, la insistenţele gazdei, s-a înduplecat să ne recite, cu oarecare sfială, şi din versurile proprii. Atunci am înregistrat, printre altele, cea mai frumoasă cugetare lirică asupra „nebuniei“ eroice şi mărturisitoare, în misticul sens paulinic[8]:

Nebun, da, sînt nebun! Dar, lume, dacă
n-ar fi nebuni ai fi de tot săracă.
Căci cei cuminţi n-ar face rod nici unii
de n-ar muri în locul lor nebunii.

Impresia cea mai puternică asupra tuturor celor de faţă îmi amintesc că a făcut-o, de altfel, tocmai poezia înrudită tematic „Unde-s nebunii?“, pe care o consider şi astăzi una dintre bucăţile sale cele mai reprezentative şi... mai actuale:

Unde-s nebunii, unde ni-s nebunii?
E, Doamne, lumea plină de cuminţi,
.....
Scîncesc cuminţii-n chingile durerii
Şi, sîngerînd din răni adînci blîndeţe,
Lîngă neveste mor de bătrîneţe,
Necutezînd să tragă spada vrerii.
.....
O, Doamne, Doamne, unde-s Don Quijoţii?
E lumea plină de-alde Sancho Panza...

L-am revăzut abia la 22 decembrie 1989, cînd, purtat de un nou elan donquijotesc, se suise pe clădirea fostului Comitet Central, cu tinerii „revoluţionari“ (mai tîrziu aveam să aflu că pătrunsese şi înăuntru, fiind martor la confuzia şi panica din acele ceasuri a foştilor potentaţi comunişti şi capi ai Securităţii).

Şi iată că acum se fac 17 ani de cînd ne străduim alături (donquijoteşte?) în redacţia *Punctelor cardinale*, după ce eşuasem (tot împreună) cu publicaţia *Veghea* (a ulterior spulberatei Uniuni Democrat-Creştine – singurul partid politic din care – şi el, şi eu – am făcut parte vreodată, doar pentru cîteva luni). În anii aceştia din urmă au ieşit la lumină multe dintre scrierile sale (poeme, amintiri, articole, recenzii), dar ele – cu excepţia poeziilor – s-au cam risipit prin diferite periodice de dreapta fără largă audienţă. Nădăjduiesc ca pînă în primăvara viitoare să-i apară la Christiana un volum mai consistent, însumînd versurile şi memoriile din închisoare (cu destule pagini inedite).

Repere într-un *Peisaj lăuntric*

Volumul *Peisaj lăuntric*, ieşit acum 12 ani, mai mult prin grija prietenilor, a constituit un debut editorial tîrziu, dar, aş zice, cu atît mai „rotund“. Este testamentul liric al unei vieţi mucenicite, dar şi filă din testamentul unei generaţii

[8] Este încheierea unei poezii poate cam prea lungi, „Nebunul“ (pentru referinţa paulinică, cf. *I Corinteni* 1, 18-29).

fără noroc. O poezie care se mişcă între suferinţă („Moarte provizorie“) şi iertare („Încheiere“), între omeneasca „Îndoială“ (a se vedea poezia cu acest titlu, dedicată lui V. Voiculescu) şi credinţa în numele căreia merită să mori („Testament“: *Credinţa mea, sporită strop cu strop,/ O-nscriu ca pe-un inel de foc pe zare,/ Iar taina ca pe-o umbră mi-o îngrop/ La temelia lumii viitoare).*

Refuzînd principial refugiul oricărui „turn de fildeş“, eul liric se confruntă în permanenţă cu „vremurile“, cu „teroarea istoriei“, păscut de „Neîmplinire“ (a se vedea poezia cu acest titlu, construită pe motivul statuii neterminate de creatorul ei: *De-un meşter mare început cîndva,/ Am fost lăsat la jumătate baltă;/ O, de-aş avea în mîini ciocan şi daltă,/ Din piatră singur m-aş descătuşa!*), citind în jurul său semnele apocaliptice, cu un incontestabil dar de poet cosmic şi vizionar („Apocalips“: *Şi-a slobozit cel necurat zăvozii – / Arhangheli negri, cu sclipiri de smoală;/ Pe scena lumii, unduindu-şi şolzii,/ Dansează Salomeea-n pielea goală.// [...] Scînceşte de durere-ntreaga fire/ Şi plîng pe la răscruci de ceruri îngeri,/ Se-ndoaie grinzile nemărginirii/ Sub greutatea cosmicei înfrîngeri.// În creştetul veciei Dumnezeu/ Cu capu-n mîini stă, abătut şi trist,/ În jur se sting luminile mereu/ Şi-ngenuncheat alături plînge Christ*), dar fără a renunţa la ascensiunea celestă, la „vînătoarea“ mistică a divinului („Îndoială“: *De-atîta vreme urc tîrîş, pe coate,/ Şi-am smuls în căţărare-atîţi luceferi/ Că de mai ţine mult urcuşul poate/ Doar cei prea-nalţi să mai rămînă teferi.../// [...] Tîrîş, pe brînci, cu sufletul la gură/ Urc muntele cu-nchipuite creste;/ Din tot ce-am fost mai sînt o picătură.../ Mai este, Doamne, pînă-n cer, mai este?!*).

Momentele de nelinişte „argheziană“ (cîteva poezii poartă titlul „Psalm“, iar una e intitulată chiar „Psalm păgîn“), derutanta ceartă cu Dumnezeu întru deznădejde (ca-n „În loc de rugăciune“) nu trebuie să ne înşele; ele reprezintă doar clipele de pasageră slăbiciune ale unui spirit viu, neconvenţional, „lupta cu îngerul“ a unui suflet ce găseşte mereu tăria de a-şi transcende pînă la urmă ispitirile. Acest *Peisaj lăuntric* este viu şi emoţionant tocmai prin omeneasca lui complexitate, străin de convenţia pietăţii burgheze, dar şi de otrăvurile demonismului intelectual.

Poezia aceasta, plină de temerităţi imagistice şi lexicale, păstrează fără pedanterie prozodia tradiţională. Pe ici, pe colo se simt unele ecouri din Gyr, Arghezi, Blaga sau Voiculescu; ele nu pot compromite însă nici frumuseţea şi nici autenticitatea acestei lirici organic experiate, iar cel mai adesea nu este vorba decît de fireşti confluenţe de teme şi motive sau, pur şi simplu, de echivalenţe temperamentale.

Cel mai aproape, ca experienţă, sensibilitate şi atitudine, se află neîndoielnic de Radu Gyr, poetul la care a ucenicit simpatetic şi informal, printre gratii şi lanţuri, şi din care a scos şi *motto*-ul tîrziului său volum: *Mereu şchiopătînd prin dezastre,/ Mereu cu osînda pe frunte,/ Credeam că tot spini sînt şi-n astre,/ Şi-n ceruri tot temniţe crunte...*

Dar ca *motto* al volumului ar fi putut figura la fel de bine acel „Epitaf pe mormîntul lui Don Quijote“, în fond un sintetic autoportret liric, în tonul poate cel mai personal pe care l-a nimerit vreodată:

Aici se odihneşte un biet nebun ce-n stele
A vrut să care lumea şi-a risipit cu lancea
Cetăţile de nouri şi umbrele din ele,
Sfruntînd înţelepciunea cuminţilor din Mancha.

Şi pentru că e vorba de Don Quijote, cred că acel epitet final sub care Cervantes şi-a pus personajul – *el bueno*, „cel bun“ – i se potriveşte întocmai şi poetului nostru, dincolo de sterilitatea preţioasă a oricărui „discurs critic“. Cu acest nume de taină îl va striga poate şi Dumnezeu la Judecata din urmă.

Polonicarul*

Marcel Petrişor

Cu foamea, în acea perioadă a anilor 1950-54, mai ales în Jilava, nu era de glumit. Burţile multora din burghezii ce fuseseră arestaţi şi anchetaţi, cu cîteva luni înainte, prin hrubele Ministerului de Interne, ajunseseră să le atîrne, ca nişte şorţuleţe masonice, peste părţile ruşinoase ale trupului. La alţii, mai tineri şi mai flămînzi, aceleaşi burţi nu atîrnau, ci se excavaseră în asemenea măsură încît arătau ca nişte scoici din mijlocul cărora buricul se ridica asemenea unui deget. Iar celor ce făceau puşcărie din 1941, oasele le trosneau sub piele ca nişte scule de tîmplar sărac, strînse în desagă.

Unii ar fi fost în stare să pască şi cuie, de pe orice fel de pajişti, iar alţii să înghită, una după alta, chiar şi douăsprezece gamele de zeamă chioară, dacă le-ar fi dat-o cineva. Dar cine să le-o dea?

Norocul nepieirii prin foame stătea doar în arpacaşul de seară care, în Jilava de pe atunci, se dădea cam pe la ora cinci. Era adus în ciubere mari, al căror volum depindea de numărul celor din încăperile în care erau înghesuiţi. În unele dintre ele, în nişte spaţii semicilindrice, de circa 80 metri cubi, ajunseseră să fie „tescuiţi“ chiar şi şapte zeci de inşi pulitici, cum le spunea Maromet.

Făcute din doage de lemn de stejar, ciuberele de arpacaş erau de dimensiuni impresionante; şi aşezate pe cimentul încăperilor, făceau zgomot în fucţie de cantitatea şi conţinutul dinăuntrul lor: mai tare şi mai înfundat, dacă arpacaşul era mai gros, sau mai slab şi mai ascuţit, dacă era mai mult o zeamă în care puteai să-i numeri boabele.

Visul tuturor flămînzilor, cînd auzeau că soseşte arpacaşul, era nu numai să audă ciubărul sunînd înfundat, ci să şi vadă polonicul stînd băţ în el, înainte de a fi împărţit.

Şi cîţi nu visau să fie polonicar, ca să împartă porţiile în aşa fel încît să-şi poată face o porţie mai mare sie-şi! Doar că cine putea să ajungă şi să reziste să fie polonicar cînd, după fiecare polonic golit în gamela flămîndului ce-l aştepta tremurînd, cantitatea rămasă în ciubăr trebuia din nou amestecată? Iar omogenizarea asta trebuia neapărat făcută astfel încît nu cumva cineva să fi sesizat o inegalitate a consistenţei arpacaşului său faţă de cel al vecinului, căci, de s-ar fi întîmplat aşa ceva, polonicarul risca să fie zvîrlit în ce mai rămăsese în ciubăr.

Fiecare funcţie cu riscurile ei şi avantajele ei! Şi toţi erau de acord cu asta. Iar cum avantajele erau totuşi mai mari decît teama de risc, mulţi dintre cei mai puternici concurau cu îndrăzneală la postul de polonicar.

Şi-n ziua în care, într-o încăpere, vechiul polonicar fu suspendat din funcţie pe motivul că nu mestecase bine arpacaşul din ciubăr, după fiecare polonic vărsat în gamele, mulţimea de osîndiţi fu silită să aleagă un nou polonicar.

Pe cine însă? Candidaţi erau destui, dar cine putea fi mai nimerit şi mai sigur de-o împărţeală

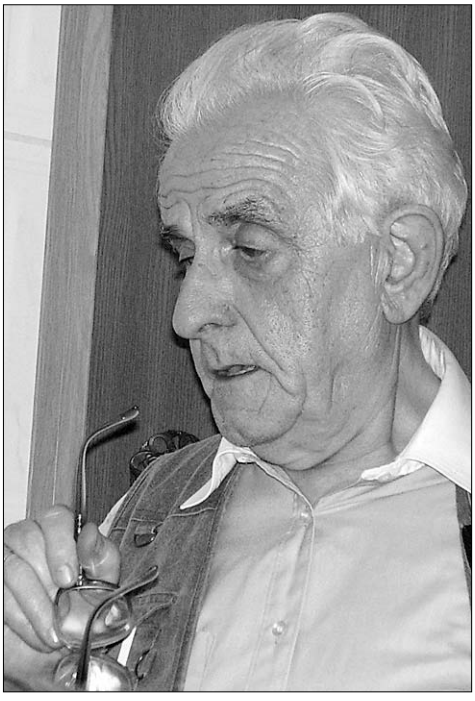

* Fragment din cartea *Secretul Fortului 13. Reeducări şi execuţii*, Editura Timpul, Iaşi, 1995

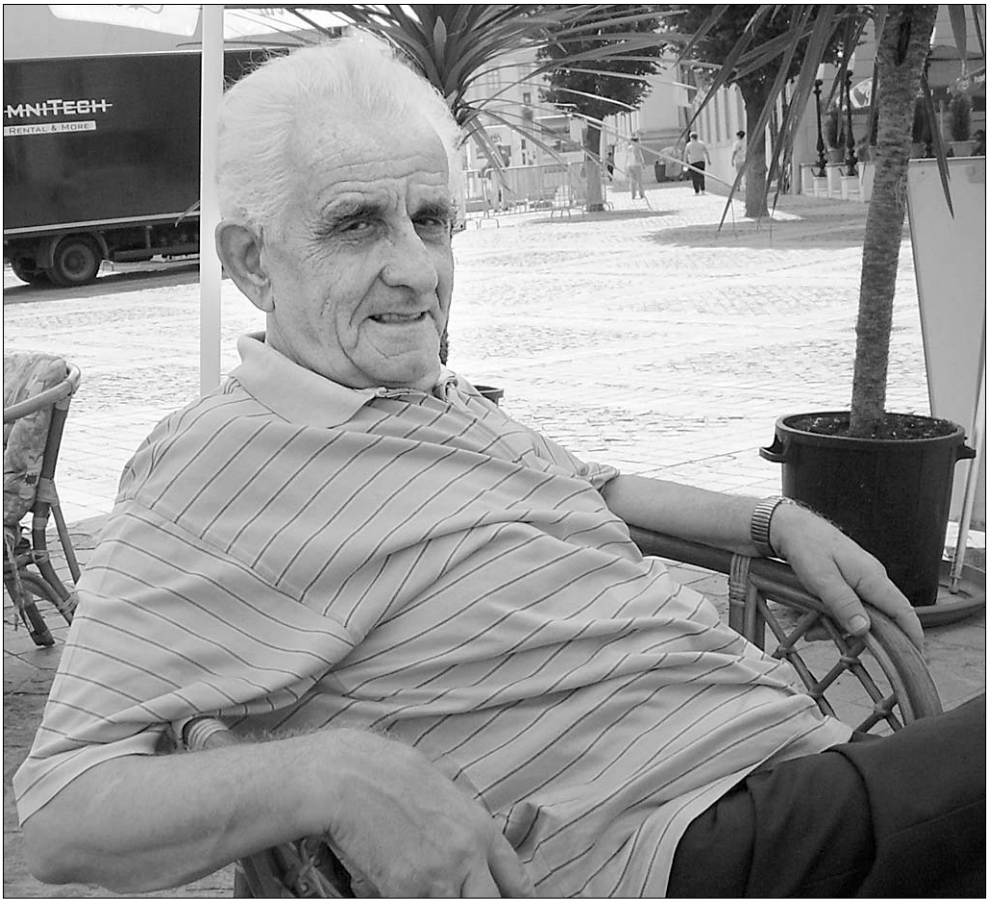

dreaptă? Şi – în plus – destul de puternic pentru a rezista la distribuirea porţiilor din întregul ciubăr? Nu era uşor să stai aplecat peste o fiertură aburindă – mai ales vara, cînd, în camera sufocantă, putoarea concura cu cea a unei haznale turceşti – şi să împarţi cu polonicul zeci sau chiar sute de porţii!

Aşa că o hotărîre trebuia neapărat luată şi cît mai repede: Cum? Prin votul unei mulţimi în care nici unul să nu se gîndească la burta-i lihnită. Şi nu atît pentru ca noul polonicar să nu-l favorizeze pe el, cît pentru ca nu cumva să nu-l favorizeze – fie şi cu o lingură – pe vecinul de alături.

Cît despre posibilitatea vreunui furt, nici pomeneală! Sute de ochi erau îndreptaţi spre polonicar şi spre ciubărul din care se făcea împărţeala. Dar nu puţini dintre cei închişi de mai multă vreme îşi aminteau de momente în care vreun înfometat se repezise pe sub plonicul cu pricina, ca să-şi împlînte gamela drept în inima ciubărului, ca să se înfrupte apoi din ea, după pofta foamei ce-l sfâşia. Şi cum operaţia trebuia făcută cu viteza fulgerului, se întîmpla ca, din greşeală sau din prea mare grabă, fiertura să fie scăpată pe spinarea celui ce venea la rînd. Nenorocitul ţipa ca din gură de şarpe, dar nu lăsa gamela din mînă. Iar vreun altul, de lîngă el, se repezea să-i lingă rana, nu ca să-l ogoiască, ci ca să apuce ceva din mâncarea răsturnată. Şi ce-ar mai fi putut să facă polonicarul în faţa unei asemenea scene? Mai ales că ceilalţi flămânzi de pe priciuri urlau: „Şi noi? Dă-i drumul! Împarte!“ Iar polonicarul nici măcar nu apuca să-şi şteargă sudoarea de pe frunte sau de pe pieptul gol, care cădea în gamela celor ce urmau la rând. Cine să protesteze? Şi votul cum să se facă? Iar „alesul“ cum să-şi accepte sarcina?

Foamea nu îngăduia răgazuri reflexive şi nici uitări de sine. Burta trebuia amăgită cu ceva şi conştiinţa alungată pe loc, dacă nu înăbuşită.

* * *

Cum necum însă, unul, Andronescu, cuteză să candideze, deşi, odată ales, icni din greu, sub

povara polonicului vîrît şi scos de sute de ori în ciuberele cu fiertură clocotită.

Stătea însă ca o statuie în postura aceea, în pantaloni de zeghe vărgată şi cu un ilic scurt în care păduchii nu se cuibăreau de frica duhorii. Stătea şi aştepta cu polonicul în mînă, la marginea ciubărului plin cu arpacaş, să intre în încăperea semicilindrică de vreo 80-100 de metri cubi, toată mulţimea locatarilor scoşi la plimbare. Tot atîţia cîţi ieşiseră, că doar nu evada nici unul. Doar că aşteptarea făcea ca arpacaşul să prindă o crustă cenuşie, asemănătoare cu culoarea materiilor din tinetă.

Şi primul intrat în cameră, după scoaterea la aer, fu Moş Soare, un ţăran bătrîn din Bărăgan care fusese băgat la zdup pentru „ajutor legionar“[1]. Îi zisese odată popa din sat să dea ceva pentru „ai noştri din temniţă“, după ce şi secretarul de partid îi ceruse contribuţia, tot pentru nişte „ai noştri“ (ceva Coreeni, Vietnamezi, ori altceva, zicea moşul). „Or, dacă am dat pentru Coreeni sau ceva Chinezi, pentru Partid şi pentru străini, Domnule Preşedinte, cum era să nu dau şi pentru ai noştri? Ce-i rău c-am dat?“ zisese el la proces.

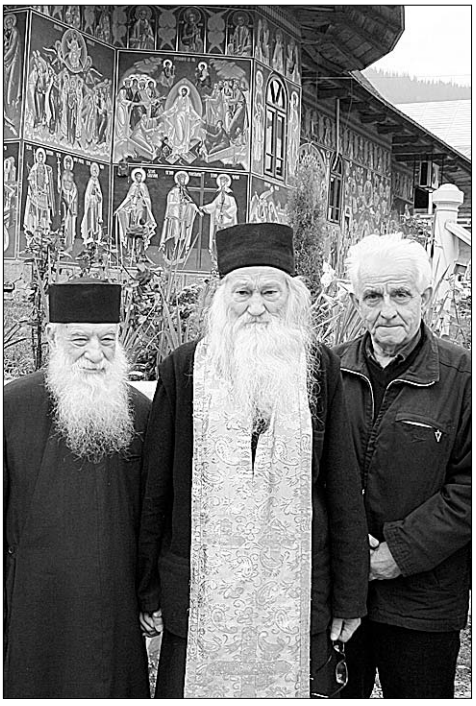

Demostene Andronescu, alături de doi mari duhovnici, Pr. Iustin Pârvu şi Pr. Gh. Calciu

Întrebare cu răspuns precis: pentru atâtea „daturi“ primise şi el cam tot atâţia ani de osândă.

Şi pentru că temniţa îi scurtase moşului vederea şi nu mai vedea, nenorocitul, nici pe unde păşea, după ce a intrat în camera unde-l aştepta polonicarul şi venindu-i să scuipe, scuipă drept în mijlocul ciubărului cu arpacaş.

Urletele celor ce văzuseră ce s-a întîmplat păreau să vină nu din gură ci de-a dreptul din maţe.

– Da’ ce s-a întîmplat? întrebau cei care nu văzuseră scena.

– A scuipat în ciubărul cu arpacaş! A scuipat pe viaţa noastră! urlau flămânzii arătîndu-l cu degetul pe cel care, năucit, nu mai ştia pe ce lume se află.

Numai „la moarte!“ nu se striga, dar, în schimb, tot ce era ocară era strigat.

– Îl aruncăm? încercă polonicarul să întrebe.

– Mîncă-l tu! se auziră urlînd cîţiva boşorogi mai îngreţoşaţi.

– Aruncă-l! strigau alţii, mai moderaţi.

– Nici să nu te gîndeşti! ţipau flămînzii.

Şi toţi se certau urlînd de nimeni nu-i putea opri.

Noroc că, tocmai cînd sfada se înteţise de nu se mai auzeau decît răcnete nedesluşite, polonicarul împlîntă polonicul în mijlocul ciubărului cu arpacaş, luă scuipatul moşului şi-l aruncă în tineta cu murdării; apoi, mestecînd bine arpacaşul din ciubăr, strigă:

– Care-i primul la rînd?

Şi dintre toţi cei care, pînă atunci, fuseseră în stare să se sfîşie între ei, nu fu nici unul care să refuze arpacaşul cuvenit.

Tîrziu apoi, după ce se perindară toţi prin faţa polonicarului, cu gamela întinsă, unul de pe ultimul prici mormăi, odată cu ultimul bob înghiţit:

– Grozav, Andronescu ăsta!

– Deştept băiat! îl mai lăudă un altul mestecîndu-şi ultima lingură.

– Pentru aşa o treabă, împăratul Chinei l-ar fi făcut Ministrul Economiei! bîrfea cineva într-o altă parte a încăperii semicilindrice.

Numai pe bietul moş Soare care provocase toată tărăşenia, nimeni nu-l mai pomenea, dar nici nu-l mai blestema.

[1] Ajutor bănesc dat familiilor sărace de legionari întemniţaţi.

Mi se spunea „Depanatorul“

Demostene Andronescu

Pe la începutul lui 2001 am adresat CNSAS-lui o cerere prin care solicitam să mi se îngăduie accesul la propriul dosar. După aproape un an, în ianuarie 2002, am primit un răspuns neconcludent. Mi se aducea la cunoştinţă că, „până la preluarea integrală a arhivelor fostei Securităţi de la deţinătorii acesteia (SRI, SIE şi SAM)“, nu mi se poate satisface cererea. În concluzie, mi se recomanda să aştept. Şi am aşteptat cinci ani. Între timp, interesul pentru scotocirea trecutului mi-a scăzut semnificativ. Consideram, pe bună dreptate, că întâlnirea cu „strigoii trecutului“ m-ar fi costat prea mult suflet. Şi apoi, ce-mi putea dezvălui un dosar al cărui conţinut îl bănuiam? Poate doar numele unor prieteni ori cunoscuţi care au dat informaţii despre mine, sau rapoartele unor „filatori“ pe care, la vremea respectivă, îi simţisem uneori în spatele meu. Or, după atât amar de vreme, aceste lucruri nu mă mai interesau prea mult. Aşa că m-am resemnat şi nu am mai făcut nici un demers în acest sens.

Şi iată că tocmai când nu mă mai aşteptam, în primele zile ale acestui an, am fost înştiinţat de către CNSAS că „în urma verificărilor efectuate în arhive, s-a identificat un dosar întocmit de fosta Securitate“ pe numele meu. Şi, în consecinţă, eram invitat la sediul instituţiei respective, să-l consult. Bineînţeles, m-am dus. Şi au început surprizele. În primul rând, m-a frapat puţinătatea dosarului, care conţinea doar 38 de file, ceea ce era mult prea puţin pentru o perioadă de sfert de secol (1964-1989), cât fusesem hărţuit de Securitate. Curând însă aveam să-mi dau seama că acest dosar conţine doar documente din primele luni ale punerii mele sub supraveghere. Eu m-am eliberat din Aiud la începutul lui august 1964 şi ultimele note informative existente în acest dosar datau din martie sau aprilie 1965.

Apoi, mai mult de jumătate din cele 38 de file erau „înscrisuri“ care proveneau din timpul detenţiei. Câteva caracterizări, mai mult sau mai puţin „prieteneşti“, făcute de unii colegi de temniţă, rapoarte ale unor ofiţeri politici referitoare la unele discuţii „amicale“ avute cu mine şi, ceea ce este mai important din punctul meu de vedere, câteva declaraţii pe care le-am dat, la cererea personală a colonelului Gheorghe Crăciun, în legătură cu poziţia pe care o aveam, la vremea respectivă, faţă de trecutul meu de „bandit legionar“, faţă de acţiunea de reeducare şi mai ales faţă de regimul democrat-popular din ţară. Uitasem complet de aceste declaraţii şi, cum mi s-au părut interesante, am cerut să mi se facă după ele copii xerox, pentru că intenţionez să le dau publicităţii. Mai ales pe prima dintre acestea, datată 15 decembrie 1962, pentru conţinutul căreia mi s-a aplicat ulterior un regim extrem de sever.

De asemenea, sunt interesante rapoartele unor ofiţeri politici privitoare la discuţiile pe care aceştia le-au avut cu mine. Conţinutul acestor rapoarte îmi confirmă unele supoziţii pe care le-am avansat cândva în legătură cu acţiunea de reeducare de la Aiud şi din alte penitenciare. Într-un articol pe care l-am scris acum câţiva ani pe această temă presupuneam, doar după observaţiile făcute de mine la vremea respectivă, că *acţiunea de reeducare a fost concepută cu mult înainte de demararea ei*, care a avut loc în primele luni ale lui 1962, şi că ea a fost cu minuţie pregătită timp de câţiva ani. Iată ce afirmam eu atunci: „După unele indicii se pare că această acţiune a fost hotărâtă în birourile Comitetului Central şi ale Ministerului de Interne în acelaşi timp în care au fost hotărâte şi masivele arestări din anii 1958-1959. După retragerea trupelor sovietice din România, comuniştii români au luat o serie de măsuri menite să intimideze populaţia şi să preîntâmpine eventualele încercări de revoltă, pe de o parte, iar pe de

altă parte, să dovedească Moscovei că regimul comunist din România este consolidat şi că poate face faţă singur reacţiunii interne. Printre acţiunile întreprinse atunci se numără şi masivele arestări operate în perioada imediat următoare. Tot atunci, însă, ei au hotărât şi regimul care urma să fie aplicat tuturor celor din închisori pentru ca aceştia, atunci când se vor elibera (la termen sau, datorită conjuncturii, înainte de termen), să iasă din închisoare nu cu aură de eroi, ci stigmatizaţi şi compromişi, aşa încât să nu mai constituie un pericol pentru regim". Aceste supoziţii ale mele, în special cea privitoare la lunga perioadă de pregătire a acţiunii de reeducare, par să fie confirmate de unele dintre aceste rapoarte ale ofiţerilor politici. Căci iată ce spune căpitanul Chirilă într-un asemenea raport, după ce mai întâi mă caracterizează ca fiind un individ interiorizat, suspicios, cumpănit şi ferm în răspunsuri, deci greu de convins: „În concluzie, nu cred că poate fi recrutat pentru *acţiunea pe care o pregătim*" (subl. mea). Menţionez că în perioada respectivă (anii 1959-1960) administraţia închisorii încerca să depisteze printre deţinuţi elemente care să accepte reeducarea şi să colaboreze în vederea demarării acesteia.

În afară de „înscrisurile" care proveneau din perioada detenţiei, acest prim dosar mai conţinea şi „documente" care se refereau la monitorizarea mea în primele luni de după punerea în libertate (adrese schimbate între Direcţia Generală a Securităţii din Bucureşti cu Securitatea Regiunii Galaţi, unde fusesem obligat să mă stabilesc, dar în scripele căreia nu figuram, precum şi câteva note informative date de persoane pe care nu le-am putut identifica). Nimic edificator deci.

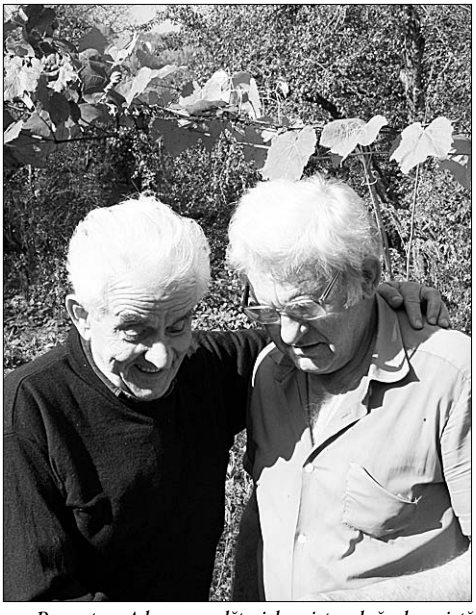

Demostene Adronescu alături de prietenul său de o viaţă Marcel Petrişor

După consultarea acestui prim dosar, la insistenţele mele pe lângă un membru mai de vază al CNSAS, mi-au mai fost descoperite... încă trei şi, în aceeaşi zi, am consultat două dintre ele, al treilea neputându-mi fi înmânat, deoarece abia sosise şi era încă „în lucru". Unul dintre cele două dosare care mi-au fost puse la dispoziţie conţinea doar o singură filă (o adresă oarecare), care mi s-a părut nesemnificativă, iar al doilea, ceva mai consistent (avea aproximativ 100 de pagini), conţinea note informative şi, îndeosebi, multe rapoarte de urmăririe, care se întindeau pe o perioadă de circa un an de zile, adică din iunie 1965 până prin iunie-iulie 1966. Eu, între timp, mă căsătorisem, obţinusem buletin de Bucureşti şi reuşisem să-mi iau şi un serviciu – la munca de jos, bineînţeles, căci în învăţământ (eram absolvent al Facultăţii de Istorie) nici vorbă să fiu primit. Cu mare greutate am reuşit să fiu angajat ca „încărcător-descărcător" (hamal, de fapt) la o cooperativă de reparat televizoare. Aşa că mă aveau la îndemână şi mă puteau ţine sub o observaţie strictă.

Ceea ce m-a surprins, chiar de la început, a fost cantitatea enormă de energie şi efortul material considerabil cheltuite, absolut gratuit, pentru a ţine sub observaţie un ins ca mine, evident inofensiv, cel puţin deocamdată. Cum mai puteam complota eu, după 12 ani de cumplită detenţie, împotriva regimului? Nu mai aveam nici un fel de relaţii, nu mai aveam nici prieteni şi, mai ales, nu mai aveam nici entuziasm. Totul era altcum. Întreaga societate suferise parcă o mutaţie pe care nu o sesizam decât noi, cei ieşiţi din infern. Până şi rudele (în afară de mama şi de fraţi, care m-au primit cu căldură) mă priveau cu suspiciune. Cu ostilitate chiar – cei ce se înregimentaseră noului regim şi se căpătuiseră. Unii dintre foştii mei colegi mă ocoleau, alţii abia îmi răspundeau la salut, iar unii dintre prietenii de ideal şi de luptă, care trecuseră între timp de cealaltă parte a baricadei, mi-au trîntit, la propriu chiar, uşa în nas. În aces-

Doi vechi luptători, ieri în temniță, azi pe frontul presei național-creștine, Demostene Andronescu și Gabriel Constantinescu, directorul revistei Puncte Cardinale

te condiții, nouă, celor care fuseserăm transplantați din „veșnicia temniței" într-o lume care nu mai era a noastră, ne-a trebuit cel puțin un an, unora, iar altora mai mult chiar, pentru a ne resocializa și adapta, oarecum, noilor realități, care erau complet diferite de cele pe care le lăsaserăm la „plecare". Așa stând lucrurile, era clar pentru oricine, și pentru securiști chiar, că noi, cei abia eliberați din temnițe, nu mai puteam constitui, cel puțin deocamdată, un pericol pentru noua orânduire socială. Atunci, de ce atâta strădanie? Pentru ce atât efort și atâta cheltuială? Explicația nu este decât una singură: pentru că Securitatea avea nevoie să-și justifice existența – a sa și a imensului aparat de represiune pe care și-l crease. Zeci de informatori, case conspirative, ofițeri de legătură, „filatori", mașini de urmărire etc. Numai în ce mă privește, pe parcursul unui singur an de urmărire, m-am bucurat de atenția unei rețele care număra mai bine de o duzină de informatori, dintre care nu am putut identifica decât pe doi sau trei, deoarece toți aveau nume conspirative. De asemenea, zile de-a rândul am fost filat încontinuu. Mă preluau dimineața, de cum ieșeam din blocul în care locuiam, și mă aduceau înapoi seara. Îmi dăduseră chiar și un nume de cod. Îmi spuneau: „Depanatorul". La început, descoperind acest apelativ în rapoartele de urmărire, nu am înțeles pentru ce îmi spuneau așa, dar curând mi-am dat seama. După cum am relatat deja, eu lucram ca încărcător-descărcător la o cooperativă de reparat televizoare și, în derâdere probabil, m-au botezat așa. Iată cum începea un astfel de raport: „Depanatorul a ieșit din bloc la ora cutare cu o plasă și cu o carte în mână. A mers citind din carte până în stația de autobuz. S-a urcat în troleibuzul 90, a cumpărat bilet, s-a așezat pe un scaun și a început să citească din carte. A coborât la a treia stație, a intrat într-o policlinică unde a stat zece minute, apoi a ieșit, s-a urcat iar în troleibuz și a mers citind din carte până la Kogălniceanu. Aici a coborât și s-a întâlnit cu un cetățean cu care a stat de vorbă șapte minute. La despărțire, cetățeanul respectiv a fost preluat de tov. X, iar eu am continuat urmărirea obiectivului". Și așa mă însoțea pretutindeni până mă întorceam acasă, seara târziu, pentru ca a doua zi să o ia de la început. Cum eu mă deplasam cu o dubiță T.V. la clienți acasă, să le iau televizoarele care necesitau reparație în „laboratorul" cooperativei, îl plimbam prin cele mai îndepărtate mahalale ale Bucureștiului. Probabil că avea la dispoziție o mașină, căci altfel nu-mi explic cum ajungea, o dată cu mine, tocmai în Giulești-Sârbi, Bucureștii Noi sau Militari...

Citind aceste note informative și, îndeosebi rapoartele de filaj, m-am întrebat pentru ce mi se dădea mie o asemenea importanță. Nu eram nici o personalitate marcantă, care să polarizeze în jurul ei energii (de altfel inexistente, la vremea

aceea, în societatea românească), nu eram nici chiar atât de nesocotit ca să instig pe cei din jur la nesupunere şi nici nu dădusem vreodată semne că aş fi dispus să mai complotez împotriva regimului. Atunci de ce atâta atenţie? Probabil, mă gândesc eu acum, pentru că se considera că am ieşit din temniţă nereeducat. Mi se făcuse, presupun, o astfel de caracterizare la „eliberare" şi Securitatea ţinea seamă de ea. Aşa se explică, probabil, şi existenţa la dosarul meu de urmărire a declaraţiilor date de mine, la cererea colonelului Crăciun, în timpul reeducării. Spre edificare, reproduc în continuare una dintre acestea.

DECLARAŢIE

Subsemnatul Andronescu C. Demostene, deţinut în penitenciarul Aiud, fiind solicitat să-mi spun părerea despre trecutul meu şi să-mi definesc poziţia prezentă, declar următoarele:

De la început ţin să precizez că ceea ce voi spune acum, va corespunde întru totul realităţii, adică în tot ceea ce voi spune voi fi eu cel adevărat. Nici nu voi brava luând o atitudine absurdă, pentru că nu-mi este felul, dar nici nu voi afişa o atitudine ipocrită, căutând să mă înşel atât pe mine, cât şi pe cei care îmi cer această precizare.

Legionar propriu-zis nu am fost niciodată, pentru că atunci când am intrat eu în viaţă, mişcarea legionară nu mai exista ca organism politic. (Precizez că am 35 de ani.) Am venit însă în contact, prin lectură şi prin viu grai, cu concepţia de viaţă şi cu principiile legionare. M-a interesat mai puţin aspectul politic al doctrinei legionare şi m-am oprit mai mult asupra aspectului ei educativ. Străduinţa de a face pe om mai bun m-a entuziasmat şi mi-am făcut din principiile morale ale acestei doctrine îndreptar de viaţă. Din acest punct de vedere nu am ce-mi reproşa, pentru că dacă am reuşit să-mi depăşesc condiţia socială şi morală în care mă aflam la un moment dat, acest lucru îl datorez, în primul rând, contactului cu aceste principii. Care a fost condiţia mea socială şi morală de altădată, nu interesează, pentru că ar însemna să-mi fac autobiografia, or, nu aceasta mi se cere acum. Precizez numai că am fost copil de trupă, trăind, în această calitate, la periferia vieţii morale şi sociale. Deci trecutului meu nu am ce-i reproşa. pentru că, în ceea ce mă priveşte, eu am fost animat de sentimente frumoase şi nobile, iar dacă cei care au elaborat această doctrină, din punct de vedere politic au greşit uneori, nu sunt eu cel în măsură să-i judec.

Aceasta este poziţia mea faţă de trecut, iar în ceea ce priveşte poziţia actuală, este următoarea:

Ca concepţie de viaţă sunt creştin. Ca stil de viaţă mă străduiesc să-l realizez pe cel creştin şi, în măsura în care concepţia şi stilul de viaţă creştin se întâlnesc cu concepţia şi stilul de viaţă legionar, comunist, sau cu orice altă concepţie şi stil de viaţă, în aceeaşi măsură sunt şi legionar, comunist sau altceva.

Cât despre atitudinea mea politică, declar că politică nu fac. Fără să fiu de acord cu orânduirea socială şi regimul politic actual, şi acest dezacord isvorăşte din concepţiile diferite despre lume şi viaţă, voi da, aşa cum mă învaţă religia mea, Cezarului ce i se cuvine Cezarului, adică mă voi supune acolo unde voi fi, în închisoare sau afară în libertate, legilor existente, străduindu-mă să fiu un cetăţean model, voi munci corect şi cinstit, dacă mi se va da posibilitatea să fac aceasta, căutând astfel să contribui şi eu la bunăstarea materială a societăţii, considerând că, din acest punct de vedere, cele două concepţii, creştină şi comunistă, se împacă oarecum. Cât despre conflictul şi neconcordanţa dintre concepţia mea de viaţă şi aceea a societăţii în care trăiesc, voi căuta să-l rezolv în favoarea colectivităţii, suportând eu toate consecinţele, adică trăindu-mi drama sufletească lăuntric, căutând să nu afectez pe cei din jur.

Aceasta este poziţia mea actuală şi ţin să precizez încă o dată că ea corespunde realităţii, adică eu cel adevărat sunt cel de acum, din această declaraţie. Accentuez acest lucru pentru că s-ar putea ca peste o săptămână, o lună sau mai ştiu eu peste cât timp, să spun altfel. S-ar putea ca, pierzându-mi minţile, să bravez, sau chiar să o iau razna, susţinând enormităţi şi luând o atitudine de frondă. S-ar putea ca, tentat de libertate sau forţat de alte împrejurări, să afişez o atitudine ipocrită, lamentându-mă şi spunând lucruri în care nu voi crede. Să se ştie însă că acela nu voi fi eu. Va fi dementul sau licheaua din mine. Poziţia mea adevărată este cea de azi 15 dec. 1962 şi pe aceasta o susţin şi semnez.

D. Andronescu
15 dec. 1962

Reproducem aici trei poeme de rezistență anticomunistă, pe temeiuri creştine, concepute de dl Demostene Andronescu în anii de închisoare şi apărute în volumul *Peisaj lăuntric* (Ed. „Puncte Cardinale“, Sibiu, 1995).

Unde-s nebunii?

Unde-s nebunii, unde ni-s nebunii?
E, Doamne, lumea plină de cuminți,
E plin pământul de martiri şi sfinți
Atinşi de filoxera-nțelepciunii.

Tăcută-i gloata de-nțelepți ca sfinxul
În fața lumii şi-a nemărginirii
Şi-ascultător de rînduiala firii,
Ca un plăvan în jug trudeşte însul.

Scîncesc cuminții-n chingile durerii
Şi, sîngerînd din răni adînci blîndețe,
Lîngă neveste mor de bătrînețe,
Necutezînd să tragă spada vrerii.

Boleşte omenirea ca o juncă
Şi nimeni nu-i ca să-i sloboadă sînge;
S-a-mpotmolit istoria şi plînge,
Cu prora-nfiptă într-un colț de stîncă.

Nu se mai nasc nebuni care s-o mîne
Cu bîta de la spate, ca pe-o vită,
Acestui veac să-i pună dinamită
Şi evu-nțelepciunii să-l dărîme.

O! Doamne, Doamne, unde-s Don Quijoții?
E lumea plină de-alde Sancho Panza
Ce nu-ndrăznesc să mînuiască *lanza*,
Ci scutieri cuminți se vor cu toții.

Unde-s nebunii? Unde-s Machedonii
Să tragă spada şi să taie nodul?
Tînjeşte după glorie norodul
Şi nu-s Cezari să-l treacă Rubiconii...

Sloboade, Doamne,-n lume nebunia,
S-o răvăşească şi să o răstoarne,
Ca un berbec să ia pământu-n coarne
Şi-acestui veac să-i surpe temelia!

Îndoială

lui V. Voiculescu

Mai este, Doamne, pînă-n cer? Mai este
Pîn-să mă faci părtaş luminii Tale?
Sau poate tot n-a fost decît poveste
Şi-am colbăit degeaba-atîta cale.

De-atîta vreme urc tîrîş, pe coate
Şi-am smuls în cățărare-atîți luceferi
Că de-o mai ține mult urcuşul, poate
Doar cei prea-nalți să mai rămînă teferi.

Şi-am risipit atîta suflet, Tată,
În rîvna mea neasemuit de mare
Că de-o mai fi s-ajung în cer vreodată
N-o să mai am ce-ți pune la picioare.

L-am dat tribut la fiecare vamă,
L-am aşternut pe fiecarea treaptă,
Şi-l risipesc-ntruna, dar mi-e teamă
Că la sosire nimeni nu m-aşteaptă.

Tîrîş, pe brînci, cu sufletul la gură,
Urc muntele cu-nchipuite creste;
Din tot ce-am fost mai sînt o picătură.
Mai este, Doamne, pînă-n pisc, mai este?!

În loc de rugăciune

În seara asta, Doamne, Te vei culca flamînd,
Azima rugăciunii n-o vei avea la cină,
Nici blidul de smerenii, nici stropul de lumină
Ce-mi pîlpîia altdată în candela de gînd.

Sînt prea sărac, Stăpîne, nu am ce-ți oferi
Să-ți stîmpăr foamea, furii mi-au tîlhărit cămara
Şi de puținul suflet ce îl păstram ca sara
Să am, ca tot creştinul, cu ce Te omeni.

Aş vrea să-ți pot întinde un gînd sfios măcar
Dar nu, nu pot, grădina mi-e vraişte şi goală,
Mi-a mai rămas pe-un lujer o singură petală
Şi pe un ramur veşted un singur fruct amar.

De l-aş culege-n pripă să ți-l aduc prinos,
Şoptind o rugăciune şi tremurînd o cruce,
Ar fi păcat de moarte că, Doamne, ți-aş aduce
Otravă-n cupe sparte şi Te-aş tîrî prea jos.

Zădarnic stai de veghe şi-aştepți umil şi blînd,
Azima caldă-a gurii n-o vei avea la cină
Şi-n cerul Tău de gheață cu țurțuri de lumină
În seara asta, Doamne, Te vei culca flămînd.

Un an de la despărțire

Întru pomenirea Părintelui Calciu

Demostene Andronescu

Ne-a „trădat“ părintele Gheorghe Calciu: a plecat să se odihnească puțin „în lumina Celui Nepătruns“, lăsându-ne pe noi, cei din generația lui, al căror *spiritus rector* a fost, de izbelişte în această „vale a plângerii“. Ne vei lipsi mult, părinte Ghiță, atât nouă, prietenilor tăi de o viață, cât şi tuturor celor ce te-au prețuit şi te-au iubit. Şi, mai ales, vei lipsi mult tinerilor pe care, cu harul tău şi cu sufletu-ți mereu tânăr, ai ştiut, ca nimeni altul dintre noi, să ți-i apropii.

Nu, nu spun vorbe mari şi fără acoperire. Gheorghe Calciu a fost, într-adevăr, liderul spiritual de necontestat al noii „generații de la ’48“. A fost printre puținii care au ieşit cu sufletul neschilodit din iadul de la Piteşti. Pe el suferința nu l-a înrăit, ca pe alții, ci l-a înțelepțit şi înnobilat. Desigur, a cunoscut şi el, ca toți ceilalți, căderea, căci, în acest cumplit „experiment“, omeneşte nu s-a putut rezista. Supuşi la tortură continuă timp îndelungat, subiecții acestui „experiment“ au fost transformați în roboți care executau cele mai aberante ordine. („Am înțeles ce s-a întâmplat la Piteşti când am aflat că Puiu Chivulescu, care a fost un momument de rezistență şi demnitate în lagăr, a căzut“ – mi-a spus un prieten care fusese tovarăş de suferință al acestuia în lagărul de ofițeri români de la Oranki). Dar, în cazul lui Ghiță Calciu, pe cât de dureroasă i-a fost căderea, pe atât de spectaculoasă i-a fost înălțarea ulterioară. Imediat ce perioada de teroare a luat sfârşit, el a conştientizat ce s-a întâmplat cu ei toți şi a a avut tăria să ia atitudine, cu o îndrăzneală şi o fermitate rămase legendare. A fost, poate, singura dintre fostele victime care a ridicat glas împotriva ororilor săvârşite şi care a refuzat cu vehemență să se facă părtaş unei noi mârşăvii, pe care regimul comunist o punea la cale, şi anume aruncarea vinovățiilor pentru tot ceea ce s-a întâmplat la Piteşti tot asupra nefericitelor victime. Încă înainte de a se renunța la „experiment“, Securitatea a purces, din însărcinarea organelor de Partid şi de Stat, la instrumentarea unui proces (care urma să fie public) intentat „țapilor ispăşitori“ recrutați, în marea lor majoritate, dintre fostele victime. Se pare că această acțiune este legată de excluderea din partid a Anei Pauker, pe care Gheorghiu-Dej ar fi vrut să o facă răspunzătoare, printre altele, şi de ororile de la Piteşti. Deşi la vârful partidului se ştia precis că „tovarăşa Ana“ fusese inițiatoarea acestui sinistru proiect, până la urmă, de teama implicațiilor internaționale probabil, s-a renunțat la această variantă. Au fost

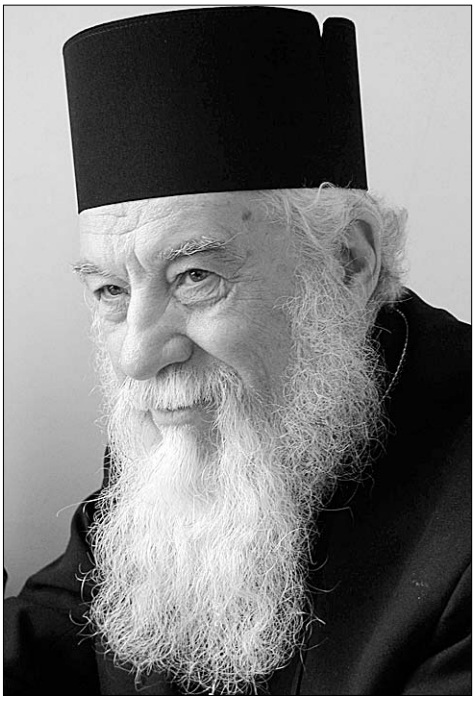

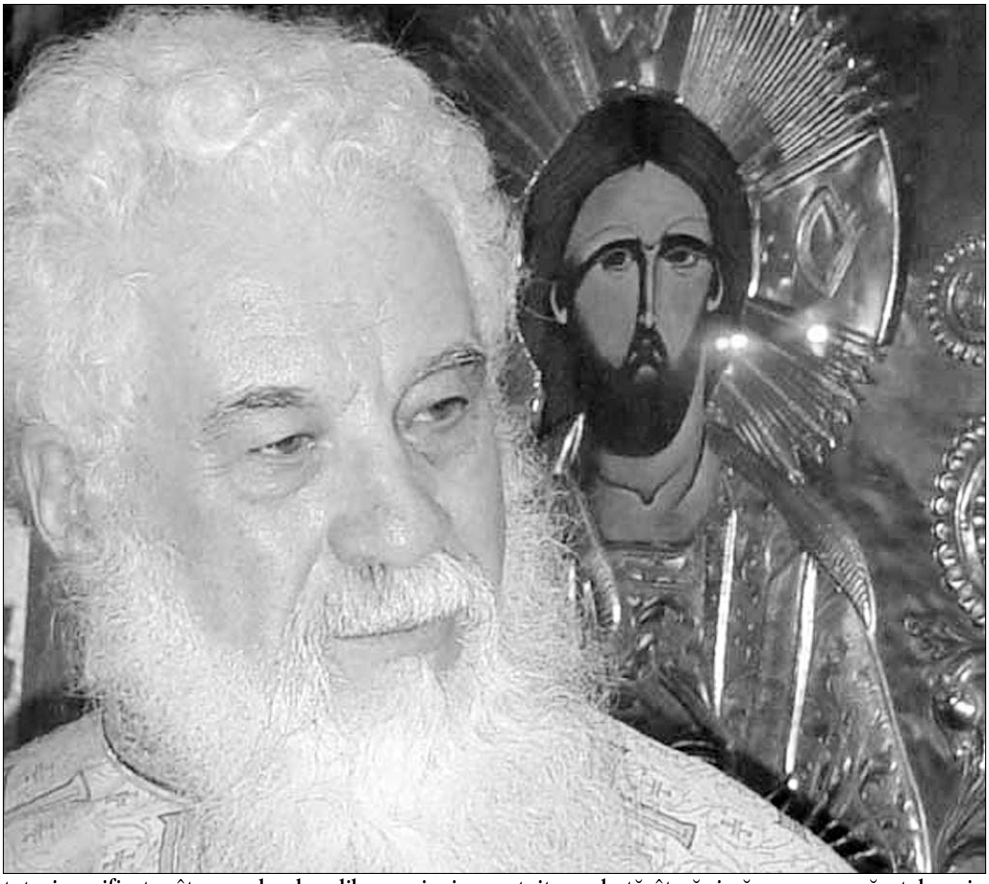

totuşi sacrificate câteva cadre de calibru mai mic, precum colonelul Tudor Sepeanu, Alexandru Dumitrescu (directorul penitenciarului Piteşti), câțiva ofițeri politici, precum şi câțiva gardieni, cărora li s-au dat pedepse nesemnificative. Grosul acestui lot, al „țapilor ispăşitori“, era deci format din deținuți care fuseseră supuşi acțiunii de reeducare. Dintre aceştia, singurul care a refuzat să semneze declarațiile care i se impuneau a fost Ghiță Calciu. Acesta a cerut cu insistență ca în procesul care se pregătea să fie implicați şi adevărații inițiatori ai ororilor săvârşite: Ana Pauker, Alexandru Nikolski, colonelul Dulgheru alias Dulbergher şi toată liota de ofițeri de Securitate care puseseră la cale şi „monitorizaseră“ fenomenul. Până la urmă, pentru a nu le strica scenariul pe care îl pregăteau, anchetatorii au fost nevoiți să-l disjungă din lotul prim, rămânând să fie judecat cu un al doilea lot, al cărui proces a avut loc de-abia în 1957.

Tot atunci, deci foarte de timpuriu, deținutul Gheorghe Calciu, conştientizând faptul că a păcătuit, s-a hotărât să-şi răscumpere păcatele prin ispaşă. Din acel moment, toată viața lui a fost una de *mărturisire*, de *jertfă* şi de *ispăşire*. În *Cartea îndreptărilor* (Ed. Christiana, Bucureşti, 2004), Răzvan Codrescu, referindu-se la această performanță a părintelui Calciu, spune următoarele: „Poate că nimeni n-a mai reuşit *după Piteşti* o victorie morală atât de pilduitoare şi de nedezmințită. Pentru că există un caz Gheorghe Calciu, se poate afirma că «experimentul Piteşti» a eşuat. El a zdrobit oameni, dar nu a putut distruge, până la capăt, Omul. Părintele Calciu nu s-a salvat doar pe sine: el a salvat, în cele din urmă, *demnitatea umană* în fața a ceea ce Mircea Eliade numea «teroarea istoriei»“.

Cu „medicinistul“ Ghiță Calciu am vorbit prima dată prin Morse în mai 1957. Eram amândoi în arestul Ministerului de Interne, însă în celule diferite Mie tocmai mi se terminase ancheta (eram arestat în legătură cu proiectata manifestație studențească de solidaritate cu revoluția din Ungaria) şi fusesem chemat de anchetator pentru

a-mi comunica punerea sub acuzare şi încadrarea juridică. Aflasem, cu această ocazie, că fusesem încadrat la un articol care prevedea pedeapsa cu moartea. Acolo sus, în biroul în care mi se comunicase vestea, m-am străduit să par cât mai indiferent, pentru a nu da satisfacţie bestiei de anchetator care de-abia aştepta să mă vadă lamentându-mă. Întors însă jos, în celulă, am început să rumeg situaţia în care mă aflam şi am intrat, oarecum, în panică. Mă gândeam că, pentru a da un exemplu drastic celorlalţi studenţi, s-ar putea ca pe unii dintre noi, consideraţi iniţiatorii acţiunii, să ne condamne la moarte În timp ce mă plimbam agitat prin celulă, aud deodată o ciocănitură în perete. M-am apropiat cu preacauţie şi, supraveghind, în acelaşi timp, cu atenţie uşa, pentru a nu fi surprins de gardian, am răspuns chemării. Astfel, am aflat că omul de dincolo de zid este „Gheorghe Calciu, student medicinist, arestat încă din 1948". Ne-am confesat unul altuia şi, simţindu-mi zbucimul şi neliniştile, a încercat să mă liniştească, spunându-mi că şi el este în aceeaşi situaţie şi că nu putem face altceva decât să ne rugăm şi să avem încredere în pronia cerească. Relatându-mi despre Piteşti (în legătură cu care, la ora aceea, eu nu ştiam mare lucru), mi-a spus următoarele: „Ai să auzi despre mine că am făptuit lucruri îngrozitoare. Să ştii că totul este adevărat. La Piteşti nimeni nu a putut rezista. Doar cei care au reuşit să se sinucidă. Am păcătuit şi va trebui să ispăşesc. De aceea am făcut legământ că, dacă voi mai ieşi vreodată de aici, mă voi preoţi".

După câteva zile petrecute „împreună" (e un fel de a spune), am fost mutaţi în alte celule, fiecare urmându-ne destinul. Eu am fost judecat şi condamnat (nu la moarte, ci la 20 de ani muncă silnică), după care am luat drumul Aiudului. El a fost, de asemenea, judecat şi condamnat la muncă silnică pe viaţă, după care, împreună cu alţi 15 „bandiţi" condamnaţi în acelaşi lot, a luat drumul Jilavei, unde au fost „cazaţi" în celebra Casimcă, supranumită şi „Secţia morţii". Aici li s-a aplicat un regim de exterminare atât de sever încât, într-un an şi jumătate cât au stat acolo, 9 dintre ei au decedat (majoritatea de t.b.c.). Pe la începutul anului 1960, cei rămaşi în viaţă au fost trimişi la Aiud, de unde, în 1964, în urma apariţiei decretului de „slobozenie generală", s-au eliberat şi ei o dată cu ceilalţi deţinuţi.

După eliberare ne-am reîntâlnit, bineînţeles. De data aceasta faţă către faţă. Ne-am cunoscut şi între noi s-a înfiripat o trainică şi de nezdruncinat prietenie. Fiecare însă ne-am urmat drumul nostru. Fidel legământului făcut în temmniţă, după ce a terminat Filologia, s-a înscris la Teologie, iar în 1972 a fost hirotonit preot şi numit profesor de franceză şi de dogmatică la Seminarul Teologic Ortodox din Bucureşti. Din această postură, în 1977, când, ierarhia Bisericii, timorată, era dispusă să dea Cezarului mai mult decât i se cuvenea, el a făcut ultima mare „nebunie" a vieţii sale: a ridicat public glas ferm împotriva demolării Bisericii Enei din inima Bucureştiului, pornind astfel o luptă făţişă – şi, din păcate, solitară la nivel clerical – împotriva unui regim politic scelerat. Acest nou „război" al lui cu puterea lumească atee şi materialistă a culminat cu cele „Şapte predici către tineri", rostite în Biserica Radu-Vodă, în Postul Mare al anului 1978. Această îndrăzneală a lui nu putea rămâne nepedepsită, drept care, în mai 1979, după multe şicane şi ameninţări, a fost arestat, judecat şi condamnat la 10 ani de închisoare pentru activitate duşmănoasă împotriva regimului. S-a eliberat în 1984, în urma unor susţinute proteste internaţionale, dar, pentru că era în continuare incomod, în 1985 a fost practic expulzat, împreună cu familia, în Occident. Cu sufletul a rămas însă aici, în ţară, şi a dovedit acest lucru cu prisosinţă după 1989. De atunci, în fiecare an, de obicei toamna, a venit cu regularitate *acasă*; şi de fiecare dată, timp de o lună, cutreiera ţara în lung şi în lat, întâlnindu-se şi întreţinându-se mai ales cu tinerii, pentru care avea o aplecare specială.

Deşi grav bolnav, nu a lipsit de la această *întâlnire cu ţara* nici anul trecut, în ajunul morţii. Când eu, realizând cât de gravă îi era boala, l-am mustrat, spunându-i că a fost inconştient să plece, în halul în care era, într-o călătorie atât de lungă şi de obositoare, el mi-a răspuns, uitându-se trist şi blând în ochii mei: „Tu nu îţi dai seama că eu am venit să-mi iau rămas-bun de la voi şi, eventual, să mor aici?". De murit nu i-a fost dat să moară aici, dar, conform legământului făcut, s-a întors să fie înmormântat în pământul ţării, unde s-a făcut de când se sfinţeşte sfinţindu-l.

Te odihneşte în pace, prieten drag!

Lepădarea de cultura nihilistă

Îndrept aceste câteva rânduri către tinerii care caută sau vor căuta să cunoască în ce fel trebuie să-şi trăiască viaţa, pariind doar pe cărările înşelătoare ale culturii nihiliste.

Daniel Mazilu

Un italian spunea în Tratatul său de pictură că omul are chipul cel mai frumos în amurg. Cultura nihilistă este acest amurg, amestec dubios de lumină şi întuneric, în care „omul european“ (expresie sinonimă cu termenul *cerc-pătrat*), privindu-se ca într-o oglindă, se vede cel mai frumos, cel mai inteligent şi moare de dorul său. Eu însumi, sedus, înşelat şi doborât de multe ori de noimele culturale, mărturisesc aici că nu există oglindă mai bună decât propria noastră conştiinţă. Şi de-aş întreba-o acum pe aceasta, asemeni părintelui Proclu de la Sihăstria, dacă murind acum m-aş mântui, cu siguranţă nu voi primi răspunsul cel bun. De aceea, îmi voi începe acest prim articol despre lepădarea de cultura nihilistă cu un fragment dintr-o rugăciune către Dumnezeu Duhul Sfânt pe care creştinul, „luminat cu sfântul Botez“, o rosteşte duminica înainte de a merge la Biserică:

„Luminează mintea noastră, ca să cunoaştem deşertăciunea lumii şi a celor ce sunt în lume; înviază ştiinţa noastră, ca neîncetat să vestească nouă ceea ce se cuvine a face şi ce se cuvine a lepăda“. Amin.

Cultura nihilistă a vremii noastre: o primă privire

Trăim în „epoca grafomaniei universale“. Milan Kundera a intuit bine acest lucru. Se scrie mult, prea mult, şi din nefericire prea puţin spre ajutorul semenilor. Flecăreala îşi cere dreptul la „eternitate“. *Verba volant*, o ştim bine, dar vorbăria goală vrea să rămână şi, de ce nu, să devină facultatea primordială a omului actual şi viitor. Astăzi în toată lumea este la modă „ştirea caldă şi senzaţională“. Setea aceasta o are omul în el de mii de ani. Şi anticii greci aveau un loc în Atena în care „nu-şi petreceau timpul decât spunând sau auzind ce e mai nou“ (*Fapte* 17, 21). În acel loc, Sf. Pavel le-a vorbit „despre Iisus şi Înviere“. El le aducea *noutatea absolută, vestea cea bună*. Dar numai unii „i s-au alăturat şi au crezut“. „Ştirea“ Apostolului era prea greu de primit. Unii l-au luat în râs, iar alţii l-au refuzat politicos. Cea mai bună veste dintre toate posibile, anume că moartea veşnică a fost biruită prin jertfa Mântuitorului, nu avea parfumul mundan şi monden al noutăţilor din Areopag. Şi atunci, ca şi acum, omul iubind lumea aceasta a căutat să ştie cât mai multe despre ea, pentru a-i fi cât mai bine *aici*.

Ceea ce se poate spune prima dată despre cultura nihilistă este că, într-un mod subtil, înghite viaţa omului. Acest tip de cultură l-a amăgit pe om că obârşia lui nu este împărătească şi din Ceruri, ci de pe pământ, mai exact din copacii din care ar fi coborât strămoşul omului. Când cercetezi această cultură, cea în care creştem cei mai mulţi dintre noi încă din şcoală, observi că nu poţi înţelege deloc ce este viaţa ta. Cultura ne spune că viaţa e „vis“ (*sueño*), „iluzie“ (*maya*), „un joc“, „proiect“ (*Entwurf*), „ fugă (*correre*) înspre moarte“, „un mister“, „un proces“.

Tot ea ne îmboldeşte să citim cât mai mult, să nu fim analfabeţi, să fim mereu la curent cu ultimele noutăţi. Pentru aceasta, unii s-au preocupat de a furniza şi o artă de a citi (vezi *L'art de lire*, É. Faguet). Mii şi mii de cărţi studiază fenomenul lecturii. Din păcate, foarte puţine vorbesc despre efectele nocive ale lecturilor otrăvitoare. În

creştinism, sintagma «lectură otrăvitoare» se referă la orice text care instigă vizibil ori subtil la păcat. Mă voi referi în primul rând la textul erotic.

De-aş fi ştiut cât rău poate face literatura erotică unui suflet tânăr, nu aş mai fi citit nici un cuvânt din acele cărți. Din păcate, lipsa de credință, de educație religioasă şi pornirea mea păcătoasă m-au împins spre asemenea lecturi. Nu este cale mai uşoară pentru diavol de a intra în inima tânără ca lectura de cărți otrăvitoare şi privirea de imagini păcătoase. Presat de cultura nihilistă, stai şi te întrebi: Oare să îl citesc pe cutărescu, mare scriitor francez? Dar pe cutărescu, premiat cu Nobel? Dacă nu te rogi la Dumnezeu, în acele momente, să te scape de aceste gânduri, diavolul culturii generale te împinge să citeşti, mustrându-te că nu ai cultură suficientă, că eşti un nimeni. Acest diavol nu este altul decât cel al mândriei. Dacă iei enciclopediile culturii nihiliste pentru a înțelege ce este cultura, de unde această diversitate înspăimântătoare a ei, îți vor trebuie poate o sută cincizeci de ani de studiu continuu.

În schimb, dacă deschidem Sfânta Scriptură, cu credință, aflăm că proto-părinții nu au primit nici în Eden îndemn spre cultură de la Dumnezeu şi nici în fața raiului Edenului, unde au ajuns pentru *neascultare*. Mustratul Adam a auzit de la Dumnezeu: „Pentru că ai ascultat de vorba femeii tale şi ai mâncat din pomul din care ți-am poruncit: Să nu mănânci!, blestemat va fi pământul din pricina ta. În dureri te vei hrăni din el în toate zilele vieții tale“ (*Facerea* 3, 17).

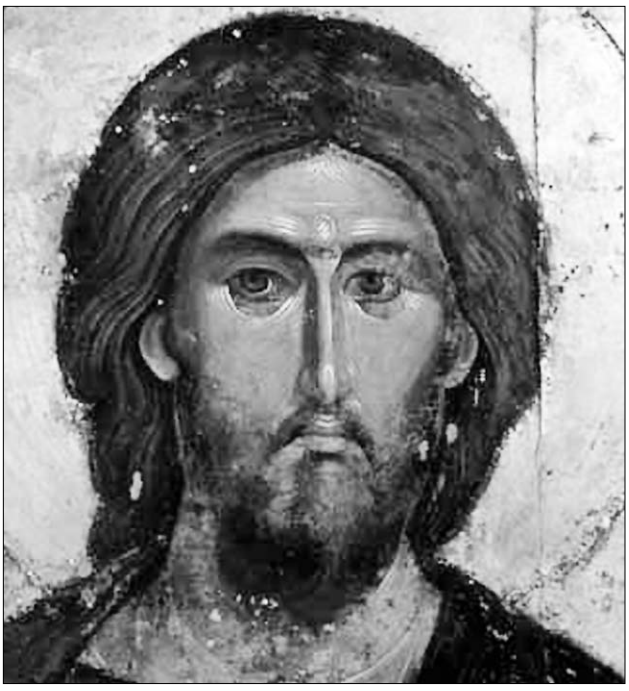

Cultura nihilistă este un moment „de lux“, de evadare din truda efectivă pe pământul blestemat. A doua ascultare a omului a fost munca câmpului, „în sudoarea feței“.

Diavolul l-a împins pe om spre un efort mai „demn“, spre *sudoare minții*, spre meditația cronofagă şi rătăcitoare. Şi iarăşi a ieşit omul de sub ascultare. Cultura nihilistă a fost şi este o continuă conspirație a omului cu diavolul împotriva lui Dumnezeu.

De aceea, venind, Mântuitorul a spus răspicat: „Să iubeşti pe Domnul Dumnezeul Tău, cu toată inima ta, cu tot sufletul tău şi din tot cugetul tău“ (Sf. Matei 22, 37) şi „Să iubeşti pe aproapele tău ca pe tine însuți“ (Sf. Matei 22, 39). Potrivnicul ne împinge mai întâi la necredința în Dumnezeu. Apoi ne spune, mincinosul, că lumea a fost părăsită de El, ba mai mult că, între timp, Dumnezeu a şi murit. Ce ne facem într-o lume fără reazăm? Intrăm în panică. Tindem să ne întoarcem la El, să strigăm cu lacrimi. Potrivnicul însă, prin păcate, ne împietreşte inima şi ne agită mintea. „Dumnezeu te-a părăsit, nu te mai iubeşte. Şi-a încălcat cuvântul“, ne şopteşte Veliar. „Pune-ți mintea la treabă! Construieşte-ți viața, lumea! Fă cultură! Explorează cosmosul!“ Dimensiunea culturii nihiliste actuale este direct proporțională cu înşelarea a milioane şi milioane de oameni.

Când eşti tânăr trăieşti, datorită acestei înşelări, o stare de micime şi de disconfort în fața oceanului de trăncăneală din literatură, poezie, arte, ştiințe, filosofie etc. Poezia, literatura, filosofia nu înseamnă numai trăncăneală, „maimuțăreală a lui Dumnezeu“ (Pr. Iustin Pârvu), dar cea mai mare parte a ei asta este.

Te găseşti cufundat într-un *dublu relativism* al „cunoaşterii“. Gândeşti că omenirea, în chinul ei „creator“, nu a aflat decât puțin din misterele existenței şi că tu, în anii

pe care îi ai, nu vei obține decât şi mai puțin din puținul speciei. Creştinul trebuie să ştie clar că orice relativism, dublu sau simplu, este de la diavol. Prin aceasta el încearcă să ne îndepărteze de Adevărul care este Dumnezeu.

Încă două exemple concrete din meniul culturii nihiliste

François-Marie Arouet, o somitate a Academiei franceze şi un neînțelegător al creştinismului, care şi-a semnat variata operă cu pseudonimul Voltaire, avea obişnuința de a le cere celorlalți să-şi „precizeze conceptele". Pentru un dialog folositor nu e suficient doar atât. Conceptul, e adevărat, este mai mult decât un simplu cuvânt. Este o schemă intelectuală ce poate descrie o parte a viziunii cuiva, dar precizarea lui nu oferă nici întreaga viziune şi nici intenția cu care aceasta a fost concepută.

Un Sfânt Părinte, în schimb, ne recomandă să cercetăm întotdeauna „duhul şi rostul" unei exprimări. Să vedem, aşadar, dacă este *de la* Dumnezeu şi *pentru* mântuire. Voi mai lua încă două exemple din meniul nihilist: textul poetic şi textul filosofic. În tinerețe trăieşti apăsat de presiunea unui poet ca Goethe. Opera *Faust* îți dă frisoane. Ce-o ascunde în paginile ei? Când o termini de citit, după câteva zile bune, surpriză: afli că un om tare rătăcit cade în cursele diavolului şi că este salvat de iad, pe ultima sută de metri, de Maica Domnului. „Eternul feminin" nu este vreun concept sofisticat, ci un alt nume dat Născătoarei de Dumnezeu. Dar oare nu află tânărul acelaşi lucru citind *Acatistul Maicii Domnului* în cincisprezece minute?

Pe de altă parte, textul filosofic îşi otrăveşte lent cititorul. Iată cum. Mai întâi, îl seduce prin exotismul său. Fr. Savater povesteşte că Cioran era chemat frecvent la operațiuni de salvare în Paris. Mergea să îi convingă pe oamenii care doreau să se sinucidă că i-au înțeles greşit tezele. Apoi, acelaşi text filosofic ține captiv omul multă vreme. Duhurile culturii nihiliste îi şoptesc să citească cu atenție, să ia toată opera autorului la analiză. Eu, spre exemplu, mi-am petrecut unsprezece ani citind, cu „creionul în mână!", doi filosofi: Schopenhauer şi José Ortega y Gasset. Nu recomand nimănui această zăbovire exagerată. Pentru mântuirea sufletului este inutilă. Cultura nihilistă pledează pentru eroii săi universali, meniți ocultării sfinților şi martirilor, dar şi pentru o falsă emulație nesfârşită. Pentru pocăință nu luptă niciodată. Şi, vai!, cât de ignorant este cel nepocăit! „Nu-şi cunoaşte nici păcatele şi nici pe Dumnezeu nu L-a aflat" (Pr. Cleopa).

Eleganța Creştinismului

Ce clar devine parcursul vieții noastre când îl privim având în minte foarte bine distincția dintre bine şi rău. Omul trebuie să facă acest efort de a se ruga lui Dumnezeu pentru a dobândi o privire atentă, o bună capacitatea de a distinge şi de a alege. Cultura lumească îl învață pe om că este ba o „ființă socială" (*zoon politikon*), ba o „substanță rațională" (*res cogitans*), ba o „ființă ludică" (*homo ludens*), dar îi ascunde lucrul esențial, anume că este o *ființă electoare*, care trebuie să aleagă clipă de clipă între rai şi iad. Latinii foloseau pentru a exprima acțiunea de a opta verbul *allegere*. De aici *eligere*, eligibilitate, eligibil. Dar tot de aici, se pare, şi cuvântul *eleganță*, care semnifică o bună alegere. În „cultura duhului" echivalentul termenului eleganță este *filokalia*, adică „alegerea frumosului". Şi ce eleganță are Creştinismul! Ce eleganți au fost sfinții, martirii, mucenicii, pustnicii! Ce eleganță întâlnim la Maica Domnului, modelul oricărei femei! Noi, oamenii, suntem *făpturi elegante* şi „minunate", vorba psalmistului. Cu o singură condiție: să credem în Dumnezeu, Creatorul nostru. Altfel vom petrece multă vreme în edificiul labirintic al culturii nihiliste pentru a ne descoperi chipul. În această rețea de sforțări omeneşti, mintea îți este parcă luată în captivitate. O idee te trimite la alte douăzeci, un autor la alții. Când Cervantes şi-a terminat de scris *Don Quijote de la Mancha* s-a întristat amarnic; nu avea o bibliografie corespunzătoare exigențelor vremii. Un prieten l-a sfătuit să ia de-a valma câțiva autori, să-i ordoneze alfabetic şi să îi treacă fără probleme de conştiință la finalul operei. Această auto-ironie subliniază prezența şi presiunea rețelei culturii nihiliste.

Lepădarea de iluziile acestei culturi mincinoase reprezintă o etapă obligatorie pentru începutul studiului adevăratei culturi, „cultura duhului" (Pr. Rafail Noica).

Poeta vātēs sau reciprocitatea poet-istorie

Constantin N. Străchinaru

Între oamenii cetății, poetul are privilegiul de a se afla, prin curajul, onestitatea, caracterul şi viziunile sale, între mulțimi, polarizându-le, mesajul versului său fiind mereu în fruntea lor, orientându-le. Trăirile poetului sunt ecoul triplat al bucuriilor, speranțelor şi mâhnirilor celor ce-l simt de-al lor: însuflețitor şi înainte văzător. Între delector şi animator nu există incompatibilitate. O ipostază sensibilizează, cealaltă mobilizează. Împreună zidesc.

În această dihotomie horațiană, se situează scriitorul, devenit ieşean, Lucian Teodosiu.[1] *„Privilegii"*-le sale (Iaşi, Ed. Omnia, 2005) sunt favoruri confesive şi, mai ales, combative, expresie a preocupărilor meliorative de scuturare şi prevenire socratică a depunerilor aluvionare = sinele secund, de care Iisus ne îndeamnă să ne lepădăm, urmându-L (vz. Ev. după Matei, Cap.16, v. 24).

Pe acest făgaş poetul şi publicistul, liricul şi polemistul sunt laolaltă. Între emoțiile din *Miracole* (cap. I) cu: *primăvară continuă, toamnă voronețiană, tablou la Poieni (Iaşi), triseți între apele oglinzii, Eminescu privind stelele, cer de cobalt, rugă,* etc. şi *iubirea ca un Paradis* (cap. III şi ultim) cu: *amintiri din noiembrie, săptămâna culorilor, ora mirajului, privilegii* ş.a. se-ntind interogațiile şi vocativele răscolitoare din *capcanele* (cap. II) lui Lucian Teodosiu, sarcasmul şi formulările bătăioase, observația tăioasă cu care iese în agora României şi a istoriei recente şi prezente, istorie hărțuită de *umbrele* (subtitlu) oligarhiei securisto-comuniste cramponate de toate metehnele asimilate într-o jumătate de secol totalitar, ilegitim şi criminal; *umbre* = întunecimi puse pe acaparare de funcții şi strecurate în partidele istorice cu scopul ocult de a le compromite, dispersa, lichida, promovând dihonia în popor, pervertirea tineretului, împrăştierea familiei românești, batjocorirea tradițiilor, vehicularea blasfemiilor la adresa Bisericii ortodoxe şi, în general, a creştinismului, manipularea dezorientativă a celor mulți prin mass-media cu veterani formați la Scânteile comuniste.

În această lume „plină de moarte", polemistul reflexiv se întreabă: „de ce atâta timp pentru ură?"... „nici n-ai pornit bine în viață/şi-n jurul tău/ roiesc săpătorii/ciudat de bine organizați.../ urmărindu-ți fiecare pas sau idee.../deşi tu creezi în lumina amiezii/... şi-aproape zdrobit de efort/ vrei să te reculegi la Altar/, să te rogi.../iar ei te găsesc şi acolo/săpătorii fără religie" (*umbre* – noaptea întâi).

O vreme anapoda în care scara valorilor e dată peste cap. Oamenii cumsecade circulă larvar prin orizontul opac al unei vieți nesigure, provizorii cu „guvern provizoriu/parlament provizoriu/, preşedinte provizoriu" (idem). Incertitudine, dezorientare, îngrijorare, somn segmentat. În apele tulburate ocult, rechinii sunt în mediul lor, se recunosc, se asociază şi atacă unde şi cum nici nu te-aştepți. Noianul relelor creşte.

Noaptea a doua din *Umbre* e cea sălbatică a minerilor asmuțiți şi dirijați de agenții fostelor servicii opresive. Au procedurile lor: perfide, bru-

[1] Publicist: redactor la Radio-Iaşi, membru al Asociației Ziariştilor Profesionişti din România şi al Uniunii Scriitorilor din România (din 1996); eseist: *„Dimitrie Stelaru – aşa cum l-am cunoscut"*, eseu, Iaşi, Junimea, 1998; poet: autor al mai multor volume, între care *„O zi din viața mea"*, ediție bilingvă – română şi franceză, București, Ed. Viitorul României, 1999; cu o prezentare făcută de noi şi în *Gândirea* – serie nouă, An XII, 1-3/2003.

tale, susținute de urlete, respirații alcoolice, vaiete. După ce-au înroşit bulevardele bucureştene de sângele tineretului măcelărit, se duc să planteze, în Piața Universității flori roşii „roşii-roşii-roşii/ roşii ca sângele celor bătuți...uciși.../ totul pe față: bâte, lanțuri, rângi şi topoare/ – în partea aceasta/ şi-n partea cealaltă, europeni îngroziți“, finalul aparținând coloanelor vertebrale de gelatină, alde gură cască strigând „cinste lor, cinste lor/cinste lor minerilor!“ (noaptea a doua).

Noptile se succed apocaliptic. Sărăcia, disperarea şi câte alte vaiuri sunt față-n față cu jefuitorii, profitorii, tâlharii la drumul mare şi mic: miliardarii vilelor, castelelor, palatelor în *„țara ca o pradă“*, țara luată-n stăpânire de caracatița gangsterilor de toate culorile dermice şi de toate nelegiuirile, țâşniți sălbatic din cutia roşie a Pandorei, a hămesiților de putere materială netrudită şi, consecutiv, de cea politică – un talmeş-balmeş indescifrabil la paravanul „democrației“ şi pulpana vulpoiului versat de prunc în tehnici uraliene: „capătul tunelului nu se mai vede,/ a fost zidit/ Cineva l-a zidit“/, şoptind atraşilor ca de-un invizibil şi nemăsurat magnet: „atenție la frână!/ frâna pe reformă/ cât mai lent/ cât mai *niet*“, ultimul cuvânt amintind de studiile sale-n Moscova roşie. Este ascultat şi linguşit pe măsură. Numărul îmbogățiților în creştere vertiginoasă. Aceste reptile, aceşti crocodili şi hiene ai corupției generalizate sunt numiți, eufemistic de „ziarişti“, baroni locali şi centrali, în realitate jivine nesătule şi fudule, aglomerate-ntr-un partid cameleonic ca denominație şi consecvent ca apucături şi intenție de a deveni unic. În fața acestei jungle „mai existăm şi noi/ oameni obişnuiți/ – grosul, massa – mulțimea de zerouri inutile/ cu o soartă/ de hârtie creponată/ cu o viață/ de hârtie igienică“ (noaptea a cincea).

Corupție = realitate. Anticorupție = vorbe. Pe toate micile ecrane hoții strigă: „prindeți hoții!“. Diversionist şi perfid, unii dintre ei, dar şi unele guri strâmbe de „analişti-politici“, parcă sudați în jilțurile unor canale de televizie cu patroni, se-ntreabă fâlfâindu-şi limba-n foarfece deschis ca cea a viperii cu corn: „totuşi, care corupție/totuşi, care corupți?“. (hoție fără hoți = noaptea a şasea).

„În toată această mizerie/ nevidanjată“, stăpânirea de sine a poetului, luată cu asalt, îşi iese din fire: – „mă pomenesc urlând/urlu de-mi crapă plămânii“... – „săracu/ a-nnebunit şi ăsta/ zic vecinii...“ (noaptea a şaptea). Între exasperare şi su-

focare, biologicul se salvează deformat prin alienare. Criza morală – sursă a tuturor relelor – alterează stilul de viață al oamenilor agresați de alcoolism, droguri, violențe, abandon şcolar, familial, suicid, culminând cu uciderи de copii de către părinți şi-a părinților de către copii etc., etc.

Ofuri, coşmaruri, lacrimi, disperarea ale cărei mişcări imprevizibile nu se lasă geometrizate. Noaptea a şaptea se intitulează sugestiv „Zi de fiere", zi strigătoare la cer. Vai de țara cu o justiție nefuncțională şi un parlament adus de ape! Vai de țara care-şi ignoră eroii, martirii şi sfinții!

Aceste nopți, numite şi *secvențe din Carpați*, sunt formal succesive, în fapt, germenii lor operează simultan într-o satanică, variată, nesfârşită, prolifică şi prea vinovată acțiune de scoatere a țării la tarabă. Foarte ilustrativă este şi „balada încheierii şesenalului (22 dec. 1989-22 dec. 1995)". Alegorică şi autentică: „televizorul ah, televizorul/rimează bine numai cu poporul" prin reluare, devine laitmotiv. Poporul, în ochii ajunşilor unde nici n-au visat, e văzut ca un „balaur cu solzi lucioşi şi gheare/cu-aripi enorme şi cu fălci de fiare" a cărui mişcare şi numai din coadă îi îngrozeşte: – „să-l otrăvim când iese să s-adape,/ cianura nopții roşii să i-o dăm!" – „mai bine să-i dăm gloanțe, cât încape/ ziceau miniştrii – sau să-l bombardăm!" Clamata „democrație", străină de demofilie, n-ar ezita genocidul, dar „şeful de şefi" are nevoie, justificativă şi parvenitivă, de ea. Infatuat, umflat de rele marxiste şi de sechele sovieto-comuniste de care dându-şi seama că nu se mai poate scutura, încearcă să camufleze: „deci/ HOTĂRĂSC/ turnați-i în urechi, cucută şi otrăvuri cât mai dense/ metoda-i simplă, clasică şi veche,/ hamletizați, dar dați-i recompense"[2]... „Dați-i salam şi povestiri oculte/ mai demascați-i câte-un trădător/ voi, nu vedeți? Îi place să asculte/ şi crede-orbeşte în televizor".

Balaurul gigantic, întins la înşelătoarea lumină a micilor ecrane „părea că doarme/ dar el ştia că poate tot să sfarme"... sau „poate se trezise"... „gândind la visele-i ucise". Manipularea, cinismul, falsitatea „aleşilor" poporului vor bloca orice tentativă a „balaurului" de a se ridica „neantic/ justițiar, unit, tăcut, gigantic!"... resemnându-se răbdător: „zâmbea prostit, în noaptea lui străveche/ simțind un dulce abur în ureche". Ironia sugerează reacții imprevizibile...

În câteva poeme scurte şi altele mai dezvoltate, polemistul Lucian Teodosiu intră mai direct în istoria recentă şi prezentă. El readuce-n memoria uitătorilor şi la cunoştința mai tinerilor neştiutori „nu numai uciderea mea/ ci genocidul semenilor noştri/ peste o mie de oameni ucişi în „revoluție"„..., sarcastic întrebându-se: „care revoluție? = Somnul memoriei, somnul istoriei, al națiunii şi-al rațiunii mistificate". „Şefii comandă = masa execută", exact ca în anacronica definiție a conceptului de autoritate[3]. Motivarea etică absentă. Ideea *libertății autentice*, creatoare – izvor de inițiative operaționale – mod al manifestării din plin a spiritului uman îi umblă-n simțire şi gând poetului, ca lui André Chénier în drum spre eşafod (1794) când invocând-o, o defineşte, „Liberté toi, mere des vertus". Autorul *„privilegii"*-lor o scrie cu majuscule: „LIBERTATEA,/ această misterioasă făptură, intrând triumfal „în oraşele noastre"... oamenii, beți de lumina ei caldă, plângeau/ bucurându-se precum copiii.../ încununând-o cu florile inimii lor". Aşa au gândit-o martirii închisorilor comuniste; aşa au dorit-o eroii din Decembrie 1989, strigând entuziaşti „vom muri şi vom fi liberi!" Unde şi când în istoria lumii curajul dreptății s-a mai rostit aşa? A fost momentul când atâți occidentali, în deosebi tineri, regretau că nu sunt români, iar un mare înțelept național, abandonându-şi scepticismul şi, euforizat de înflăcărata manifestare românească, îi venea să sară în Sena, din preajmă, ca-n studența bucureşteană, în apele albastre ale Mării Negre, înotând fără riscuri spre piscurile viitorului pe care îl dorea făuritor şi-n care a crezut cu toată generația sa.

Lucian Teodosiu, indexând inerția, umblă printre evenimente, neînşelându-şi spiritul de observație: „totuşi, parcă-am zărit Libertatea în zdrențe/trecând cu sfială/ pe sub un drapel zdrențuit/ şi parc-am văzut-o plângând.../ cu boabele mari/ de mărgăritar sau de rouă/grele căzând pe un pământ pârjolit..." (*despre libertatea omului*). Dureroasă, tulburătoare şi de neuitat imagine a unei realități istorice în extensie, căci,

[2] Vz. Juvenal, Satira a Xa: „panem et circenses" = pâine şi distracții = destrăbălare, alimente expirate, neecologice şi manele...

[3] Vz. în Lucrările Simpozionului internațional (ed. a II a): I.D. Mangeron, Anastasie Fătu..., comunicarea dr. Oana şi Cristina Ghiciuc, Iaşi, 2006.

pervertită prin libertinaj şi corupţie şi convertită în circumstanţă de diabolizare a vieţii, libertatea a ajuns de nerecunoscut. În acest alterat context, rostirea adevărului generează reacţii atitudinale adverse: „...atunci de ce sunt ţinta armelor voastre/ când vă spun că cineva e bolnav/ că ceva e putred în viaţă... viaţă, oameni, ţară...“ Polemistul se simte ca „pilula memoriei voastre entropice/ ca un rău adâncit de miracole,/ iarba fiarelor asmuţite-n grilaje/ ori ca starea a cincea a materiei/ ca disperarea care se-ncruntă şi caută/măcar o clipă de linişte/ pe această Planetă“...(*decizie fatală*).

Oful tensiv, motivat şi dramatic trăit de poet se descarcă ironic, biciuitor în poeme ca *„femeia comisar, chipul „luminos“ al partidului unic, aşa-i viaţa de artistă: noaptea veselă, ziua securistă“*, artistă care „în notele ei informative/din dulapul de fier/ de la teatru/ turna pe bieţii actori/ aceia blânzi şi timizi/ ai bunei speranţe, ce făceau artă pentru artă/ pe o leafă de nimic“. Acestor personaje li se asociază, tot cu prezentări in extenso, *femeia bolşevic, comisarul poporului* ş.a. care, schimbându-şi culoarea hainelor, s-au repezit obraznici, gâlcevitori în scaune la toate nivelurile societăţii româneşti, făcând reintrarea ei în Europa cât mai părelnică, improvizată, cosmeticizată.

În această stare de lucruri ce pare a consuma decenii, poetul se retrage în eul său liric de unde plecase în partea întâi a volumului, cuvântul exprimându-i predilect sensibilitatea şi avântul folcloric. Poemului *meridian*, muzica simfonică nu are ce să-i mai adauge: „cât de verde creşte iarba,/ cât de sus ţâşneşte gândul,/ ca un strop de miere-i ziua,/ cântecul neîntrerupându-l“..., luând distanţă de teroarea torţionară... „fiară turbată peste liniştea mea“. Este vorba de teroarea exercitată în nesfârşitele decenii comuniste şi de cea actuală exercitată de relele din viaţa publică. Meditativul Lucian Teodosiu o tot dă afară din şi dintre cuvinte, încurajat de „femeia iubită“ = poezia: „comoară între comorile lumii“, cea care umplându-l de dragoste, îl umple de extazul trăirii „în mijlocul unei ore fantastice“. Prin ea căutătorul de dreptate se regăseşte în *iubirea ca un Paradis* (cap.III), „caleidoscopul fericirii.../ respirând odată cu mine“ (*ora mirajului*).

Este uşor detectabilă intertextualitatea policromă, armonică, spiritualizantă dintre primul şi ultimul grupaj de poezii: „să ridicăm ziduri măiestre/ cu luna drept acoperiş/ să punem inima-n ferestre/ când moartea vine pe furiş/ şi-aşa-n picioare/ lângă zidul acestui secol laş, proscris/să învăţăm pe dinafară/ scrisorile ce nu le-am scris“...(*ne-ar trebui* cap. I) şi „munţii ard pe-al lor oblânc/ gândul şi îngândurarea;/ enigmatică e marea/ din al inimii adânc!... goi ca la-nceputul lumii/ şi uitând că suntem goi/ ne căţăm alţii pe unii/ să ne regăsim pe noi“... (*iubirea ca un Paradis;* citate din memorie).

În ansamblu, poezia sincerităţii meditative se uneşte cu poezia inteligenţei combative într-o unitate instructiv-formativă, atestând adevărul că poezia este ocolită de moarte („Carmina morte carent“, Ovidiu).

Mitul scriiturii lui Marin Sorescu: Iona

Constantin Mihai

Iona este personajul cărții biblice care îi poartă numele. Această scriere este o ficțiune literară din secolul IV î.H., admisă tradițional în corpusul cărților profetice. Profetul Iona din istorie trăieşte în secolul VIII î.H. Personajul biblic îşi petrece trei zile în pântecele unei balene. Rescrierea mitului biblic oferă dramaturgului român Marin Sorescu posibilitatea de a glosa pe o temă cu mai multe valențe, aceea a speranței ca *modus vivendi*. Nu este vorba aici decât de o prelungire a tradiției veterotestamentare într-o practică a scriiturii moderne, care valorizează simbolismul religios, transpunându-l printr-un palimpsest, într-o actualitate permanentă.

„În concepția autorilor contemporani, scriitura este, în sensul religios al termenului, o împlinire; ea permite de a realiza o schimbare de statut, deci de a inspira un comportament religios; ea constituie, în cele din urmă, o coexistență a contrariilor. Astfel, s-ar putea spune că ea îndeplineşte chiar funcția mitului, iar comportamentul mitic nu poate fi *trăit* decât printr-o experiență creatoare“[1].

În contextul regimului comunist, teatrul românesc părea să dobândească un certificat de existență prin apariția „tragediei în patru acte“, *Iona* de Marin Sorescu. *Iona* este, prin excelență, pescarul nenorocului tuturor, care trăieşte viața, printr-o mişcare neîncetată din pântecele unui peşte în altul, în căutarea unui orizont de lumină, deşi acesta nu se dovedeşte a fi decât pântecele imens al peştelui. Dramaturgul propune o problematică metafizică şi etică care devine peremptorie într-un spațiu cultural închis.

Monologul lui *Iona* constituie o singură şi neîncetată întrebare, o parabolă ascunsă, un profetism *a rebours*. În momentul în care *Iona* îşi dă seama că drumul acestei vieți s-a rătăcit, iar nu el de pe acest drum, după ce spintecase peşti după peşti, se spintecă pe sine însuşi. Nu este vorba în gestul său de o exaltare a neantului, potrivit ideii lui Vladimir Streinu, care îl sfătuia pe Marin Sorescu să adopte o viziune mai senină, ci de o exaltare a speranței, de revelația unui dincolo în care totul este invers. Inversul unei existențe nesemnificative ca viață cotidiană, lipsită de sprijinul învierii[2].

Scriitura lui Marin Sorescu are un caracter ontologic, în sensul în care nimic nu poate fi creat, în afara unei trăiri, la nivelul a ceea ce dă măsura creației atemporale, situând-o, am putea spune, în afara spațiului care îi conferă unitate şi permanență. În plus, creativitatea, aşa cum este ea concepută, încearcă să fondeze un comportament etic şi să realizeze, pentru a folosi expresia lui Eliade, „o existență creatoare de valori“. Precum în povestirea mitică, *Iona* se metamorfozează într-o situație exemplară. A fi reprezintă o atitudine religioasă. Aceasta presupune crearea, prin sacrificiu, a unei condiții inumane, prin revelarea unui cod propriu[3].

Tema ocultării eului figurează, sub o formă metaforică, în scriitura lui Sorescu. Nu ne propunem aici să demonstrăm caracterul iluzoriu al acestei încercări de anulare a imaginii eului. Trebuie să ne limităm numai la cunoaşterea profilului său, care rezidă în oportunitatea de a asigura trecerea de la un mod de a fi şi a simți la altul, universal şi atemporal. Şi aceasta, prin impunerea unor probe inițiatice. În mod special, ocultarea

[1] Max Bilen, *Le Mythe de l'écriture*, Orléans, Paradigme, 1996, p.37.

[2] Monica Lovinescu, *Unde scurte* I, Bucureşti, Humanitas, 1990, p.255.

[3] Mircea Eliade, *Le sacré et le profane*, Paris, Gallimard, 1965, pp.158-173.

eului este un procedeu care constă în „golirea eului“, în vederea trăirii experienței anonimatului. Opera lui Marin Sorescu nu se adresează Imaginarului decât pentru a revendica o altă realitate. Spre deosebire de finitudinea lumii noastre, această altă realitate este marcată prin atributele universalității şi atemporalității. Dificultatea pe care o întâlnim atunci când încercăm să definim mitul lui *Iona* nu echivalează decât cu imposibilitatea de a defini scriitura lui Sorescu. Depăşirea acestei situații se poate realiza numai printr-o analiză comparativă a funcțiilor esențiale şi a raporturilor specifice pe care cele două tipuri de texte (mitic şi literar) le stabilesc. Opozițiile sunt mai numeroase decât omologiile.

Textul literar est mai mult sau mai puțin ficțional, textul mitic se impune ca adevărat (Leenhardt, Eliade, Lévy-Brühl); textul literar este structurat pe mai multe părți, în timp ce textul mitic este un ansamblu de simboluri care se reduc la o structură permanentă (Lévi-Strauss, Gusdorf). Textul literar are drept referință un moment istoric, textul mitic presupune un timp ireversibil, un timp sacru (Eliade); individualitatea şi raționalitatea textului literar sunt în opoziție cu dimensiunea colectivă şi supranaturală a textului mitic (Lévi-Strauss, Sellier). Insertul literar conduce în mod logic la o soluție dialectică a conflictelor, în timp ce insertul mitic inițiază într-o metamorfoză radicală de statut (Eliade) sau constituie un intercesor între două afirmații incompatibile (Lévi-Strauss). Textul literar autorizează o experiență imaginară, textul mitic implică o experiență trăită.

Mitul scriiturii lui Marin Sorescu, *Iona* nu reprezintă un proces al inconştientului; el nu este numai o povestire adevărată, exemplară, ci şi un motiv de comportament uman. *Iona* întrupează figura speranței eterne până la ultimul său gest pe care îl săvârşeşte în acest sens. Dumnezeu retras din orizontul şi din conştiința umană, Dumnezeu înmormântat de mentalitatea modernă, nu mai are puterea de a avertiza ființa asupra amânării învierii. Captiv în pântecele peştelui, Iona încearcă să comunice cu semenii săi care cunosc un traseu inițiatic asemănător. Posibila comunicare cu aceştia nu alimentează puterea speranței. Această speranță obsesivă îl conduce pe *Iona* la o serie de gesturi care sunt, într-adevăr, împotriva evidenței, a realității. Trama este următoarea: după ce a fost un pescar nenorocos, care îşi transportă de acasă bocalul cu peştişori pentru a-i pescui şi a-şi crea, astfel, iluzia că nu a stat cu năvodul degeaba în apă, *Iona* sfârşeşte prin a deveni pescarul înghițit de chit.

Problematica libertății este un motiv central, strâns legat de tema majoră a speranței. Captiv, *Iona* are, mai întâi, iluzia libertății absolute, în măsura în care se poate deplasa peste tot. În drumul său, el întâlneşte, de asemenea, diverse obstacole pe care le ignoră. Pe măsură ce primul peşte este înghițit de un al doilea şi spectacolul continuă, *Iona* reuşeşte să deschidă, cu ajutorul unghiilor, o fereastră prin care să intre dintr-un peşte în altul. Această deschidere spre alte orizonturi hrăneşte speranța sa care capătă mai multe chipuri. Se gândeşte să-i scrie mamei sale, cu sângele lui, un bilet prin care o roagă să-l mai nască o dată. Bilet pe care, desigur, nu are cum să-l trimită. Traseul inițiatic îi permite să descopere propria plenitudine ontologică, să transgreseze toate limitele posibilului pentru a atinge virtualul. Încercând să surprindă condiția umană şi să o înțeleagă în nedeterminarea sa, dramaturgul subliniază un fapt esențial, şi anume că umanul se găseşte mereu dincolo de el şi că se rezolvă în

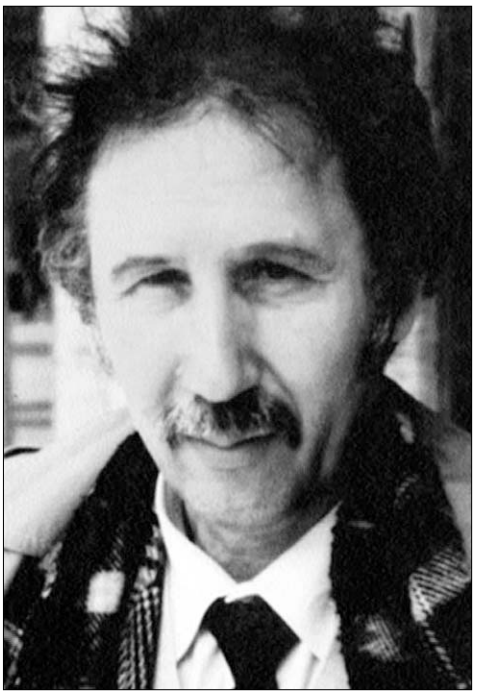

plan supra-uman; ființa se definește prin trăirea autodestructivă a statutului ontologic. În ceea ce privește raportul *chronos-aion*, timpul este resimțit ca o afirmare a pozitivului, care se opune duratei. Această temă se leagă de o fenomenologie a vârstelor. Regăsim la Marin Sorescu proiectul modern de recuperare a eternității prin reflexivitate. Pe scurt, existența constituie problematica individualității, percepută ca limită.

Mitul scriiturii lui Sorescu, *Iona*, ca model al unui anumit comportament, cunoaște o devenire proprie. Se descoperă în ipostaza unei figuri simbolice care nu își asumă vocația decât în urma unor probe care îl deosebesc de tipul comun, fiind mai aproape de figura profetului. Supus ascezei, el poate accede la revelație și la metamorfoză, puterea lui exemplară constând într-o refacere a lumii. *Iona* întrupează prototipul „penitentului spiritului"; el este adversarul a ceea ce este comun; el trebuie să facă neapărat parte din rândurile celor puțini pentru a-i putea învăța să aspire la Absolut. Pierdut în lume, el vrea să câștige propria lume. Angajat pe drumul său, el face o călătorie care comportă trei metamorfoze. Prima metamorfoză constă în depășirea sinelui. A doua metamorfoză constă într-o cercetare a sinelui, în vederea dobândirii libertății. Ultima metamorfoză este o întoarcere la sine. Este un moment de regăsire, întrucât sfârșește prin a trăi ca urmare a propriei redescoperiri, câștigare a eului și a tuturor părților dispersate prin lucruri și întâmplări. Astfel, el își găsește salvarea, mântuirea. Ultimul strigăt al *Ionei* este cel al speranței, identificate cu forța luminii pe care orice om trebuie s-o urmeze. „Totul este invers" semnifică o orientare fundamentală a ființei spre un ideal institutor de sens, în ordinea ontologică.

Nu putem defini figura simbolică a personajului sorescian în raport cu sine însuși: el nu este un subiect izolat care, luat ca obiect de reflecție, operează o reducere în lume. Trebuie să-l definim în raport cu omenirea? Aceasta ar însemna introducerea unei abstracții: *Iona* nu este o esență generală, un tip a cărui existență individuală ar marca limitele empirice. Dacă *Iona* înțelege lumea din interiorul situației sale-limită, înseamnă că el se situează în înțelegerea propriei ființe. Aparenta interioritate a ființei sale este imaginea deformată a exteriorității radicale, întrucât el se află înauntrul unei situații în care se acumulează toate problemele. Libertatea modifică raportul său transcendental cu lumea. A fi liber înseamnă a te simți la intersecția dintre „ființa în lume" și „lumea Ființei". Libertatea îndeplinește apariția lumii în interiorul Ființei. Pentru *Iona* libertatea desemnează puterea grație căreia el se deschide lucrurilor, descoperind ființa. Capacitatea semnificativă a libertății este opusă capacității sale interogative. În planul concret al exercițiului său, libertatea asigură medierea între lumea Ființei și cea a lucrurilor. A fi liber constituie pentru *Iona* a fi în măsură să repună în discuție lumea lucrurilor prin intermediul ființei. Se poate determina precis esența acestei puteri în relația sa cu lumea? În acest caz, libertatea nu este un abandon, o atitudine pasivă, ci un efort, o atitudine activă.

Există în interiorul structurii lui *Iona* o nouă diferență nebănuită, care este prelungirea sau realizarea diferenței simbolice. *Diferența ontologică* pe care o parcurge reflecția personajului este distanța care separă reprezentarea, figura gândirii, de simbol, figura sacrului. Din această perspectivă, se poate vorbi de simbol ca cifru al lui *mysterium tremendum* și *myterium fascinans*. Simbolul pe care *Iona* îl întrupează nu are o semnificație exclusiv epistemologică. Se poate afirmă că și cunoașterea este simbolică înainte de a fi reprezentativă. Este vorba mai ales de dimensiunea etică a simbolului. Mitul biblic este, cum îl concepe Cassirer, expresia simbolică a spiritului, întrucât imaginația este facultatea de a simboliza liber. *Iona* împlinește o valoare mitică în măsura funcției sale de repetiție și de instaurare. El este „Același" care inaugurează începutul istoriei și care, reiterându-se în timp, dă consistență prezentului. Este un fel de operator dinamic care asigură medierea între trecut și viitor. El se profilează, fără îndoială, în structurile metafizice care determină sensul obiectiv al gândirii.

Lectura structurală a scriiturii lui Marin Sorescu nu epuizează semnificația mitului. *Iona* nu este un invariant pe care îl putem sustrage prin abstracție analizei timpului. El este principiul temporalității și izvorul dătător de sens. Mitul ființei este mai puțin textul originilor decât originea oricărui text. El nu este materia care cade sub reflecția obiectivă, ci diferența care permite relectura obiectivă a textului. *Iona* este, prin urma-

re, matricea mitică negândită, invariantul pe care analiza nu îl poate reduce. Proiecția mitului în metafizică nu provoacă numai chemarea evocativă a Aceluiaşi. Ea este promisiunea Celuilalt. Orientarea eshatologică a ființei o îndepărtează de repetarea funestă a ritualului. Există o exigență mistică inerentă proiecției mitice.

Durata mitului, a dimensiunii sale principiale, fundamentale, ne poate oferi detalii despre enigmatica *cunoaştere obişnuită*, despre *ştiința încorporată*, generatoare de semnificație. *Coincidentia oppositorum* reprezintă unul dintre fundamentele memoriei sociale şi ale inconştientului colectiv. Există în istoriile lumii durate fără istorie, clipe eterne aproape imobile. Este vorba despre arhetipuri sau tipuri ideale care redau forță şi vigoare evenimențialului. Demersul inițiatic al lui *Iona* traduce dorința profundă de unire, de reînnodare (a se reînnoda cu lumea). Căutarea sa se trăieşte în prezent, perceput ca scurt circuit al trecutului şi al viitorului. Toate aceste lucruri care accentuează moduri de viață, constituie etica reînnodării, etica participării, în sensul lui Platon, „tot ceea ce este mare se construieşte pe furtună".

Una dintre ideile-forță pe care se sprijină mitul scriiturii lui Sorescu, dincolo de separarea teologică, specifică tradiției creştine, este cea a *participării*, în sensul religios al instituirii de sens. Principiul unirii contrariilor, procesul dinamic al corespondențelor sunt constantele operei dramaturgiei lui Marin Sorescu. Nu este vorba la autorul român de o *nostalgie a originilor*, ci de o *înrădăcinare dinamică*, mai precis, de anamneza unui substrat care rămâne în memoria lectorului, o memorie colectivă care revine în forță. După cum precizează Heidegger, „începutul există. El nu zace în spatele nostru, ci se ridică în fața noastră"[4]. *Ethos* înrădăcinat, care creează, în subsidiar, o legătură puternică între personaj şi universul său, plecând de la o participare comună la un ansamblu vast, unde el nu este decât un element important. Lumea ca „ordine obiectivă" (Gilbert Durand) este spațiul cu care *Iona* se confruntă, în dorința sa de atingere a libertății. Când învierea se amână şi Dumnezeu nu mai poate ieşi din mormânt, şi lespezile mormântului „nu se mai pot deschide ca petalele unui nufăr", dialogul rămâne tragicul monolog al omului în căutare de sens.

[4] Martin Heidegger, *L'Auto-affirmation de l'université allemande*, Toulouse, TER, 1987, p.19.

Parfumul

Patrick Süskind, *Das Parfum*, Diogenes Verlag, Zürich 1985

Paul-Gabriel Sandu

În 1985 apărea, la Editura „Diogenes", o carte al cărei „parfum" avea să fie recreat şi tălmăcit în peste treizeci de limbi şi să răstoarne până şi cele mai surprinzătoare gusturi în materie de literatură. Că romanul lui Süskind este o capodoperă literară nu mai rămâne nici o îndoială, iar pentru acest lucru stă mărturie numărul foarte mare de critici si laude deopotrivă care s-au adus acestei controversate lucrări.

Romanul, a cărei uvertură ar putea fi foarte bine berkeleyanul *„esse est percipi"*, deschide lumea văzută prin ochii (sau mai curând prin nările) unei fiinţe ajunse dintr-o greşeală pe lume şi rămasă aici printr-o atavică încăpăţânare. Nu această calitate a lui avea să-i marcheze însă definitiv destinul, ci exacerbarea dincolo de orice limite, a simţului mirosului. Acest simţ, care va funcţiona ca ax al fiinţei lui, şi lipsa unui miros propriu, îl vor dărui însă şi cu cea mai riguroasă singurătate. Orice fiinţă umană care intră în contact cu el este străbătută de o puternică repulsie, capacităţile lui ieşite din comun de a „mirosi viitorul" îl fac să nu întârzie prea mult în nici un loc.

La început, lumea lui este un haos alcătuit dintr-o aglomerare de mirosuri distincte, imposibil de perceput de către altcineva în afara sa. Însă,

odată cu întâlnirea unui miros anume, mirosul unei tânăre fete, care trecea drept extraordinar de frumoasă, Grenouille este cuprins de demonul ierarhizării şi stăpânirii celor mai divine mirosuri.

Când află că parfumul uman poate fi smuls şi păstrat aşa cum se întâmplă cu cel al florilor, un singur lucru este în măsură să-l oprească de la împlinirea unui plan pe care unii s-ar grăbi să-l numească diabolesc: imposibilitatea de a-şi simţi propriul miros, şi în consecinţă inexistenţa lui şi deplina lui singurătate.

Cele câteva zeci de trupuri ale unora dintre cele mai frumoase fete, descoperite abia după ce frumuseţea le fusese smulsă şi sufletul lor trecuse într-un gingaş flacon de parfum, îi oferă genialului *parfumeur* materialul necesar pentru creaţia supremă. Un parfum care avea să nască valuri de adoraţie şi supunere faţă de oricine îl purta. Sfârşitul tragic al personajului, devorat din adoraţie de o mulţime flămândă, este urmarea firească a unui fapt prea târziu înţeles. Acela că uşa singurătăţii rămâne iremediabil închisă, acceptarea lui între oameni, datorită parfumului, nefiind mai mult decât o falsă acceptare.

Dincolo de firul epic al romanului, două lucruri complet distincte, legate însă de un fir invizibil, sunt în măsură să ne atragă atenţia: stilul scriiturii şi presupoziţiile naratorului.

Atenţia pentru detaliu, jocul subtil între perspectivele persoanei întâi şi a treia, volutele stilistice nu sunt poate nicăieri mai uşor de remarcat decât în fragmentul care descrie uciderea primei fiinţe – un câine –, în scopul de a experimeta posibilitatea de a păstra parfumul unei fiinţe vii. Din acesta vom cita una dintre cele mai sugestive fraze:

„Der Tod kam so plötzlich über den kleinen Hund, daß der Ausdruck des Glücks noch um seine Lefzen und in seinen Augen war, [...]"[1] (p. 236).

[1] Moartea veni atât de brusc peste micul câine, încât botul şi privirea lui păstrau încă expresia fericirii.

Dacă narațiunea întregului capitol se face din perspectiva lui Grenouille şi detaliile vizuale sunt înlocuite cu cele olfactive, fraza redată aici presupune o mutare radicală de perspectivă. Ca şi cum mâna scriitorului nu s-ar fi putut abține şi ar fi făcut din inerție transferul către pragul vizual. Pentru Grenouille, câinele nu reprezintă nimic mai mult decât o unitate olfactivă, în timp ce naratorul „se oboseşte“ să surprindă fericirea încremenită în ochii animalului ucis; dintr-o pură plăcere estetică. Fraza este fără îndoială o fascinantă mostră de stil, pe care s-ar putea construi un curs de literatură.

Discuția despre presupozițiile naratorului este însă mult mai complicată. Am putea observa, pentru început, că Grenouille pare să fi descoperit ceva similar „Ideilor“ platonice, o realitate care o dublează pe cea pe care o cunoaştem şi care îi oferă acesteia condițiile de posibilitate.

Pentru Grenouille frumosul vizual este nimic mai mult decât o iluzie, „adevăratul“ frumos fiind cel olfactiv. Oamenii nu sunt capabili să recunoască acest lucru – asemenea oamenilor celebrului mit platonician –, însă ceea ce trece drept frumos pentru ei, nu este altceva decât ceea ce Grenouille recunoaşte drept frumos. Aşadar, frumosul olfactiv e un fel de „transcendental“ pentru frumosul vizual, şi singurul care îşi dă seama de asta este Grenouille.

Autorul, de această dată, comite însă o inconsecvență. Atunci când un muncitor descoperă trupul primei fete ucise de către Grenouille, constată că acesta era de o „extraordinară frumusețe“. Însă trupului îi fusese furat, până la ultimul strop şi cu cea mai mare precizie, parfumul. Furul cunoştea exact momentul când mirosul începea să se deterioreze şi întrerupea procesul de recoltare. Atunci cum mai putea fi acel trup frumos? Dacă acceptăm presupoziție autorului, atunci acest trup ar trebui să fie la fel de respingător precum Grenouille însuşi, sau chiar mai mult. De vreme ce frumusețea vizuală nu mai avea suportul frumuseții olfactive, muncitorul nu putea să recunoască în trupul acela nici cea mai mică urmă de frumusețe.

Această inconsecvență ar putea fi explicată însă printr-o consecvență de stil. Impersonalul celei de-a treia persoane care narează cel mai adesea în numele lui Grenouille îşi face uneori simțită prezența, aşa cum se întâmpla şi în fragmentul citat anterior. Lumina acestui narator impersonal distorsionează uneori universul privit din perspectiva personajului principal, şi îl scoate pe acesta din monotonie. Ea rămâne însă în acelaşi timp un martor al dificultății de a descrie o lume din care au fost alungate cuvintele pentru a lăsa să pătrundă mirosurile.

Probabil că cel mai bun cititor al acestei cărți ar fi nimeni altcineva decât Grenouille însuşi, acest personaj fascinant şi genial, care îşi alege însă o moarte atât de brutală, lăsându-ne nouă, cititorilor de rând, plăcerea lecturii.

Medici în recluziune

Rândurile acestea vorbesc despre o carte ce strânge între coperți mărturii ale pătimirii în comunism a medicului, cel hărăzit să aline suferințele trupului, sufletului ori ale minții.

C.D. Zeletin

Ca în mitul lui Acteon, cel prefăcut de Artemis în cerb şi sfâşiat, în consecință, de câinii proprii, fiindcă a surprins-o goală în iezer, harul divinei fidelități a acestora s-a convertit în ură, bestialitate, crimă şi urâciune, în loc să se întoarcă, mângâietor, cast şi salutar, asupra celui hotărât de Dumnezeu să fie strajă sănătății fiecăruia şi a tuturor. Cauza tragediei a stat în aceea că tânărul Acteon *văzuse adevărul,* neînfrumusețat prin veşminte, al crudei zeițe... Şi în cazul vânării lui Acteon (vânării, nu vânzării, chit că a fost vândut) şi în cazul vânării tămăduitorului, viciul de optică a privit spre cele înalte sfere, Răul răsfrângându-se asupra aleşilor. Blestemățiile acelor minusculi au doborât pentru o vreme eroul, nu însă şi principiul eroic.

Multora dintre medicii martiri, domnul Gheorghe Penciu le-a fost co-jertfitor şi martor. A scăpat în ultima clipă, ca Ifigenia ori Isac. Blândețea lui jignită, tinerețea lui furată, harurile risipite, sănătatea biruită capătă azi, purificate prin tragicele evocări ale acestei cărți, rostul lor absolut. El consună cu lucrarea sfântă a doctorului în lanțuri, a nealiniatului descurajat care a continuat şi în bolgie să aline, a tămăduitorului strivit ce îşi îndrepta cea din urmă zvâcnire spre rana semenului.

Temnița a lăsat în trupul lui Gheorghe Penciu o fărâmă de viață atât cât să se vadă în sine umbra celui care a fost şi i-a aprins văpăi în oglinda conştiinței ca să-şi vadă mai bine moartea, dublându-şi, în felul acesta, murirea. Ce a fost să treacă a trecut, viața i-a redresat coloana doborâtă, iar urmarea e însăşi alcătuirea cărții de față. Deasupra lui a coborât degetul lui Dumnezeu, care l-a scos din abisuri în acest scop.

...Când mă voi duce la Prohod, voi cânta în pâlc, poate chiar la strană, cele trei stări ale sfintelor lamentații, repetând stanțele uluitoare ale lui Teodor Studitul închinate, la cumpăna secolelor VIII şi XIX, Răstignirii şi Pogorârii de pe cruce. Ele şi-au trecut fiorul prin sufletul, cultivat cu bogățiile româneşti vreme de o mie de ani, al ieromonahului Macarie şi al lui Anton Pann!

Astăzi, Cel ce a spânzurat pământul pe ape spânzură pe lemn...

Omul nu a mai lăsat Tămăduitorului lumii trup spre tămăduire, aşa cum răstignitorii de mai ieri ai medicului român şi ai semenilor lui nu le-au mai lăsat trup tămăduirii, auz alinării, zâmbet îmbărbătării. Infraoamenii de totdeauna țin deschisă calea spre dâmbul Căpățânii.

Au fost umiliți şi sfârtecați medicii, stâlpii nobili ai aşezământului României moderne, care făcuseră din sănătate o funcție socială, din actul medical apostolat şi din devoțiunea necondiționată operă morală şi patriotică. Pe Golgota românească, medicii au fost crucificați, ca nişte tâlhari, timp de o jumătate de veac. Priveliştea răstignirii lui Iisus, pe care nesfârşita lor cohortă se proiectează, îi încununează în posteritate. Ceea ce nu s-a înțeles atunci din ură se înțelege astăzi prin lumina dureroasă a jertfei.

Înțeleagă-se că tămăduirea e sacră şi că lucrarea tămăduitorului e sfințenie şi miracol... Să căutăm urmele medicilor schingiuiți sau omorâți în temnițele cu sens unic ori în canalele de exterminare şi să le sărutăm! Ne vom îndumnezei, căci pe ele va păşi, fără nici o îndoială, Mântuitorul la a doua venire. Gheorghe Penciu a strâns cu evlavie mărturii ale durerii lor cum ar fi adunat mireasma smirnei de lângă mormânt în pumnul uitat strâns. L-am rugat să-l deschidă şi n-am văzut nimic: moleculele tulburătoare îi intraseră în palmele cu cicatrici în mijloc şi în hârtie, sfințindu-le...

În căutarea rostului pierdut

Textul pe care îl publicăm mai jos este „Cuvîntul înainte" la volumul În căutarea rostului pierdut. 20 de călăuze în cultura națională, *apărut în noiembrie a.c., la Editura „Timpul" din Iaşi, cu sprijinul Ministerului Culturii. Prin această apariție editorială marcăm, cum nu se poate mai potrivit, cinci ani de la fondarea revistei* ROST.

Claudiu Târziu

În 45 de ani de comunism, lumea românească şi-a uitat valorile, şi-a nesocotit principiile, şi-a pierdut reperele. Vechilor sale temelii, dispărute sub mîlul istoriei, le-au luat locul tacticile de supraviețuire, cu pretenție de proptele ale vieții naționale. În aceste condiții, personalitățile exemplare au fost cel puțin marginalizate, cînd nu au căzut victime ale opresiunii regimului în formele sale extreme: întemnițarea sau asasinatul.

Schimbarea de regim din '89, ca orice revoluție, a tulburat apele, provocînd la rîndu-i o mare confuzie de valori – în care materia prevalează asupra spiritului – şi inversarea statusurilor sociale – astfel încît oameni care, într-o societate normală, nu puteau spera la mai mult de o slujbă umilă au devenit peste noapte „investitori strategici", „politicieni" de vîrf şi „directori" ai opiniei publice.

Un timp, surogatele au funcționat, iar lipsa modelelor autentice nu a preocupat prea mult opinia publică. Abia în ultimii ani, cînd lucrurile s-au mai aşezat, presa, ca avangardă a societății, a început să acuze „criza de modele". O criză falsă, în opinia noastră. Modelele există, dar aşteaptă, iată, unele de peste 60 de ani, să fie *re*-cunoscute.

Prin revista ROST* am reuşit să repunem sub ochii românilor o parte dintre personalitățile-reper ale culturii naționale şi, o dată cu ele, să sugerăm un model de viață. Am propus publicului larg nu doar valori intelectuale, ci creatori ale căror opere şi vieți au fost puse sub semnul crucii şi al dragostei de neam. Ne-au reținut atenția mai ales aceia care şi-au susținut ideile şi şi-au onorat sentimentele pînă la ultimele consecințe. Am arătat astfel că lumea românească are, slavă Domnului, suficiente modele. Şi printre vii, dar mai ales printre cei trecuți la cele veşnice. Singurul lucru pe care îl avem de făcut pentru a ne raporta la ele este să ne amintim că există, sau să le căutăm. Dar nu e de ajuns ca aceste modele să fie contemplate, admirate, ci trebuie *înțelese* şi, după puterile fiecăruia, *urmate*. Figuri de talia lui Eminescu, Țuțea, Stăniloae, Noica, Vulcănescu, Steinhardt sînt impresionante nu numai prin altitudinea intelectuală, ori prin profunzimea operei, ci şi prin tăria de caracter şi capacitatea de jertfă pentru o idee sau pentru aproapele. Aceste nume sînt emblemele unei şcoli a demnității şi a dăruirii, care, din păcate, are cam puțini absolvenți în istoria noastră.

Aşadar, avem datoria să vedem dincolo de model fundamentele pe care s-a construit pe sine, iar în viața sa să identificăm idealurile pe care le-a slujit, motivele pentru care a făcut-o şi cum a trăit. Atunci s-ar putea ca aceste modele să-şi împlinească, şi prin noi, dimensiunea formatoare.

În esență, ROST şi-a propus să ajute, prin mijloace culturale şi civice, la o resurecție spirituală şi morală a românilor; lucrare, fără îndoială, dificilă şi care necesită timp, pentru că vizează înainte

* Revista ROST – mensual de cultură creştină şi politică – a fost fondată în 2002, la București, de subsemnatul, Răzvan Codrescu, Nicu Butnaru şi Mihail Albişteanu, cu girul Părintelui Gheorghe Calciu, al scriitorul Marcel Petrişor şi al istoricului şi poetului Demostene Andronescu – seniori ai rezistenței naționale şi creştine din timpul comunismului, foşti deținuți politici.

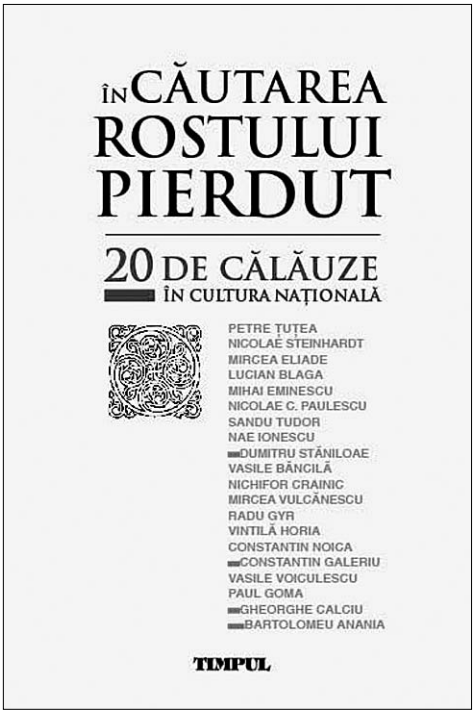

de toate schimbarea mentalităților. Şi am găsit că exemplul personificat poate fi de mare ajutor într-o astfel de întreprindere. Aşa a apărut în paginile revistei ROST o galerie de portrete de intelectuali înduhovniciți, de preoți jertfelnici şi de gînditori fundamentali pentru cultura noastră.

Antologia de față s-a născut din ideea de a deschide gustul pentru modelele autentice publicului de carte la care nu a ajuns revista ROST. Am socotit că punerea între copertele aceluiaşi volum a unor texte evocatoare a 20 de călăuze ale culturii naționale va fi de folos şi cititorilor ROST care nu au colecția completă a publicației.

Selecția este, ca orice alegere, în mod inevitabil subiectivă, dar de multe ori a fost dictată şi de valoarea unor texte despre o anume personalitate şi de aspectele mai puțin cunoscute pe care le tratează. Veți găsi un abundent material documentar, de la elemente inedite sau controversate de biografie şi la particularități de gîndire, pînă la mărturii despre aceste personalități date de unii apropiați sau, indirect, prin hîrtiile oficiale întocmite chiar de opresorii lor.

Ordinea aşezării celor 20 de mari români în volum corespunde celei a numerelor din Rost în care au fost evocați. Pentru fiecare au fost reținute cîte două texte, cu regretul că alte contribuții importante au fost lăsate pe dinafară, din motive de spațiu tipografic.

În locul datării fiecărui articol, pentru că avem de a face cu o publicație lunară, am preferat să punem pe pagina introductivă a fiecărui capitol numărul din Rost în care a fost omagiată personalitatea respectivă.

Asupra textelor, scrise între anii 2002 şi 2007, am operat puține modificări, păstrînd maniera de redactare a autorilor, chiar dacă prin aceasta este afectată unitatea vizuală (unele texte au intertitluri, altele cifre romane sau asteriscuri, etc.). De asemenea, deşi opțiunea noastră este pentru grafia cu „î“ şi „sînt“ – din motive pe care le-am expus în altă parte şi asupra cărora nu mai revenim –, am dat autorilor libertatea de a scrie cum doresc. Aşa încît veți observa texte în care este păstrată grafia cu „î“ şi „sînt“, iar altele cu „â“ şi „sunt“. Am avut grijă doar să păstrăm unitatea în cadrul aceluiaşi text. Este şi acesta un semn al „democrației originale“ în care sîntem siliți să trăim noi, românii, de 17 ani încoace, „democrație“ în care pînă şi normele lingvistice suferă modificări ciudate – nu bazate pe bunul simț al limbii şi pe naturalețe, ci ca rezultat al recursului la un „tradiționalism“ prost, confundat cu tradiția.

După corpusul de texte, am inclus o listă alfabetică a autorilor antologați, cu minimale informații bio-bibliografice, unii fiind mai puțin cunoscuți publicului larg.

În final, îmi fac o datorie de onoare din a-i mulțumi cu toată recunoştința domnului Cassian Maria Spiridon, directorul Editurii „Timpul“ din Iaşi, scriitor de o rară sensibilitate şi prieten devotat, care a îmbrățişat din primul moment ideea alcătuirii acestui volum şi ne-a sprijinit în mod decisiv.

Le mulțumesc, de asemenea, domnului Răzvan Codrescu, un deschizător de drum pe tărîmul cultural al Dreptei creştine postdecembriste, de ajutorul şi sfatul căruia m-am bucurat mereu în chip roditor, ca şi prietenilor Mihail Albişteanu, George Ardeleanu, Antonio Aroneasa, Richard Constantinescu, George Enache, Cristi Pantelimon, Adrian Nicolae Petcu, Mircea Platon, Nicolae Stroescu-Stânişoară, Varujan Vosganian, care semnează în acest volum şi care, prin îndelungata lor colaborare la ROST, au făcut din aceasta o revistă prestigioasă.

Creştinismul între sabie şi cuvânt

Se vorbeşte în istoria laică de o creştinare „prin sabie", cum au fost, de pildă, cea a ungurilor şi cea a bulgarilor. Deşi, fără o analiză temeinică, conceptul a fost primit ca atare şi opus „creştinismului prin cuvânt". Noi, românii, facem, de regulă, paradă cu acest botez primit direct de la Apostolul Andrei, uitând că nu doar Botezul, ci faptele te fac creştin.

Emilia Corbu

Dacă cercetăm mai bine atât învățătura creştină, cât şi istoria unor creştinări „prin sabie", constatăm însă că aşa ceva nu există. Scopul principal al creştinismului este schimbarea *nu a lumii, pe care o poți schimba prin sabie, ci a fiecărui om în parte.*

Este drept că există un moment anume când conducătorii unui popor iau decizia admiterii creştinismului ca religie de stat şi se purcede la un botez pe scară largă, dar acest lucru nu trebuie confundat cu creştinarea propriu-zisă, care înseamnă catehizare, credință manifestă şi o *rezidire* a omului.

Apare, de asemenea, un moment când creştinismul se confruntă direct cu păgânismul, care în esență este foarte agresiv. Cei care îşi închipuie, precum renascentiştii, că păgânismul înseamnă doar culte animiste cu aer ecologic şi zeițe din marmură albă se înşeală. Păgânismul autentic cu greu îşi lasă prada. „Creştinism prin sabie" nu există, deoarece vrăjmaşii creştinismului nu sunt din carne şi oase.

Dar confuzia „creştinismului prin sabie" continuă să supraviețuiască chiar şi în mintea unor confesiuni creştine care l-au aplicat, din păcate, spre nenorocirea lor. Şi, ca să îmi argumentez opinia, voi evoca două personalități jertfelnice, dragi mie, şi anume Țarul bulgar Boris-Mihail, cel care la 864 a declarat creştinismul religie a primului Țarat Bulgar, şi Constantin Filosoful din Tessalonic, inventatorul alfabetului chirilic şi a slavonei ca limbă cultă, prin care au cunoscut Evanghelia neamurile slave.

Țarul Boris-Mihail sau creştinismul pe linie de stat

La sosirea lor în peninsula balcanică, pe la anul 684, bulgarii vechi erau păgâni, nu pentru că nu ar fi auzit de creştinism, doar bizantinii aveau misiuni în toată Asia şi fiii hanilor bulgari îşi desăvârşeau pregătirea la Constantinopol, ci pentru că asta era alegerea lor. Istoria lor, de la statutul de clienți sau federați ai Imperiului Bizantin, până la acela de țarat, este destul de lungă şi presărată cu multe campanii militare atât spre Avaria, cât şi spre teritoriile bizantine de la sud de Balcani. S-ar putea spune că până în momentul creştinării lor, bulgarilor le mergea bine şi Țarul Boris a moştenit un țarat mare şi o poziție puternică. De aceea, nu cred că se poate spune că decizia creştinării a fost una politică. Mai degrabă, Boris a fost uimit de civilizația bizantină şi de cultură – pe care a legat-o, poate, de creştinism. S-a documentat foarte bine cu privire la noua învățătură atât la bizantini, dar şi la latini, dat fiind că Țaratul Bulgar se învecina cu francii pe Dunărea Mijlocie şi avea cu ei alianță militară. Boris voia o Biserică autonomă şi un patriarh pentru bulgari, ceea ce în acel timp era imposibil, principiul pentarhiei fiind respectat cu strictețe. Poate de aceea chiar şi după ce primise Botezul de la un episcop

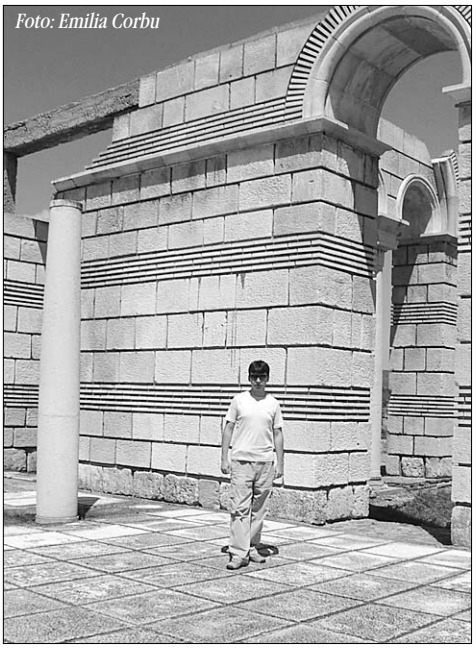

Pliska. Ruinele parțial restaurate ale catedralei din sec. IX

bizantin, Boris continua corespondența cu Papa de la Roma, pe care îl întreba de la chestiuni teologice şi de organizare bisericească, până la cele de vestimentație[1]. Chiar dacă întrebările lui păreau banale, nu trebuie să uităm că în vremea aceea formalismul era în floare. De pildă, latinii se împiedicau de tot felul de amănunte. Mai târziu, erau ofensați că bărbații cumani, chiar şi după creştinare, continuau să poarte părul lung împletit în cozi. De aceea, credem noi că opțiunea lui Boris pentru creştinismul răsăritean a fost în deplină cunoştință de cauză şi nu influențată de prezența flotei bizantine, aşa cum uneori se sugerează, iar călugării greci din Bulgaria s-au bucurat de toată considerația Țarului.

Botezul bulgarilor a fost spectaculos. Boris a avut ca naş de botez pe împăratul Mihail al III-lea, căreia îi va purta numele. Mai multe familii aristocratice i-au urmat exemplul. Dar nu toate. La puțină vreme, clanurile bulgare vechi s-au răsculat împotriva noi religii. Prestigiul lor în societatea bulgară era mare. Doar ei făcuseră un stat mare şi puternic. Poate de aceea reacția lui Boris a fost atât de violentă. Răscoala este înfrântă în sânge. Pedeapsa aplicată răsculaților este cruntă. Au fost decapitate 22 de căpetenii aristocratice bulgare cu tot cu copii lor.

Cât timp s-a aflat pe tronul țării, Boris a luat toate măsurile pentru consolidarea noii religii, prin construirea de mănăstiri şi prin creşterea numărului de preoți bulgari, dar şi prin acceptarea misionarismului în limba slavonă. Şi azi se păstrează ruinele catedralei din Pliska – mai mare decât orice catedrală contemporană din România. Ca dovadă a bunei sale credințe, spre bătrânețe s-a retras la una din mănăstirile ctitorite, pentru a-şi petrece restul vieții în rugăciune. De la Botez trecuseră aproape 40 de ani şi totul părea să fi intrat într-un făgaş firesc. Însă, zeii nu mor, sunt doar uitați sau ignorați şi cine crede că un popor poate fi creştinat pe linie de stat se înşeală. Fiul său Vladimir readuce păgânismul reînviat de aceeaşi aristocrație conservatoare bulgară. Situația este atât de dramatică încât Boris leapădă haina monahală şi apare în capitala Pliska, devenită cuibul păgânismului. Reface rândurile creştinismului şi Boris se ridică încă o dată împotriva propriului popor. Pedeapsa este pe măsură. Țarul Vladimir este orbit şi prin acest handicap nu va mai putea urca niciodată pe tronul țarilor la care avea dreptul prin naştere.

Poate fi numită înfrângerea răscoalei bulgare ca „un creştinism prin sabie“, de vreme ce a fost înfrântă chiar de bulgari? Văd, mai degrabă, o ultimă zvâcnire a păgânismului. Poate fi bănuit Boris, care a jertfit lumina ochilor întâiului său născut că ar fi acceptat creştinismul din interese politice? Nu cred. Să nu uităm epopeea războinică a Țarului Simeon, cel de-al treilea fiu al lui Boris, care a dovedit că Bulgaria încă mai avea suficiente resurse militare încât să ridice mari probleme bizantinilor.

Istoria ne arată că nici după această tragică înfruntare păgânismul bulgar nu a fost învins. O generație mai târziu, va lua forma ereziei bogumile. De ce toate acestea? Răspunsul care îmi vine la îndemână e unul acuzator. Mă tem că misionarii bizantini s-au bucurat de toată deschiderea statului bulgar, realizată cu atâta jertfă de Boris, dar au uitat că învățătura trebuie răspândită prin cuvânt, de la om la om, fiecărei generații şi că o mănăstire este doar o făclie în noapte, dar nu şi în suflete.

Anul acesta, la 2 mai, s-au împlinit 1100 de ani la naşterea în ceruri a Sf. Boris- Mihail, care

[1] Dimitri Obolenski, *Un commonwealth medieval: Bizanțul*, Bucureşti, Ed. Corint, 2002, p. 104.

pentru mine rămâne icoana ideală a conducătorului care a pus mai presus de interesele statului sau personale, izbăvirea sufletelor supuşilor săi.

„Constantin Filosoful din Thessalonic, bărbat cu viaţă apostolească“

Cneazul Rastislav, conducătorul slavilor din Moravia Mare a solicitat o misiune bizantină pentru creştinarea moravilor. Nu pentru că aceştia nu ar fi avut acces la creştinism, doar misionarii franci controlau zona, ci pentru că Rastislav voia să cunoască învăţătura mântuitoare pe limba lor. Or, bizantinii mai încercaseră, fără succes, să realizeze un alfabet protrivit limbii slave.

Împăratul încredinţează noua misiune consilierului patriarhal Constantin, un savant, lingvist, poliglot şi filosof. Prestigiul său era atât de mare încât tot el fusese trimis să atragă pe kazari la religia creştină. Vechi prieteni şi aliaţi ai bizantinilor, kazari reuşiseră să oprească ofensiva arabă purtătoare a islamismului prin sabie, pe linia munţilor Caucaz. La vremea aceea stăpâneau întinsele stepe de la nordul Mării Negre şi unde activau mai multe misiuni bizantine. Dar kazarii trecuseră în frunte cu haganul şi toată nobilimea la iudaism. De alminteri, au fost singurii dintre toate neamurile turanice care au reuşit o asemenea ispravă, cu consecinţe nebănuite. De aceea,

Foto: Emilia Corbu

Pliska. Ruinele parţial restaurate ale catedralei din sec. IX

credem că relatarea conform căreia în Crimeea, la Nordul Mării Negre, Constantin a învăţat limba ebraică şi samarineana, în efortul său de a contraataca ofensiva iudaică, este verosimilă, doar prezenţa rabinilor evrei în Kazaria este atestată documentar. Şi tot în Crimeea a verificat compatibilitatea limbii slave, pe care o cunoştea, cu limba rusă. Se spune chiar că misiunea la kazari a lui Constantin ar fi fost legată de ruşi, ţinând cont de faptul că a avut loc imediat după asediul acestora asupra Constantinopolului. Or, creştinarea ruşilor era o prioritate pentru bizantini.

Revenind la noul „proiect slav“, Constantin, ajutat de fratele său mai mare, Metodie, a studiat mai mulţi ani dialectul comunităţilor slave din Macedonia şi pe baza lor, a unor alfabete vechi (unele la limita dintre magie şi alchimie) şi a celui grecesc, a creat un nou alfabet cunoscut sub numele de glagolitic. Ba mai mult, a inventat o serie de substantive şi adjective abstracte care lipseau din limba slavă, dar care erau necesare pentru transmiterea corectă a învăţăturii. A pus astfel bazele slavonei ca limbă cultă.

Înarmaţi cu cărţi şi traduceri ale Evangheliarului şi sfintelor slujbe, cei doi fraţi au plecat, pe la anul 866, să predice creştinismul la slavii din Moravia, pe limba lor. Misiunea a durat 20 de ani, până la încetarea lor din viaţă, timp în care Metodie s-a întors o singură dată la Constantinopol. De la început misiunea s-a bucurat de succes şi, deşi alfabetul nou-creat se dovedea a fi prea complicat şi reclama modificări, slujbele în limba slavă i-au impresionat profund pe moravi. Doar că „dracul pentru patrafir nu toarce“. Teritoriile locuite de moravi ajunseseră sub stăpânirea principilor germani, care ocroteau clerul franc şi german – adepţi ai teoriei trilingvismului, conform căreia Evanghelia trebuie propovăduită doar în latină, greacă şi ebraică. Mare erezie! După primii trei ani de misiune, cei doi fraţi merg cu discipolii lor la Veneţia, pentru a hirotoni preoţi slavi. Să nu uităm că cei doi erau, la acea dată, mireni. La Veneţia însă au fost întâmpinaţi de clericii revoltaţi că se predică Evanghelia în limba păgână a slavilor. Pledoaria lui Constantin împotriva trilingvismului, de care nici nu se auzise în Bizanţ, este înălţătoare. Tot de la el aflăm de amploarea misionarismului bizantin: „Căci noi ştim multe noroade ce au o scriere şi îl slăvesc pe Dumnezeu

Foto: Emilia Corbu

Pliska. Ruinele palatului țarului Omurtag (814-831)

fiecare în limba sa. Se ştie deci că astfel sunt armenii, persanii, abasgienii, iberii, sogdienii, goții, avarii, turcii, hazarii, egiptenii, sirienii şi încă mulți alții"[2].

Pentru că dezbaterile de la Viena tindeau să devină un sinod, cei doi misionari sunt invitați la Roma şi, pentru a pune capăt disputelor, papa Adrian al II-lea a binecuvântat cărțile în limba slavonă aduse de grupul de misionari. Dar gestul lui nu a fost urmat de nici un alt papă. Ceilalți au condamnat slavona ca erezie. La Roma, Constantin se îmbolnăveşte şi moare la numai 42 de ani, nu înainte de a îmbrăca haina monahală sub numele de Chiril. Fratele său, Metodie, va continua misionarismul în limba slavilor, sub o presiune tot mai mare a clericilor germani, care nu s-au sfiit să-l întemnițeze şi chiar să îl biciuiască, deşi acceptase hirotonia din mâinile papei (sub a cărui jurisdicție se afla teritoriul în care activa), devenind primul episcop al Bisericii Slave.

După moartea lui Metodie, cei 200 discipolii ai lor vor fi condamnați sub acuzarea de erezie. Unii au fost întemnițați şi de ei nu se mai ştie nimic. Alții au fost vânduți ca sclavi într-o piață din Veneția, unde i-a găsit un demnitar bizantin şi i-a răscumpărat de la negustorii evrei. Au fost trimişi la Constantinopol şi împăratul Vasile I a platit răscumpărarea lor. Prin aceşti misionari mărturisitori, slavona gonită din Moravia se va extinde doar în teritoriile care țineau de Patriarhia de Constantinopol, adică în Bulgaria, Balcani şi Europa Centrală. Alfabetului i s-au adus noi modificări şi i s-a dat numele de *chirilic*, în amintirea creatorului său, eruditul monah Chiril. Dar izbânda latinilor a fost de scurtă durată. Teoria trilingvismului, cu toată încărcătura sa eretică, a fost pentru clerul german o bombă cu efect întârziat. A explodat la Reformă, rupând pentru totdeauna unitatea bisericii latine. Amestecul principilor germani se mai simte şi acum când vorbim de o Cehie catolică şi de o Slovacie ortodoxă.

Aşadar „creştinismul prin cuvânt" este singura cale de răspândire a Evangheliei. Dăruirea unor mari oameni politici ai timpului nu poate înlocui catehizarea fiecărului membru al comunității creştine în parte, adică misionarismul propriu-zis. Iar exemplul bizantinilor, care antrenau în efortul misionar cărturari mireni, ar trebui să dea de gândit şi ortodoxiei contemporane. De asemenea, trebuie să ținem cont că orice eroare în transmiterea învățăturii cum a fost teoria trilingvismului se poate răzbuna.

[2] Anthony Emil N. Tachiaos, *Sfinții Chiril şi Metodie şi culturalizarea slavilor*, Ed. Sophia, București, 2002, p. 92.

Sibiu 2007 – nervi de toamnă

Răzvan Codrescu

La Sibiu – Capitală Culturală Europeană 2007 – toamna pare cu precădere rezervată „acțiunilor“ religioase. După a treia ediție a Adunării Ecumenice Europene, din septembrie, soldate cu arestări de elemente „fundamentalist-ortodoxe“ şi cu promenade de preotese şi episcopese protestante pe Podul Minciunilor, luna octombrie a adus a VIII-a ediție a Târgului Național de Carte şi Revistă Religioasă, precedat, cu binecuvîntarea şi participarea entuziastă a Î. P. S. Laurențiu Streza, de o premieră absolută în aria Ortodoxiei: un concert cu arii din opere (Verdi, Schubert etc.) pus în scenă chiar în incinta Catedralei Mitropolitane! Ce-i drept, Catedrala ortodoxă mai cunoscuse prin primăvară un precedent: concertul corului catolic Acapella, dar acela era măcar un cor religios. Sperăm că anul fiind pe terminate, nu va mai apuca să se desfăşoare în Catedrala Sfintei Treimi şi vreun concert de jazz sau de „muzică“ rock...

Se pare că la Sibiu, indiferent de cadrul în care este programată, opera e „cu cântec“ – nu doar la propriu, ci şi la figurat. Tot luna trecută, trupa de elită a marii Opere din Viena, deplasată pe malul Cibinului şi căzută în cursa unei organizări dezastruoase, a fost pusă în situația de a cânta Mozart... în blugi şi pe nemâncate! Indignat de lipsa condițiilor, de oligofrenia organizatorică şi de mafia locală a distribuirii preferențiale a locurilor pentru public, directorul Ioan Holender a declarat categoric că nici domnia-sa personal, nici trupa artistică pe care o conduce nu vor mai călca niciodată în Sibiu. Se vede treaba că nu ajunge să ai primar neamț şi bunăvoința unui întreg continent civilizat: mai trebuie să-ți depăşeşti şi tu, măcar la ocazii festive, nesimțirea păstoasă (cam aceeaşi, iată, şi dincolo şi dincoace de Carpați).

Întorcându-ne la Târgul de Carte şi Revistă Religioasă, trebuie spus că, din păcate, deşi organizat şi desfăşurat în condiții decente, mai bine sponsorizat decât oricând şi beneficiind de un spațiu mult mai propice (aripa nouă a Bibliotecii ASTRA, cu acces direct din stradă), totuşi ediția din acest an „european“ a fost sub nivelul celorlalte, atât ca număr de edituri şi reviste participante, cât şi ca flux de vizitatori. Să nu priască oare culturalizarea europeană (vorba vine!) culturii religioase de acasă? Impresia cam aceasta a fost: că publicului sibian, suprasaturat peste an de cultura laică de larg consum, nu i-a mai rezistat celula şi pentru oferta editorială creştină (deşi n-au lipsit titlurile noi şi interesante, nici pandantul iconografic, nici mesele rotunde cu teme la ordinea zilei: icoana în lumea de azi, înființarea A.Z.E.C. etc.).

Rămâne de sperat că, o dată trezit din febra ieftină a unui europenism slab onorat, tradus, cu rare excepții, în descreierisiri subculturale în Piața Mare sau în grațioase profanări ale spațiului sacru ortodox, cu larga contribuție decerebrată a oficialităților centrale sau locale, Sibiul se va reîntoarce la fondul lui bun şi la firescul nespectacular al unei digestii culturale sănătoase, inclusiv pe segmentul greu de tradiție al unei spiritualități nepervertite, inseparabile de reculegerea liturgică şi de apetența cărturărească. Sibiul lui Stăniloae şi Blaga mai are poate sorți de izbândă lăuntrică, pentru că altminteri riscăm să rămânem, sub un baiț de solicitutine neamțească, doar cu Sibiul lui Streza şi Carabulea...

Se pare că drumul spre noi înşine nu este deloc mai puțin sinuos decât cel spre Europa. Sibiul continuă să rămână dator şi prezentului, şi trecutului său, iar contribuția românească la noua lui față se arată, din nefericire, asemenea gării din oraş: o intrare ratată, un şantier nemaiisprăvit, o nevolnicie împăcată cu sine...

Fundamentalismul evoluționist

Consiliul Europei amenințat de... creaționism

În contextul dezorganizării şi corupției generalizate din țara noastră, în condițiile în care din păcate, prin noi înşine, nu avem voința şi verticalitatea de a ieşi din marasm, o infuzie de reglementări legislative europene nu poate decît să aducă un suflu de funcționalitate economică şi un impuls către, măcar, o oarecare normalitate socială. Libera circulație, interacțiunea culturală şi economică între membrii comunitari europeni nu pot fi decît benefice.

„Şi omul, în cinste fiind, n-a priceput; alăturatu-s-a dobitoacelor celor fără de minte şi s-a asemănat lor". (Psalmi 48,12)

Mihai Corciu

Viitoarea construcție comunitară se prezintă ca fiind o întreprindere cît se poate de firească, normală şi necesară de vreme ce va aduce bunăstare şi ordine. [Să remarcăm, totuşi, că necesitatea şi pozitivitatea acestei întreprinderi comunitare a devenit o realitate acceptată fără prea multă analiză, doar printr-o repetiție mediatică obsedantă, care produce remarcabile mimetisme maimuțăreşti precum: euro-strada, euro-pubela etc.] Istoria şi geneza acesteia începe şi se derulează în contextul dezvoltării a diferite forme de cooperare economică, dar pare să tindă către o viitoare construcție politică al cărei design final nu este prea clar.

În peisajul inițiativelor legislative adoptate recent de Parlamentul European se remarcă Rezoluția 1580 (2007) [„The dangers of creationism in education"].

Acest document afirmă, pe scurt, că însăşi existența societății precum şi funcționarea Consiliului Europei sînt direct amenințate de promovarea *creaționismului ca fapt științific*, motiv pentru care se recomandă statelor membre măsuri energice pentru stoparea acestui „flagel"!

Pare o reacție disproporționată şi curioasă față de o simplă poziție teoretică sau de o pasiune a unor zăpăciți, cum ar fi calificată, eventual, poziția creaționist-ştiințifică de către un specialist „cu picioarele pe pămînt", bine ancorat în *establishmentul* ştiințific şi mediatic modern, care respiră prin toți porii evoluționismul.

Ideile forță ale documentului sînt următoarele (puține dar fixe):

1. Evoluționismul este o teorie ştiințifică indiscutabilă. 2. Ştiința = evoluționism (diversitate, viață = evoluționism). 3. Ştiința = bunăstare şi ordine socială. 4. Concluzie: *Creaționismul*, fiind contradictoriu conceptual cu evoluționismul, devine astfel *inamicul științei* şi deci al bunăstării şi *ordinii sociale instituite*, fiind asimilat acțiunilor şi actelor sociale extremiste!

Pentru evaluarea acestei argumentații, este necesară o scurtă prezentare a fenomenului de apariție şi dezvoltare a ştiinței, precum şi o definire a acesteia:

Ştiința – reacție antimetafizică

Ştiința, urmaşă directă a contestărilor de factură iluministă a transcendenței, se constituie într-o deplasare exclusivă a atenției subiectului gînditor spre exterioritatea lucrurilor (ceea ce se poate măsura) şi spre raționalitate exclusivă. Capacitatea rațională, nemaifiind articulată spre transcendență, se concentrează exclusiv pe efectul practic, în imediatul concret, disipîndu-se în utilitarism, instrumentalism extrem.

Demersul ştiinţific constă în elaborarea de modele explicative falsificabile (verificabile prin experiment sau observaţie) şi testarea lor (evident, modelul explicativ trebuie să fie operabil în indicatori măsurabili experimental sau, măcar, verificabili observaţional); atîta vreme cît modelul rezistă examenului evidenţei experimentale este o teorie ştiinţifică corectă, validă.

Ştiinţa cu pretenţii de metafizică

Demersul ştiinţific, funcţionînd doar în limitele imanentului, încercînd să se confrunte cu probleme metafizice (cum a apărut lumea?), nu are decît două posibilităţi: a) să îşi recunoască inadecvarea instrumentală pentru această problemă; b) să propună soluţii fizice la probleme meta-fizice, depăşindu-şi abuziv aria de competenţă (aflată în zona utilitarului şi a practicului, nu a Adevărului) şi producînd, cu necesitate, soluţii evoluţioniste (sau, eventual, panteiste): de vreme ce tot ce există este doar lumea materială, toată ordinea observabilă în lumea înconjurătoare trebuie să se fi auto-format; universul materialist este auto-formativ.

În sprijinul celei de a doua poziţii vin definţii ale demersului ştiinţific mai puţin restrictive decît modelul falsificabilităţii, punîndu-se accentul mai degrabă pe valoarea proiectului de cercetare (adică a modelului teoretic), decît pe validarea lui experimentală. Experimentul şi observaţia (care, iniţial, au constituit tocmai marca distinctivă a interpretării ştiinţifice faţă de interpretările „mitologice“ şi „dogmatice“) devin, astfel, mai nuanţat restrictive pentru modelul teoretic enunţat, modelul teoretic tinzînd să devină o „dogmă“.

Ajungem, astfel, la fondul problemei.

Ştiinţa nu este sinonimă cu evoluţionismul

Demersul ştiinţific elaborează modele explicative (sisteme conceptuale) cu finalitate practică. Dezvoltarea tehnologiei, expresie a concentrării omului modern pe obţinerea efectului imediat-util, este rezultatul direct al articulării perfecte între modelele explicative folosite şi experiment: caracterul predictiv al legilor fizice şi chimice ce face posibilă aplicaţia tehnologică nu ar putea fi obţinut în afara unei strînse corelaţii între modelul teoretic şi experiment. Deci ştiinţa propriu-zisă este experimentală – fizică, chimie, bio-chimie (genetică). Relaxînd criteriul de validare experimentală, în binomul model explicativ-concordanţă faptică va prevala modelul explicativ neverificat deschizînd drumul către aproximaţie, filosofie, ideologie.

Elaborarea legilor fizico-chimice ce fac posibilă avalanşa actuală de aplicaţii tehnice şi medicale, nu are nimic a face cu evoluţionismul! Specialiştii care le elaborează şi le aplică pot avea convingeri evoluţioniste sau nu, legile funcţionează la fel. Nu există nici o legătură între funcţionarea telefonului mobil, a elicopterului, a computerului şi pretinsa origine maimuţească a omului. Tranzistorul funcţionează indiferent dacă inginerul proiectant este creaţionist sau evoluţionist în convingeri, eficacitatea demersului ştiinţific nefiind influenţată de acestea în nici un fel.

Explicitarea legilor materiale fizico-chimice nu face decît să confirme existenţa ordinii desăvîrşite a universului. Cu întrebarea „De ce există această ordine?“ părăsim domeniul ştiinţific şi intrăm în cel al judecăţilor de valoare, al subiectivităţii. Lumea se împarte în două aici: cei care recunosc existenţa Creatorului şi cei care nu.

Firesc şi drept este să vedem în ordinea desăvîrşită a lumii existente creaţia Dumnezeului cel Veşnic.

Cei care refuză să recunoască acest lucru sunt nevoiţi să presupună că ordinea a apărut singură, din nimic. Această credinţă se exprimă sub forma ideii şi certitudinii evoluţioniste (oricît de mult ar fi amendat modelul evoluţionist în confruntarea cu probele experimentale şi observaţionale, va fi promovat în continuare întrucît, din punct de vedere ateu, nu există altă explicaţie).

Să mai remarcăm faptul că nu există nici o contradicţie între credinţă şi demersul ştiinţific.

Evoluţionismul *nu* este o teorie ştiinţifică indiscutabilă

Depăşind cadrul strict al aplicabilităţii practice (domeniul propriu-zis ştiinţific), domeniu care nu are nici o legătură cu *credinţa* sau *necredinţa*, şi aducînd demersul ştiinţific, oarecum forţat, în zona subiectiv-valorică a întrebărilor metafizice (de ce există ordine?, cum a a apărut lumea?), cele

două poziții subiective, credința, respectiv, necredința, se exprimă sub forma ipotezelor concurente evoluție versus design inteligent care, în virtutea libertății de acțiune şi de gîndire a omului, determină elaborarea de modele (globale) explicative concurente de factură evoluționistă şi creaționistă.

Modelul evoluționist se remarcă printr-o mulțime de incoerențe interne şi prin lipsa acută de acoperire faptică (verigile intermediare prezise de Darwin nu există, teoreticienii evoluționişti nu au descris nici un model pentru mecanismele evolutive, paleontologia abundă în falsuri sau erori, metodele de datare radiometrică sunt discutabile în multe privințe), modelele creaționiste dovedindu-se înalt consistente. În pofida inconsistențelor majore interne şi a infirmării experimentale şi observaționale, evoluționismul beneficiază de o promovare sistematică şi agresivă, ceea ce conferă un veritabil statut ideologic credinței evoluționiste atee.

Ideologia evoluționistă uzează de o largă panoplie de argumente imaginative şi de factură sofistică (false implicații şi confuzii conceptuale) folosite extensiv în mediile de informare şi în educație: desene animate care figurează ideea evoluției; diversitatea => evoluție; asemănarea morfologică sau genetică => descendență; confuzia între selecție, adaptare, mutație, dispariția speciilor, variabilitate (diversitate) şi evoluție.

Una dintre cele mai mari confuzii conceptuale promovate de modelul evoluționist este identificarea între procesul de diferențiere a membrilor unei specii în rase (selecția mediului sau izolarea reproductivă a unei submulțimi dintr-o populație va selecta trăsături specifice în acea populație) şi evoluție. Variabilitatea materialului genetic este expresia manifestării selective, a unei părți (fenotipul – ansamblul însuşirilor morfologice, fiziologice, biochimice ale unui individ rezultate în urma procesului de recombinare a ADN-urilor parentale, încă insuficient cunoscut şi descris, şi a interacțiunii cu mediul) din informația totală, latentă pe care o păstrează acesta (genotipul – totalitatea informației genetice dintr-un organism codificată în ADN). Hipervariabilitatea trăsăturilor genetice ale ființelor vii, versatilitatea şi adaptabilitarea deosebită sunt expresia unor mecanisme genetice de mare precizie şi complexitate.

În fața realității *design*-ului inteligent al „maşinilor genetice vii“ dotate cu „hardware“ şi „software“ capabil să rezolve probleme complexe de adaptare la mediu, conştiința atee nu poate arunca „în luptă“ decît argumentul (dacă se poate numi argument) inept că ființele vii s-au creat singure, prin accident şi întîmplare!

Făcînd o sinteză a delimitărilor şi explicațiilor propuse în Enciclopedia Encarta constatăm, foarte clar, următoarea definiție a evoluționismului:

Evoluție: procesul complex prin care materia nevie se transformă în materie vie, inițial într-o formă simplă care ulterior se transformă succesiv, pe parcursul multor generații (timp de milioane de ani), în forme (specii) din ce în ce mai complexe, ajungînd, în final, pînă la om. (Evolution, I Introduction)

Acest *proces complex* de transformare a materiei nevii în materie vie şi evoluție de la o specie la alta este *absolut întîmplător, fără vreo direcție-sens predeterminate*. (Evolution, X Religious debate)

Conceptul „ştiințific“ central al modelului evoluționist este întîmplarea. Acest construct de factură mitologică (lumea care se naşte din haos) serveşte la acoperirea golurilor de cunoaştere sau de evidență faptică şi este contradictoriu cu el însuşi – nu poate exista proces/fenomen derulat din întîmplare, pentru că, din două, una: fie procesul exprimă ordine care trebuie identificată, şi nu mai e întîmplare; fie este întîmplare (adică nu e ordine) şi atunci nu mai putem accesa rațional (ştiințific) o asemenea realitate ne-rațională

Partea cea mai distractivă a demersului ştiințific evoluționist, furnizată de Enciclopedia Encarta, este cea referitoare la apariția vieții: „The development of even the most primitive form of life, therefore, required many steps. First, the organic chemical „building blocks“ of life, such as the amino acids, *must have been available from some source*.

Second, these building blocks *somehow assembled into* longer, more complex organic molecules, and *at some point DNA must have come into existence*. These complex organic molecules *somehow* became contained within cells.“ (Theories about the Origin of Life)

Se mai remarcă şi capitolul „Origin of cells“ unde suntem informați că echipe de experți din diverse domenii, printre care se află şi biologi evoluționişti (nu biologi pur şi simplu) au stabilit următoarea *„poveste“* („The story of how cells

evolved...") sigură, exactă şi ştiinţifică: substanţele chimice aruncate în aer de erupţii vulcanice violente şi apoi amestecate bine de furtuni şi trăsnete la fel de violente, la care s-a mai adăugat şi concursul radiaţiilor ultraviolete, au format molecule precum nucleotidele şi aminoacizii, cărămizile elementare de construcţie ale ADN şi ale proteinelor.

Mai departe, oamenii de ştiinţă *speculează* („Scientists speculate"): ploaia a adunat aceste molecule într-un lac („ciorba primordială") sau în izvoare termale unde acestea s-au asamblat (evident singure şi din întîmplare în componente înalt organizate ale celulei).

Alţi oameni „de stiinţă" propun o rezolvare mai exactă şi convingătoare: nucleotidele şi aminoacizii au picat din spaţiul cosmic gata asamblaţi în ADN şi proteine (precum para mălăiaţă...) („Other scientists propose that these key substances may have reached Earth on meteorites from outer space")!

Deci, „ştiinţific" vorbind, viaţa, din perspectivă evoluţionistă, a apărut... *„somehow"*!

Concluzii

Părăsind domeniul poveştilor (proaste) de adormit copiii, concluzionăm, distingînd următoarele aspecte:

1. evoluţionismul se dovedeşte inconsistent teoretic si experimental;

2. derularea procesului ştiinţific nu este condiţionată de modelul evoluţionist;

3. modelul creaţionist (designul inteligent) se dovedeşte valid şi consistent .

În primul rînd, modelele evoluţioniste, chiar dacă ar fi teorii ştiinţifice respectabile, tot ar fi discutabile, pentru că orice teorie ştiinţifică este discutabilă. Teoriile ştiinţifice sunt doar modele interpretative perfectibile, nu perfecte.

În al doilea rînd, demersul ştiinţific poate să includă orice ipoteză doreşte cercetătorul; judecători ai validităţii teoriei nu pot fi decît evidenţa experimentală/observaţională şi raţiunea, nu o instanţă politică. Politicul nu are dreptul de a limita domeniul ipotezelor ştiinţifice doar la o anumită zona calificată, ideologic, drept benefică pentru societate. Dacă demersul creaţionist ştiinţific ar fi greşit, fie formal (adică nu ar respecta rigorile ştiinţifice), fie experimental, ar fi infirmat şi s-ar declasa singur. Pe de altă parte, dacă poziţia evoluţionistă ar fi atît de „tare", nu ar avea de ce să se teamă de confruntarea în paginile manualelor şcolare, „de la egal la egal", cu cea creaţionistă: doar ar învinge detaşat! Refuzul confruntării nu poate fi interpretat decît ca teamă a promotorilor evoluţionismului.

Rezoluţia 1580 (2007) manifestă dispreţ faţă de argumentaţia raţională, evidenţa faptică, dreptul la liberă exprimare, dreptul la liberă gîndire (în spiritul echidistanţei promovate de Drepturile Omului, educaţia trebuie să ofere posibilitatea liberei alegeri şi judecăţi între evoluţionism şi creaţionism), precum şi faţă de buna-cuviinţă şi fireasca, dreapta şi Adevărata credinţă a omului în Dumnezeu, stabilind totalitar şi ironic-depreciativ, de pe poziţia închipuit superioară a ateului, că oamenii au dreptul să creadă în orice ficţiune care le asigură echilibrul psihic („2. For some people the Creation, as a matter of religious belief, gives a meaning of life"), dar nu cumva să îndrăznească să afirme şi să argumenteze că Dumnezeu se exprimă armonic şi raţional în lumea creată!

Se pare că forurile europene suferă de o acută alergie la Cuvîntul revelat; poate ar trebui să fim mult mai atenţi cărei instanţe politice globale (şi în ce condiţii) îi cedăm o parte din suveranitatea naţională.

Nu demult, o decedată utopie socială, ciuma roşie – *comunismul*, tot în numele ştiinţei, obiectivităţii, progresului şi evoluţiei omului spre „omul nou" vîna cu ferocitate propovăduirea Cuvîntului celui dintru Început.

Sau poate această Fiară comunistă mai trăieşte încă?

Bibliografie

- Ieromonah Serafim Rose, *Cartea Facerii, Crearea Lumii şi Omul Începuturilor*
- Firmilian Gherasim, Ion Vlăducă, *Ortodoxia şi eroarea evoluţionistă*
- Curt Sewell, *God at ground zero*
- Curt Sewell, *Carbon-14 Dating Shows that the Earth is Young*
  http://www.ldolphin.org/sewell/c14dating.html
- Henry M. Morris, *Creaţionismul ştiinţific*
- Henry M. Morris, Garry E. Parker, *Introducere în ştiinţa creaţionistă*
- Christopher Wayne Ashcraft, *Genetic Variability by design*
  http://www.nwcreation.net/presentations/recombination/index.htm
- Rezoluţia 1580(2007). *„The dangers of creationism in education"*
  http://assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta07/ERES1580.htm

Pentru recunoaşterea sfinţilor din temniţă

Asociaţia „Rost“, editorul revistei omonime, a organizat la 2 noiembrie a.c., la Sala Dalles din Bucureşti, conferinţa intitulată „Sfinţii închisorilor“, în cadrul căreia au fost lansate volumele: *Viaţa Părintelui Gheorghe Calciu, după mărturisirile sale şi ale altora*, îngrijit la Mănăstirea Diaconeşti (Bacău) şi apărut, cu o predoslovie de ÎPS Bartolomeu Anania, la Editura Christiana (Bucureşti), şi *Sfintul închisorilor. Mărturii despre Valeriu Gafencu adunate şi adnotate de Monahul Moise*, apărut, cu un cuvînt înainte de ÎPS Andrei Andreicuţ, la Editura Reîntregirea (Alba Iulia).

Au vorbit Părintele Amfilohie Brânză (duhovnicul Mănăstirii Diaconeşti), monahul Moise Iorgovan de la Mănăstirea Oaşa (Alba), şi actorul Dan Puric. Moderator a fost Răzvan Codrescu, vicepreşedinte al Asociaţiei „Rost“ şi director al Editurii Christiana. Peste 600 de persoane au asistat la pledoarie pentru cunoaşterea şi asumarea trecutului şi, mai cu seamă, pentru canonizarea celor ce s-au sfinţit prin suferinţă şi rugăciune în temniţele comuniste. De altfel, Asociaţia „Rost“ va solicita, în scris şi solid argumentat, Comisiei de canonizare din Sfintul Sinod, să analizeze cu prioritate vieţile unor creştini care şi-au jertfit viaţa mărturisindu-l pe Hristos sub regimul comunist, în ideea recunoaşterii lor ca sfinţi cît mai curînd cu putinţă.

Răzvan Codrescu:

„Este ignorată jumătate de veac de jertfelnicie românească“

„(...) De fapt, în spatele acestui dublu eveniment editorial se ascunde ceva mai adînc, şi anume frustrarea noastră că, *după aproape 18 ani de la săvîrşirea regimului comunist, mărturisitorii şi luptătorii creştini împotriva comunismului sînt ignoraţi, trecuţi cu vederea, uneori discreditaţi*, în timp ce la alte meridiane alţii se pricep să-şi cinstească aşa cum se cuvine eroii şi martirii. Noi am început prin a bagateliza jertfa tinerilor din decembrie ’89 şi continuăm prin a ignora o jumătate de veac de jertfelnicie românească - din anii războiului şi din timpul dictaturii comuniste.

Îmi stăruie în minte un episod petrecut recent şi pe care l-aş reda ca pretext introductiv, în această seară, la discuţiile care vor avea loc. La 28 octombrie, la Vatican, *a fost beatificat un lot de 498 de clerici căzuţi în Spania războiului civil*. Ştirea sa fost dată şi de mass media de la noi. Eu am văzut-o prima oară pe postul Realitatea TV, nu comunicată verbal, ci înscrisă pe crawl, cu o formulare absolut năucitoare: «au fost beatificaţi 498 de clerici victime ale regimului franchist». Adică lucrurile sînt prezentate, din ignoranţă mai degrabă decît din rea voinţă, exact pe dos. Pentru că se ştie că toată creştinătatea spaniolă a fost de partea lui Franco. (...) Probabil că cineva s-a sesizat, iar ştirea a fost scoasă. Nu greşeala în sine este reprobabilă şi scandaloasă – se greşeşte, sîntem oameni –, ci faptul că odată sesizată greşeala, ştirea nu a fost corectată, ci a fost scoasă. Ca şi cînd lucrurile s-ar traduce cam aşa: era o chestie

Răzvan Codrescu

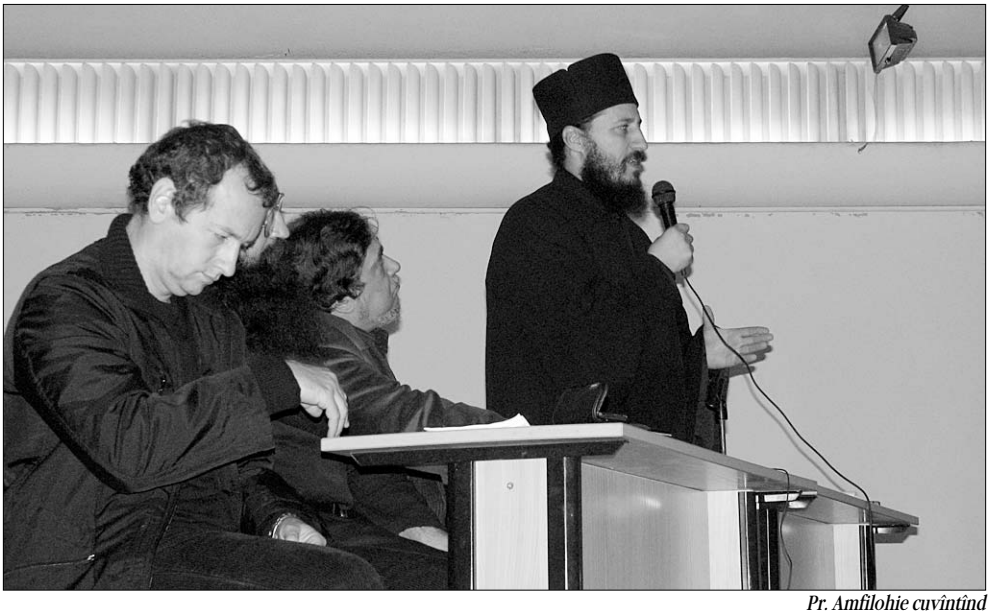

Pr. Amfilohie cuvîntînd

dacă i-ar fi omorît Franco, dar dacă i-au omorît comuniştii, victimele acestea, oricîte ar fi, nu mai prezintă interes. Aici este vorba despre o mentalitate perversă, rezultat al unei educaţii ideologizate... (...) Sigur că este vorba despre un episod petrecut în sînul lumii apusene. Noi, ca ortodocşi, avem multe de imputat apusenilor. Avem divergenţe fie reductibile, fie ireductibile cu romanocatolicismul. Dar nu strică să aruncăm o privire în ograda lor, iar atunci cînd este ceva de învăţat să învăţăm, fără ochelari de cal. Să învăţăm, de pildă, în ce fel înţelege lumea catolică să-şi cinstească martirii credinţei. Acest lot de 498 de martiri căzuţi în războiul civil spaniol este cel mai mare beatificat pînă în momentul de faţă, dar nu este fără precedent. În timpul papei Ioan Paul al II-lea au existat alte loturi de sute de martiri ai războiului civil care au fost beatificaţi, aşa încît numărul lor total se ridică la peste 1000. După datele istoricilor, în acest război au fost peste 16.000 de episcopi, preoţi, monahi şi monahii decimaţi de către hoardele comuniste. Iată că nu i-au cinstit, în numele ideii naţionale, spaniolii, i-a cinstit, i-a beatificat, în numele ideii creştine, Vaticanul. Evident, în Spania au existat anumite reacţii venite dinspre stînga, pentru că Stînga nu doarme niciodată, cum nu doarme nici dracul, şi au fost proteste în faţa acestei beatificări în grup (deşi ea, cum am spus, avea precedent), care au provocat reacţia foarte fermă a secretarului de stat al Vaticanului, Cardinalul Tercisio Bertone, care a precizat că această beatificare nu are nici un fel de conotaţie politică. Au fost beatificaţi 498 de oameni care au murit pentru Hristos, indiferent că vor fi avut pe deasupra şi opţiuni politice sau alte determinări istorico-biografice, ca fiecare dintre noi. *Iată o distincţie pe care se pare că lumea ortodoxă românească nu a ajuns să o facă. Cel puţin la nivel oficial.* În continuare, pare că pluteşte deasupra martirajului românesc această umbră de suspiciune: „Da, dom'le, dar a fost legionar, dar a fost de dreapta...“ şi aşa mai departe. *Deci se folosesc justificări improprii, străine ordinii morale religioase, pentru a judeca nişte vieţii care, pînă la urmă, nu pot fi cu adevărat cîntărite în maiestatea lor decît în perspetiva lui Dumnezeu.* Iată cazul lui Valeriu Gafencu, despre care se va vorbi răspicat în această seară. Sigur că Valeriu Gafencu a pornit la drum ca „frăţior de cruce“ – se spune radical, legionar, dar nu era legionar, ci numai „frate de cruce“. E adevărat că a împărtăşit în mare idealul legionar al generaţiei lui într-o fază tîrzie – pentru asta a fost închis, pentru asta a suferit şi a murit în închisoare. Dar e foarte interesantă una dintre ultimele lui declaraţii, făcute unui camarad de la Tîrgu Ocna, în care Valeriu Gafencu – Sfîntul închisorilor – spune textual: «Nu-mi pare rău că am îmbrăcat cămaşa legionară. Dacă îmi pare rău de ceva, regret că n-am îmbrăcat de la începutul începuturilor o sin-

gură cămaşă, cămaşa lui Hristos». Vasăzică, în conştiinţa lui atît de limpede – deşi nu s-a dezis niciodată de trecutul legionar, chiar dacă i s-a promis eliberarea în schimbul unei astfel de declaraţii –, în conştiinţa lui, zic, naţionalismul era un fapt accidental din biografia sa; ceea ce rămîne esenţial, ceea ce are reverberaţie în eternitate este angajamentul pentru Hristos. Şi Valeriu Gafencu nu a murit pentru cauza legionară, ci, fără să se lepede de cauza legionară, a murit pentru Hristos. *Or, cazul lui este poate cel mai pregnant, dar există sute, poate chiar mii de martiri căzuţi pentru Hristos în temniţele comuniste româneşti – unii ştiuţi, alţii neştiuţi. Şi te întrebi ce păzeşte Comisia de canonizare a Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, care, în 18 ani, nu a reuşit să finalizeze nici un dosar de canonizare al vreunuia dintre cei căzuţi în lupta cu fiara comunistă?* În timp ce, în coasta noastră, Rusia, are cîteva sute de sfinţi martiri din închisorile şi din lagărele comuniste trecuţi în sinaxar. De unde această disproporţie strigătoare la cer? Am arătat la început disproporţia dintre noi şi romano-catolicism, dar iată că există o la fel de mare disproporţie între noi şi Rusia – mama comunismului, unde există totuşi şi astăzi o mai mare deschidere sufletească, *în timp ce lumea românească doarme pe ea, cu o nesimţire care ne pune pe gînduri şi pe care vrem s-o amendăm, atît cît ne stă nouă în putere, în seara aceasta".*

Pr. Amfilohie Brânză:

„Trebuie nu numai să promovăm binele, adevărul şi iubirea, ci să şi înfruntăm răul"

„(...) Fraţi creştini, esenţial pentru viaţa omului este împlinirea voii lui Dumnezeu. De nu vom îndeplini voia lui Dumnezeu, nu vom căpăta harul, prin care ni se dă luminarea minţii, pacea inimii, asemănarea cu Dumnezeu. Este foarte important să fim pururea conştienţi de aceasta: sîntem creaţi de Dumnezeu; omul nu poate să propăşească, să realizeze, să gîndească, nu poate să aibă nici o evoluţie în afară de Dumnezeu. Biserica ne cheamă mereu la această realitate. Unii aud, alţii nu aud, iar alţii aud şi se fac că nu aud. Fără Dumnezeu nu putem face nimic. (...)

Ei bine, ardoarea de a-i urma Domnului ne-a cuprins şi pe noi tinerii, care, după '89, am intrat în mănăstiri. (...)

Tîrziu aveam să aflu de Părintele Gheorghe Calciu, cu ocazia unor conferinţe ţinute în ţară; ca şi despre alţi mari duhovnici de la noi, care au suferit, ca Părintele Arsenie Papacioc, Părintele Iustin Pârvu, monahul Marcu Dumitrescu, de la Sihăstria... Văzîndu-l şi auzindu-l pe Părintele Calciu, am simţit că are acel ceva care te îndeamnă să uiţi de neputinţele tale, să scapi de teamă, să ieşi din limitele condiţiei umane şi să-i urmezi lui Hristos, cu tot avîntul tău. Avea ceva care cucerea oamenii. Ăsta-i creştinul! Şi uşor, uşor, ne-am cucerit de Părintele.

Dumnezeu conduce lumea, nu din afară, ci dinlăutrul omului şi face voia Sa prin oameni. Cînd am văzut cum şi-a asumat Părintele Calciu suferinţa pentru Hristos, cum îşi dorea ca acest neam să mărtirisească Evanghelia şi s-o trăiască, am vrut să-i urmăm exemplul. Părintele Calciu, un om echilibrat şi curajos, care, cu atîta dragoste, cu atîta forţă, cu atîta credinţă, a mărturisit Evanghelia pentru noi. *Atunci, am simţit în Părintele care este rostul nostru, personal şi comunitar.* (...)

Am alcătuit această carte, ca să scoatem şi mai bine în evidenţă credinţa acestui om extraordinar, Părintele Gheorghe Calciu. (...) Părintele Calciu a avut o mare dragoste mai ales pentru tineri şi a vrut să le transmită credinţa în Dumnezeu, într-un ideal creştin, nădejdea în viaţa veşnică, forţa dragostei dintre oameni, şi ne-a învăţat că de cîte ori vei sacrifica pentru Mîntuitorul Hristos, da, vei avea de pătimit în trup, şi scris este, dar Dumnezeu nu-ţi rămîne va dator. Am întîlnit un crez puternic în Părintele Calciu şi în ceilaţi părinţi pomeniţi aici. Ne-am dat seama că nici un om care se încrede în Dumnezeu nu piere, ci va fi viu şi după moarte. Aşa îi simţim şi pe cei despre care ne-a vorbit Părintele, din generaţia sa, ori mai dinainte; *i-am simţit vii şi îi simţim prezenţi.* În lumina acestui adevăr vă vorbesc astăzi. (...) Cartea aceasta cuprinde viaţa Părintelui Calciu istorisită de Sfinţia Sa, cîteva documente de la CNSAS – în care sînt aspecte din viaţa sa pastoral-misionară de la Seminarul ortodox de aici din Bucureşti –, şi evocările unor ucenici ai Părintelui. Nădăjduim ca din această carte să trageţi folos sufletesc.

În ce priveşte prezenţa noastră aici, ca monahi, o justific prin faptul că am întîlnit la Părinte-

le Calciu atitudinea creştină necesară şi în mănăstiri şi în viaţa din lume, a mirenilor. *Trebuie nu numai să promovăm binele, adevărul şi iubirea, ci să şi înfruntăm răul.* Trebuie să-l scoatem pe diavol din lumea aceasta, ca să instituim împărăţia cerurilor. Nu numai cu forţe umane, dar Dumnezeu lucrează prin oameni, în cele mai neaşteptate chipuri, prin cele mai neaşteptate persoane. Asta vrem şi noi: să vă deschidem sufletele pentru această lucrare duhovnicească. Sîntem alături de dvs ca să arătăm ca am înţeles şi că nu ne dăm în lături de la a răspunde provocărilor acestei societăţi de astăzi, din ce în ce mai lipsită de Dumnezeu".

Monahul Moise Iorgovan:

„Pilda lui Valeriu Gafencu să fie lucrătoare în viaţa noastră"

„(...) Foarte multă lume s-a arătat mirată de faptul că un monah este interesat de mărturiile celor care au fost în închisorile comuniste. Acum, de la început trebuie să vă spun că, în afară de lucrarea aceasta despre Valeriu Gafencu, dacă mă ajută Dumnezeu, am în proiect o altă lucrare, tot despre spiritualitatea din închisori, cu un spectru mai larg, un fel de Pateric al temniţelor. Umblînd prin ţară şi căutînd informaţii şi mărturii pentru cele două cărţi, am fost întrebat de ce mă ocup de cei care au trecut prin închisori, iar eu am răspuns, mai în glumă, mai în serios: «Dacă nu se ocupă alţii se ocupă călugării». Acum o săptămînă am fost la Petru Vodă, la Părintele Iustin, şi, printre altele, i-am spus despre mirarea aceasta a oamenilor. Iar Părintele Iustin s-a mirat de mirarea lor şi mi-a zis: *«Păi nu e normal ca monahii să fie primii care se ocupă de suferinţa neamului?»*.

Suferinţa celor care au fost închişi a fost primul imbold ca să mă ocup de acest subiect. După '90, cînd nu eram la mănăstire, am citit o carte despre Piteşti şi am fost foarte marcat de suferinţa trăită de cei de acolo. Pe urmă, a rămas o zonă de interes pentru mine memorialistica din detenţie. Aşa am citit *Jurnalul Fericirii* a Părintelui Nicolae Steinhardt, din care am aflat că a existat un

sfînt al închisorilor, Valeriu Gafencu. Pe urmă am cules informaţii despre el, pentru mine... Nu mam gîndit că voi ajunge să scriu o carte despre el. Cînd deja strînsesem multe date, cu binecuvîntarea stareţului şi a episcopului, am trecut la o cercetare mai serioasă, din care a rezultat acest volum. (...)

Fondurile rezultate din vînzarea cărţii vor fi folosite pentru construirea unei mănăstiri în cimitirul de la Rîpa Robilor, de la Aiud, unde sînt îngropaţi cei morţi în această închisoare. În principiu, nu sînt de părere că e indicat ca acum să mai investeşti în ziduri; cred că sînt destule mănăstiri, dacă nu chiar prea multe. Dar la Aiud este necesar un altar, care să fie reprezentativ pentru spiritualitatea închisorilor – atît de puţin receptată în viaţa Bisericii noastre. Ştim foarte multe lucruri întîmplate într-o parte şi în alta, sînt multe figuri de sfinţi şi de cuvioşi a căror viaţă s-a tradus în limba română, dar nu prea ştim ce s-a întîmplat cu neamul nostru şi, mai ales, nu ştim ce s-a întîmplat în închisorile comuniste. Partea aceasta a închisorilor este plină de semnificaţii pentru viaţa noastră duhovnicească. Cred că avem foarte multe de învăţat. *Strîngînd informaţii despre cei din închisori, mi-am dat seama că sînt foarte multe lucruri cu relevanţă pentru viaţa duhovnicească, şi multe figuri de sfinţi şi de mărturisitori, care s-ar cădea să fie canonizaţi. Dar canonizarea nu ţine de competenţa noastră. Nici cartea închinată lui Valeriu Gafencu nu urmăreşte să forţeze mîna Sinodului în vederea canonizării, ci doar ca această figură excepţională a temniţelor să fie receptată ca atare de credincioşi, iar pilda lui să fie lucrătoare în viaţa noastră.* Pentru că, deşi canonizarea este necesară, are şi un aspect formal, sînt atîţia sfinţi care au fost canonizaţi şi pe care nu-i pune nimeni la lucru, să zic aşa, nu-i cheamă nimeni în rugăciune. Mai important este să le cunoaştem viaţa unor oameni adînc înduhovniciţi, aşa cum e cazul lui Valeriu Gafencu, şi să vedem ce înseamnă pentru noi această mărturie. Şi, în sens larg, alături de mărturia lui Valeriu Gafencu, ce înseamnă mărturiile celorlalte figuri emblematice ale temniţelor comuniste. (...)

În anul 2005, cînd a revenit Părintele Calciu în ţară am luat legătura cu Sfinţia sa şi l-am rugat să-mi povestească despre experienţa sa din închisoare, pentru că vreau să-i închin un capitol în acest Pateric. Părintele a fost de acord, dar nu avea timp să stea mai mult într-un loc pentru o discuţie mai lungă, aşa cum aş fi vrut eu. Dumnezeu a rînduit să-l însoţesc vreo patru zile în periplul său prin ţară şi am închegat un fel de interviu, dar mai adînc, un fel de convorbire-testament. Discuţia s-a întins pe parcursul a şase ore de înregistrare şi, împreună cu alte mărturii, pentru că mi-am dat seama că depăşeşte cu mult ceea ce ar intra în Pateric, a apărut în cartea despre viaţa Părintelui Calciu. (...)

Am fost întrebat ce-am învăţat de la oamenii pe care i-am cunoscut... A fost o experienţă profundă, de comuniune; oamenii aceştia mi-au transmis mai mult decît informaţii, a fost o comunicare de la suflet la suflet. Legat de Părintele Calciu, mi-au rămas şi cîteva lucruri care m-au impresionat. În primul rînd am fost şocat de naturaleţea Părintelui; poate vă aşteptaţi să vă spun vreo minune sau, cine ştie, vreo apoftegmă... Cunoscîndu-i viaţa şi ştiind că a făcut 21 de ani de închisoare, adică un sfert din viaţă şi-a petrecut-o în închisoare, de cînd l-am cunoscut am fost foarte mirat de cît de firesc se comportă. Pentru mine acest comportament al său a fost o lecţie. M-a impresionat, de asemenea, prietenia Părintelui cu dl Marcel Petrişor – pentru mine prietenia lor a rămas un exemplu de prietenie, poate chiar un ideal. Apoi, în periplul acesta prin ţară am fost şi la Mănăstirea Rîmeţ, unde Părintele Calciu nu mai fusese de 30 de ani. Acolo, cel mai tulburător moment a fost «întîlnirea» cu Părintele Dometie Manolache – care a murit în 1975. Părintele Calciu a vrut să se roage la mormîntul său, iar mie mi-a rămas în minte şi în inimă firescul cu care s-a rugat Părintele. S-a apropiat de mormînt şi a început să vorbească, pur şi simplu, cu Părintele Dometie. E o pildă, căci tot în acest fel mai putem şi noi comunica cu Părintele Calciu azi".

Dan Puric:

„Trăim încă în zodia fricii"

„Am primit această carte (*Sfîntul închisorilor* – n. mea, C.T.) la intrarea la Teatru, de la Părintele Moise, care mi-a zis firesc: «Uită-te prin ea!». Plecam într-un turneu foarte lung... Şi tot firesc am deschis-o. Ştiam despre Valeriu Gafencu aşa cum ai şti despre bunicii tăi din fotografiile rupte şi arse: bucăţele. Citind-o s-a întîmplat un

Dan Puric

miracol: nu plecam din România, România venea cu mine. Dar nu orice fel de Românie, ci o Românie profundă, tainică.

Un cercetător francez al Ortodoxiei se minuna de poporul român atunci cînd biserica Sfînta Vineri din Bucureşti a fost dărîmată, pentru că în noaptea aceea nenorocită creştinii au venit şi au luat acasă fiecare cîte o cărămidă din biserica lor. Şi a zis: este caz unic în istoria lumii, îşi cară biserica acasă, cărămidă cu cărămidă.

Această carte este o cărămidă din Biserica neamului. E o cărămidă vie. Mai avem cărămizi. O cărămidă se numeşte Valeriu Gafencu, alta Petre Ţuţea, alta Ion Gavrilă Ogoranu, Ioan Ianolide... Multe cărămizi. Avem şi dărîmători de Biserică; cei care au dat cu tîrnăcopul, şi lista este deschisă, este aproape sufocată de cei care se înscriu astăzi să dărîme şi Biserica şi neamul. Îi amintesc pe Nicolski, pe colonelul Crăciun şi alţii, noi, contemporani cu noi...

Mircea Vulcănescu a zis că dacă, printr-un cataclism, neamul ăsta dispare, cei care vor veni aici vor fi tot români. Eu zic că dacă neamul ăsta dispare, printr-un cataclism, şi ajunge în faţa lui Dumnezeu, această carte poate fi un paşaport al neamului românesc în faţa lui Dumnezeu. (...) Am fost cutremurat de această carte. (...) În ea este esenţa neîntinată a neamului românesc. (...) Mi se pare că este o pregustare a Învierii, pentru că, dacă o citiţi, veţi vedea că e o coborîre în iad a poporului român... Iisus a coborît în iad pentru a ne slobozi de acolo. Citind cartea aceasta veţi avea sentimentul că sînteţi liberi, puternici... Veţi vedea în cartea aceasta cele trei cruci de pe Golgota: crucea suferinţei asumate, care transfigurează, a lui Iisus Hristos; crucea pocăinţei, a ticălosului care în ultimele secunde se pocăieşte, crede şi este, iată, salvat; şi crucea suferinţei în sine, a celui care cîrteşte. De fapt, pe cele trei cruci a rămas în continuare crucificat neamul românesc. Pe Valeriu Gafencu îl găsiţi pe crucea Mîntuitorului; îi veţi mai găsi în această carte pe cei care se află pe crucea pocăinţei, ca şi pe cei care sînt pe crucea suferinţei în sine. Şi-o să mai găsiţi o lume paralelă - cei care au condamnat ce a fost mai frumos, mai puternic şi mai curat în neamul românesc, condamnă în continuare... (...) Iuda a fost superior comuniştilor, pentru că a avut acel proces de conştiinţă în urma căruia a aruncat punga cu arginţi şi a spus: «Am vîndut sînge nevinovat!». I-aţi văzut pe cei care au distrus această floare a neamului stînd în genunchi şi cerîndu-şi iertare? Îi vedeţi dvs cu părere de rău, în căinţă sau în pocăinţă? Nici nu poate fi vorba. Vă spun aceste lucruri nu ca să îndemn la o stare resentimentară – pentru că asta aparţine sufletelor inferioare... (...)

Reeducarea la care sîntem supuşi astăzi este cea a uitării, cea a băşcăliei – aşa cum foarte bine a subliniat dl Răzvan Codrescu, am început să fim băşcălioşi pînă la blasfemie faţă de bieţii copii care au murit în decembrie 1989, apoi de cei care au transfigurat închisorile în mănăstiri. Această băşcălie de tip diluant, comunist, distruge, pulverizează îngenuncherea şi sfinţirea.

Din această carte şi altele, ca aceea a lui Ioan Ianolide, se construieşte poporul român – este mare pericol! Aici este neamul românesc. (...)

Nu cer să facem baricadă, ci doar să primim aceste lucruri ca nişte creştini. Tot Valeriu Gafencu spune: «Dacă ne recunoaştem sfinţii, sîntem creştini». Sîntem încă în zodia aceea a Apostolului Petru, săracul, a fricii: «Nu-l cunosc pe acest om».

Valeriu Gafencu a pătimit şi a murit pentru ceea ce mărturiseşte într-o poezie (şi pentru ce vor suferi toţi cei care se vor angaja la ceea ce a spus el). Scrie Valeriu Gafencu: «Şi-am vrut / Neamul să-l mut/ De aici, de jos,/ La Domnul Iisus Hristos»".

Monumentul de la Aiud

Athosul românesc: Aiud

De ziua Înălțării Sfintei Cruci, 14 septembrie, la Râpa Robilor de la Aiud, unde zac încă neidentifiate osemintele a sute de mucenici şi martiri ortodocşi, omorâți de comunişti, se săvârşeşte o slujbă de pomenire care îi adună de prin toată țară pe supraviețuitorii închisorilor din timpul comunismului.

Avva Iustin Pârvu, starețul de la Petru Vodă - Neamț, el însuşi trecut prin calvarul carcerelor roşii, consideră că aici este adevăratul „Athos românesc“ şi că rămăşițele pământeşti ale celor martirizați la Aiud ar trebui cinstite ca sfinte moaşte.

În memoria celor ucişi aici, dar şi în celelalte temnițe comuniste, pentru credința strămoşească şi a ființei neamului, pe Râpa Robilor a fost clădit, între 1992-1999, un impunător monument. După sfințirea monumentului şi a Sfântei Mase din acesta, interiorul monumentului a devenit lăcaş de cult.

Părintele Iustin a hotărât ca în Biserica din interiorul monumentului să se slujească zi şi noapte pentru sufletele celor care s-au jertfit în închisoarea Aiud şi pe tot cuprinsul țării. Pentru slujitorii acestei biserici s-a construit între anii 2002-2005 o casă monahală. Oficierea slujbelor în monumentul-biserice este foarte grea în timpul iernii, deoarece căldura emanată de cele două convectoare de mare capacitate se ridică în spre tavanul aflat la o înălțime de opt metri, iar jos este frig ca afară. De aceea s-a amenajat un paraclis în casa monahală, unde se oficiază toate slujbele tipiconale de peste zi, iar în biserică se oficiază numai Sfânta Liturghie.

În ianuarie 2005, s-a înființat la Aiud Schitul „Înălțarea Sfintei Cruci“, cu mai mulți viețuitori, casa monahală devenind neîncăpătoare. În acelaşi an s-a obținut, prin concesionare de la Primăria Aiud, terenul (în râpă) dintre monument şi casa monahală, pe care au fost amplasate 40 de cruci-troițe, simbolizând Cimitirul Martirilor Neamului. Aici vor fi înmormântate osemintele martirilor neamului găsite ulterior. Cu sprijinul credincioşilor din Aiud s-a obținut de la Primărie un teren de 2.500 metri pătrați (pe orizontală, nu în râpă), în continuarea cimitirului comunal ortodox, situat la circa 130 de metri depărtare de monument si 40 de casa monahală. Pe acest teren intenționăm să înființăm o mănăstire cu hramul Sfântul Gheorghe (stabilit de ÎPS

Andrei Andreicut, Arhiepiscopul de Alba Iulia). Vom construi o biserică încăpătoare, o trapeză cu bucătăria necesară, un arhondaric, o bibliotecă cu sală de lectură, spații de depozitare a alimentelor, spatii de depozitare a materialelor, uneltelor şi a tuturor obiectelor trebuincioase unei gospodării. De asemenea, vom construi spații pentru activități lucrative, casă pentru preoții slujitori şi toate acareturile necesare unei mănăstiri.

Terenul acesta este amplasat pe locul unde au fost îngropați marea majoritate a martirilor neamului (în apropierea mormântului lui Mircea Vulcănescu). Părintele Iustin Pârvu, cu multă înțelepciune, spune că la Aiud este „cel mai sfânt pământ al neamului nostru".

De aceea, dorim ca aici să înființăm o adevărată citadelă a ortodoxiei şi a regenerării sufletului neamului românesc.

Pentru realizarea acestei misiuni istorice avem nevoie de sprijin material. Donațiile pot fi făcute în conturile Schitului „Înălțarea Sfintei Cruci" – Aiud, deschise la BCR, filiala Aiud: RO 45 RNCB 000 502115877001 (lei); RO 45 RNCB 000 502115877002 (euro); RO 45 RNCB 000 502115877003 (dolari)

Aşa să ne ajute Dumnezeu!

Comitetul de organizare

Interiorul monumentului de la Aiud

ROST: cuvînt, raţiune, sens, ordine

În latină, *rostrum* însemna „deschizătură“, „cioc“, „plisc“, „bot“. Mai tîrziu, în latina populară, a început să însemne şi „gură“ în general. În româna veche, sub forma rost, a fost moştenit cu acest din urmă înţeles, păstrat astăzi doar în cîteva expresii de largă răspîndire (a învăţa pe de rost, a lua la rost) şi stînd la baza verbului a rosti. Rost a evoluat spre înţelesul „raţiune“, „sens“, „tîlc“, „noimă“, „scop“, cu care se foloseşte astăzi în mod curent. Aşa a apărut verbul a rostui („a da sens“, „a pune ordine“), cu derivatele rostuire, rostuitor etc.

Creat prin Rostirea (Cuvântul) divină, omul este el însuşi făptură rostitoare, dar şi rostuitoare. Omul are un rost dat de Dumnezeu, dar uneori caută să-şi facă singur alt rost, după mintea lui. În orice caz, starea cea mai rea a omului este aceea de a fi fără rost pe lume. Iar cel mai mare serviciu care poate fi făcut omului este de a-l ajuta să-şi (re)găsească rostul.

Revista ROST îşi propune tocmai acest obiectiv la nivelul lumii româneşti, care în comunism şi-a pierdut rostul şi care trebuie să se redescopere pe sine, în primul rînd prin recursul la tradiţie.

În acest număr semnează: ● **Mihail Albişteanu** – profesor, doctorand în istorie, publicist ● **Demostene Andronescu** – istoric, poet, fost deţinut politic, a publicat volumul de versuri *Peisaj Lăuntric* (1995) ● **Răzvan Codrescu** – scriitor, ultima carte publicată: *Gâlceava dracului cu lumea. Mic tratat de demonologie aplicată* (2005) ● **Emilia Corbu** – doctor în istorie, arheolog, ultima carte publicată: *Sudul României în Evul Mediu timpuriu* (2006) ● **Mihai Corciu** – licenţiat în Sociologie, publicist ● **Marcel Petrişor** – scriitor, fost deţinut politic, ultima carte publicată *Strigoii Ocişorului* (2005) ● **Daniel Mazilu** – profesor, doctor în Filosofie ● **Constantin Mihai** – doctorand în litere la Bordeaux, ultima carte publicată: *La logique d'Hermès. Etudes sur L'Imaginaire* (2006) ● **Cristi Pantelimon** – sociolog, conferenţiar universitar doctor la Universitatea „Spiru Haret“ Bucureşti, ultima carte publicată *Sociologia corporatismului şi a capitalismului* (2007) ● **Alexandru Racu** – doctorand în Ştiinţe Politice, Ottawa – Canada ● **Paul-Gabriel Sandu** – student la Facultatea de Filosofie a Universităţii Bucureşti ● **Marcel Răduţ Selişte** – teolog, publicist ● **Constantin N. Străchinaru** – scriitor, fost deţinut politic timp de 14 ani, ultima carte publicată: *Mihai Eminescu şi Gustavo Adolfo Becquer* (2000) ● **Claudiu Târziu** – jurnalist ● **C.D. Zeletin** – medic, scriitor, ultima carte publicată *Ştefan Zeletin, contribuţii documentare* (2002).

Abonament

Vă puteţi abona trimiţînd contravaloarea abonamentului prin mandat poştal (în care specificaţi citeţ numele, adresa completă, telefonul şi perioada de abonament) pe numele: **Târziu Claudiu Richard, CP 27, Oficiul Poştal 23, Bucureşti** sau achitînd contravaloarea abonamentului în **contul nr. RO25BACX0000000107363250**, deschis la **HVB Ţiriac Bank, Sucursala Orizont – Bucureşti,** pe numele **Asociaţiei** ROST, cod fiscal 12495302**,** după care veţi trimite copia chitanţei şi o scrisoare în care solicitaţi abonamentul la **CP 27, Oficiul Poştal 23, Bucureşti**.

Preţul unui abonament este **180.000 lei (18 lei noi) pentru 6 luni** şi de **360.000 lei (36 lei noi) pentru un an**. Pentru cei din străinătate abonamentul este de **50 euro/an în Europa** şi **70 USD/an** pentru celelalte continente.

Nr. 1 – martie 2003, dedicat lui Nicu Steindhardt
Nr. 2 – aprilie 2003, dedicat lui Mircea Eliade
Nr. 3 – mai 2003, dedicat lui Lucian Blaga
Nr. 4 – iunie 2003, dedicat lui Mihai Eminescu
Nr. 5 – iulie 2003, dedicat lui Nicolae Paulescu
Nr. 6 – august 2003, dedicat lui Sandu Tudor
Nr. 7 – septembrie 2003, dedicat lui Nae Ionescu
Nr. 8 – octombrie 2003, dedicat lui Valeriu Gafencu
Nr. 9 – noiembrie 2003, dedicat Părintelui Dumitru Stăniloae
Nr. 10-11 – decembrie 2003, dedicat lui Vasile Băncilă
Nr. 12 – februarie 2004, dedicat lui Nichifor Crainic
Nr. 13 – martie 2004, dedicat lui Mircea Vulcănescu
Nr. 14-15 – aprilie-mai 2004, dedicat lui Radu Gyr
Nr. 16 – iunie 2004, dedicat lui Vintilă Horia
Nr. 17 – iulie 2004, dedicat lui Ștefan cel Mare – epuizat
Nr. 18 – august 2004, dedicat lui Ernest Bernea
Nr. 19 – septembrie 2004, dedicat lui Constantin Noica
Nr. 20 – octombrie 2004, dedicat Părintelui Arsenie Boca – epuizat
Nr. 21-22 – noiembrie-decembrie 2004, dedicat Părintelui Constantin Galeriu
Nr. 23 – ianuarie 2005, dedicat lui Vasile Lovinescu
Nr. 24 – februarie 2005, dedicat lui Octavian Goga
Nr. 25-26 – martie-aprilie 2005, dedicat Părintelui Constantin Voicescu
Nr. 27 – mai 2005, dedicat lui Nicolae Iorga – epuizat
Nr. 28 – iunie 2005, dedicat Părintelui Arsenie Papacioc – epuizat
Nr. 29 – iulie 2005, dedicat Părintelui Zosim Oancea
Nr. 30 – august 2005, dedicat lui Vasile Voiculescu
Nr. 31 – septembrie 2005, dedicat Părintelui Liviu Brânzaș
Nr. 32 – octombrie 2005, dedicat lui Aron Cotruș
Nr. 33 – noiembrie 2005, dedicat Părintelui Iustin Pârvu
Nr. 34 – decembrie 2005, dedicat lui Paul Goma
Nr. 35 – ianuarie 2006, dedicat lui Horia Bernea
Nr. 36 – februarie 2006, dedicat lui Ioan Alexandru
Nr. 37 – martie 2006, dedicat Părintelui Teofil Pârâianu
Nr. 38 – aprilie 2006, dedicat Părintelui Calciu
Nr. 39 – mai 2006, dedicat lui Pan M. Vizirescu
Nr. 40-41 – iunie-iulie 2006, dedicat lui Ion Gavrilă
Nr. 42-43 – august-septembrie 2006, dedicat Părintelui Adrian Făgețeanu
Nr. 44 – octombrie 2006, dedicat lui Gabriel Constantinescu
Nr. 45 – noiembrie 2006, dedicat lui Simion Mehedinți

Nr. 46 – decembrie 2006, dedicat Părintelui Rafail Noica
Nr. 47-48 – ianuarie-februarie 2007, dedicat Părintelui Benedict Ghiuș
Nr. 49 – martie 2007, dedicat lui Ioan Ianolide – epuizat
Nr. 50 – aprilie 2007, dedicat lui Marcel Petrișor
Nr. 51 – mai 2007, dedicat părintelui Nicodim Mândiță
Nr. 52 – iunie 2007, dedicat Mitropolitului Bartolomeu
Nr. 53-54 – iulie-august 2007, dedicat Părintelui Trifa
Nr. 55 – septembrie 2007, dedicat lui Alexandru Mironescu
Nr. 56 – octombrie 2007, dedicat Părintelui Sofian Boghiu
Nr. 57 – noiembrie 2007, dedicat lui Teodor M. Popescu

Cei care doresc să-şi completeze colecţia publicaţiei ROST pot trimite contravaloarea revistei (3 lei/exemplar), prin mandat poştal, pe numele: Târziu Claudiu Richard, OP 23, CP 27 Bucureşti. Precizaţi pe mandatul poştal ce număr al revistei doriţi, în cîte exemplare şi adresa dvs. Pentru informaţii sunaţi la tel.: 0740.103.621

12
5 948485 760017